yta
ua
ernji
skiej
24

Kupiono od J. M. Giżyckiego w r. 1920.
Na nowo oprawiono w r. 1936.

Własnoręczne notaty Kazimierza Moniuszki Wizytatora szkół w wydziale Wileńskim w 1824 r.

Gimnazium Podolskie
w Mieście powiatowem Winnicy.

I. Zgromadzenie Nauczycielskie.

II. Nauki

a) Nauka religii

b) Nauka religii dla uczniów grekorossyiskiego wyznania

Szkoła wzajemnego uczenia

Klassy niższe

a) Grammatyka polsko łacińska.

b Arytmetyka

c) Geografia

(d) Język rossyiski

Klassy wyższe.

a) Literatura starożytna

b) Język łaciński

c) Język grecki.

(d) Wymowa.

e) Język i historya rossyiska

f) Historya

g) Matematyka

h) Historya naturalna i fizyka

i) Język francuzki

k) Język niemiecki

l) rysunki

Gim m) Metrowé

n) muzyka

o) Taniec.

1824. Roc

III Nabożeństwo

IV Porządek szkolny i karność

V Dozorowanie Domowe

VI Uczniowie. a) stan

b) Religia

c) miejsca zamieszkania.

d) stosunek uczniów co do Klass

e) wiek

Ja f) Uczniowie obiektowi

g) Uczniowie oddalający się ze szkół,

h) Stan uczniów co do ich majątku i) Koszt utrzymania

k) fizyczne wychowanie
l) lekarz.
m) Ossa
n) pomocy dla ~~ubogich~~ uczniów.

naywiększy się odznacze

VII Dyrekcya

a) Dyrektor.
b) Lektye.
c) Kancellarya i archivum

VIII Pomocy naukowe

a) Biblioteka
b) Gabinet narzędzi fizycznych
c) Zbiory do historyi naturalnej
d) ogród.

IX Zabudowanie i gospodarstwo

X Fundusze

1) Dochody etatowe
2) dochody nadetatowe
3) Ofiary obywatelskie

XI P. Zeński

a) P. Pan. Beszow
b) P.P.

Szkoły parafialne

= Dozorca Komm

1) P. Ly
2)

Pisma ogólne do r. ... przysłane
II Uwadomień o gabinecie fizycznym i zbiorów
Pismo ~~...~~ Zas. H. D. P. B. J.
w rzeczy przeciw Trzemeskiej

nauka religii praw obywatelstw

w imieniu: 30
Lipyński: 47
Obywatelski: 122 dziewczyt 18.

Gymnazium Podolskie

w Mieście powiatowem Winnicy

Czas wizyty od dnia 26 września do 15 października 1824 roku.

I. Zgromadzenie Nauczycielskie

1) Dyrektor Gymnazium X. Maciejowski Michał, Kanonik katedralny Kamieniecki.

2) Pomocnik Dyrektora, Nauczyciel ję= zyka/dziejów rossyiskich P. Kotelski Bazyli, Radzca tytularny. #

3) Zastępca Kapelana Rzymsko Katolickiego obrządku X Laudański Erazm. —

4) Nauczyciel religii dla uczniów Greko rossyiskiego wyznania X Adjaszewicz Sylwester.

5(4)) Nauczyciel grammatyki polsko-łacińskiej P. Jurkowski Tomasz ~~radzca tytularny~~ — ~~([illegible])~~

6) Nauczyciel arytmetyki i geografii P. Ordyniec Jan, kandydat filozofii.

7) Nauczyciel języków i literatury starożytnej greckiej i łacińskiej P. Jagiełło Ignacy, Magister filozofii.

8) Nauczyciel wymowy, poezyi, i literatury polskiej P. Zakrzewski Jan, kandydat filozofii. —

9) Nauczyciel geometryi i algebry P. Hurdziec Stanisław Magister filozofii — (dziś w ministerium)

9) —

19) Nauczyciel języka francuzkiego P. Desboves Piotr.

11) Nauczyciel języka niemieckiego X Wojewódzki Hilary, ~~Radźca tytularny.~~ — [illegible]

12) Nauczyciel. Kalligrafii, rysunków i architektury P. Brzuszkiewicz Ignacy, kollegialny Sekretarz

3 ~~13) Zastępca Kapelana Rzymsko katolickiego obrządku X. Laudański Erazm.~~ —

II Nauki

Nauki

Nauka Religii ———

w Latach przeszłych obowiązek kapelana
przy Gymnazium sprawował i dawał nau-
kę Religii X. Dyrektor Manijowski – Teraz
szkoła nie ma jeszcze swego osobnego
kapelana; a naukę Religii daje tym
czasowie wezwany Kapłan z zakonu
XX Dominikanów X. Erazm Landański.
w Klassie pierwszej przechodzi historyą
Świętą czyli katechizm mniejszy X.
Albertrandego, przytym uczy modlitew
i ministrantury. w Drugiej, części dalsze
historyi S[tej] według tegoż samego au-
tora w Klassie III katechizm wię-
kszy dogmatyczny X Albertrandego i
Fleury[ego] w Klassie IV z Albertrandego
uroczystości kościoła, i z Fleurego
wykład nauki o Sakramentach —
w Klassie V Naukę Obyczajów
z dziełka X Chodaniego i wykład Ewan-
gelii, w VI o Środkach Chrześciańskiej cnoty
z tegoż Autora i wykład ksiąg Tobijasza
z pisma świętego. Każda Klassa ma
godzin dwie na tydzień – X Landański
daje naukę swoją gorliwie, tłuma-
czy i zrozumiale łatwo i jasno, ucznio-
wie znaczną korzyść odnoszą, przy-
~~pisać należy dawniejszym usiłowa-~~
~~niom i ciągłej starannej troskliwości~~
~~X Dyrektora Manijowskiego ugrunto-~~
wania

~~o wgruntowaniu zasad religii Chrześciańskiej w Gymnazium Podolskim~~

Nauka Religii dla uczniów Greko-rossyjskiego wyznania

Dla uczniów Grekorossyjskiego wyznania daje naukę Religii X. Protojerej Sylwester Adjasiewicz, wezwany na Nauczyciela dnia 22 Lutego 1824 roku. ~~daje~~ Daje dla uczniów oddziału pierwszego Katechizm krótszy, i historyą świętą Hibnera, przytém wykład Ewangelii: w każdym oddziale po godzinie tygodniowo – w pierwszym uczniów 13, w drugim 16, w trzecim 8. – Charakter, uwaga, i sposób dawania nauki X. Adjasiewicza, zasługują na pochwałę. Pensyi pobiera rub. sr: 150.

~~Ale uwzględniając ~~Rząd~~ Uniwersytetu na nauczyciela Grekorossyjskiego wyznania przy Gymnazium Podolskim potrzeba rub sr: 250 prosi o rozwiązanie czyli wiedzę, czy mniejsza pensya według rozporządzenia wyższej zwierzchności ~~prze~~ jemu się należy –~~

Szkoła wzajemnego uczenia

Przewodnikiem w szkole wzajemnego uczenia jest jeden z dozorców domowych Bazyli Lamtyński wieku lat 33 – Nauki kończył w Gymnazium Podolskim

3

Pensii z [illegible] nadetatowych na rubli sr. 120.

i trudni się już od lat 10 dozorcą domowym. – Uczniów w tej Szkole w roku 1823/4 było 56. – w roku 1824/5 wraz się wszyscy przy końcu miesiąca [illegible] na 25, liczba ich w czasie później wiekszona. – Szkoła umieszczona jest w sali obszernej na dolnym piętrze, opatrzona we wszystkie potrzebne do tego sposobu uczenia pomocy; osobna sala tejże samej wielkości oddzielona sienią od Szkoły, przeznaczona jest na zbieranie się uczniów przed lekcyą. Lubo się ponadto przyzwoitej i które zatrudnia w właściwy utrzymuje się, nie dosyć naczyciel jednak daje uwagi na ścisłe przestrzegania drobniejszych przepisów, ale niedbale potrzebnych w tym sposobie uczenia. Pisanie nie najlepiej idzie, w Szkole piszą z natury plus mając wzory drukowanych liter, piszący na papierze mają litery nie kształtne i wykrzywiane. Arytmetyka i czytanie idzie dobrze. – Uczniowie co dzień rano godzin 3 po południu oprócz wtorku i Czwartku po godzin dwie, wszystkich godzin 26, na tydzień. –

P. Bazyli Zamojski od lat 5 sprawujący porucony sobie od Dyrektora obowiązek Nauczyciela Szkoły wra-

wzajemnego uczenia nie ma sobie za-
przeczonego stałego miejsca przy szkole,
dlatego prosi Rządu Uniwersytetu
aby go (raz na) uważać jako pełniącego obo-
wiązki publiczne i potwierdzić na tem miej-
scu —

Klassy niższe

Grammatyka Polsko-Łacińska — P. Tomasz Juszkowski Grammatyki Polsko-Łacińskiej nauczyciel wieku lat 59 - w służbie lat 22. (Konarsky) Nauki odby-wał w szkole Nieświezkiej od roku 1803 do 1810. Był nauczycielem w Bobrujsku, w 1810 przeniesiony do Winnicy ciągle obowiązku pełni - kan-dydat na nadzór Typikarnego ze starszeństwem od 1812. w Klassie pierwszej i drugiej daje Grammatyki Elementarnej tłumaczy wypisy Godyke - Tyburce-nie dawnej więcej zatrudniający pa-mięć jak pojęcia. Tłumaczenie po-wierzchowne - Czytanie, na które idą dwie godziny w Klassie pierwszej po-święca, i mówienie wzorów z pamięci monotonne, bo taki jest sposób tłumaczenia się Nauczyciela. Na ćwi-czenie domowe zadaje im pisanie rozbio-rów z wypisów Łacińskich, ćwi-czeń na piśmie w polskim języku nie-

ma — Gorbowski

nie ma - Gorliwość nauczyciela ~~wielka~~ chwalebna, ale usposobienie nie odpowiadające dzisiejszej potrzebie, pilność i przykładanie uczniów nader znakomite - Godzin lekcyi na tydzień w klassie pierwszej 12. w drugiej 10. -

Geografia —
Arytmetyka —

P. Jan Ordyniec nauczyciel Arytmetyki i Geografii rodem z obwodu Białostockiego - wieku lat 24. w służbie lat 5. Nauki początkowe ukończył w Gymnazium Białostockim, potem lat dwa na wyższym kursie przykładał się w Uniwersytecie do nauk fizyczno Matematycznych, i otrzymał stopień Kandydata filozofii. Przyjęty ~~potem~~ wówczas do Instytutu Kandydatów do stanu nauczycielskiego, zostawał ~~aż~~ w nim do roku 1820 - w przeciągu tego czasu pełnił obowiązek pomocnika profesora historyi naturalnej Botaniki, na miejscu P. Józefa Jundziłła będącego wówczas za granicą - w roku 1819. zdawał examen do stopnia magistra filozofii i przypuszczony został do ~~[illegible]~~ pisania rozprawy - ~~w roku 1820~~ w roku 1820 przeznaczony na nauczyciela Arytmetyki i Geografii do szkoły Nowodworskiej

x rozprawa dziesiętności ułamków nie trzeba.

Miasto Warszawskiey ~~a w~~ w Szkole r: 1823. przeniesionym do Gymnazium Wydziałowego na-
tenże sam przedmiot. — -
Z Arytmetyki w klassie pierwszey wy-
obrażenia ogólne i cztery działania
liczb jednorodnych i różnorodnych, w klas-
sie drugiey ułamki dziesiętne, zwyczajne,
wiadomości historyczne o miarach
wagach i monetach krajowych, ko-
dziny wytłumaczenie miar i wag
dziesiętnych francuzkich, o podnoszeniu
liczb do potęgi drugiey i wyciąganiu
pierwiastków. — Nauczyciel ~~uważaiąc że~~ uważaiąc dając zwięzłą
większą dokładność, daiąc uczniom
poznać nie tylko zasady nauki przez
wgląd na ~~wyższe~~ prostsze proste ich, ~~wzaiemne~~
zastosowanie, ale nawet na bliższe
w potocznych potrzebach życia, czego
nay ~~wybornieyszy~~ obszerniejszy daje wykład w tłuma-
czeniu wag i miar, z obiaśnieniem
wszystkich wag i miar krajowych,
~~miar i wag~~ dziesiętnych metrycznych,
stopy ~~krajowey~~ angielskiey i rozmaitego stosunku
walora wewnętrznego monet więcey.
W Wszystko ~~to~~ uprzyjemnia suchość prze-
pisów arytmetycznych i ożywia ocho-
tę uczniów, do czego ~~nay więcey~~ przy-

przyczynia się [i czemu] dla tłumaczenia się przyjemniejsi łatwy samego nauczyciela i gorliwości rzędy przedmiot swój wykłada. – Słownikowe [i liczne] ćwiczenia jakie są uczniom zadawane do domu przygotowania, wiele do pożytku [ich] się wiela – w żadnej szkole tych nie przechodzą w klassie drugiej i w wyższej. Klassa dziesiątne idą [zaraz] po liczbach różnorodnych przed zwyczajnymi, owa kwalnym porządku – w całym wykładzie Arytmetyki Czecha – ~~ogólnie mówiąc~~ lubo się nie raz zdało słyszeć, że Arytmetyka Czecha jest nad pojęcie uczniów, mówić jednak można, że tam gdzie się jej nauczyciel ściśle trzyma i duchem Autora przejmie, [gdzie] znajomości [wyrozumienia] rzeczy po[dania] Takiego [i jasnego] Sposobu wykładu [nauki], objaśnienia tam się uczniowie bez książki nawet obejść mogą i niemogą zwiej, ale [się] tylko radzą się w potrzebie.

Geografia

Z Geografii w klassie pierwszej: opisanie ogólne ziemi, jej składowe części jej ustawy i położenie względem Słońca. wyobrażenie pór roku i klimatów

i Klimatów językiem stosowanym do
pojęcia uczniów. Potem opisaniem po
wiatu Winnickiego i tak być może
szczególniej i Gubernii podolskiej; dalej opi
saniem Cesarstwa rossyjskiego i Króle
stwa Polskiego, zwróceniem uwagi
głównie miast i komunikacyi wod
nych, wszystko przy wykreśleniu
na tablicy w Klassie, i rysowaniem
kart w innych zeszytach. W Klassie
II opisaniem państw innych Europy
tymże sposobem. P. Ordyniec w wy
kładzie Geografii trzyma się sposobu
podanego w dziele Gedyke Gesammel
te Schulschriften — w żadnej
szkole Geografia nie daje się z takim
pożytkiem jak powinna. Przeci
waż według nowego rozporządze
nia Uniwersytetu na pierwsze
dwie Klassy przepisano Europę,
może tedy Nauczyciel traktować
ją obszerniej i we wszystkich szczegółach.
Sposób P. Ordyńca nie tylko
nie pojęciu nauki ułatwia — wyra
żając mając uczniowi wszystkiego przy
mi kart na tablicy w najdrobniej

szych szczegółach

w najdrobniejszych szczegółach, i pracy jego jaką do tego przyłożyć starania jest dziwnie wielka.— Nauczyciel umie zachęcić do tej nauki do której się uczniowie biorą z nadzwyczajną ochotą każdy uczeń ma sobie zbiór własnych rysowanych kart niemych. całej Europy. Lekcyi Arytmetyki i Geografii w każdej klassie po godzin 10. P. Ordyniec ma wszystkie przymioty dobrego nauczyciela: pilność, pracowitość, gorliwość, przywiązanie do nauki, chęć doskonalenia, łatwość tłumaczenia i dar pociągnienia ku sobie uczniów przyzwoitym zachowaniem przyzwoitej łagodności i powagi.— ~~Lecim~~ go polecić szczególniejszym względom Rządu Uniwersytetu

Dla tego Ośmielam się +

język rossyjski — P. Bazyli Kobelski pomocnik Dyrektora, jest nauczycielem języka rossyjskiego, który daje w godzinach nauk klassycznych zaczynając od klassy drugiej.— Wieku ma lat 40 zostaje służby lat 20. Nauki odbywał w szkole powiatowej w Kamieńcu i w seminarium podolskim.— Nauczycielem języka rossyjskiego w Winnicy od 1804. Rangę ma tytularnego

tyle lżeyszego sądzę że starszeństwem od 1807 roku w klassie II ieszcze tylko uczniowie czytać z wypisów Ostrowskiego, kreślić litery nakabli cy, i formuią charaktery na ćwi czenia domowe — Nauczyciel pilny i uczniowie korzystaią z lekcyi w klassie drugiey - godzin dwie na tydzień —.

Klassy wyższe

Litteratura starożytna — P. Ignacy Jagiełło nauczyciel Litte ratury Starożytney, rodem z Guber nii Wileńskiey wieku lat 39, służby lat 15 żonaty - początkowe nauki odby wał w Szkołach Traszkuńskich, pozniey był lat cztery Kandydatem do Stanu nauczycielskiego w Uni wersytecie, i stopień magistra filo zofii otrzymał — w Szkole Poszawsz niey był wymowy miesięcy 6, w Wi lnie Litteratury Starożytney roku 14.

Tacyt Taciniski. — w klassie III w roku 1823/4 da wał naukę porządku i miar rozmyśl form wiersza, Tacinskiego z Fedra tłu maczył bayek potrzebnie trzecią, i całą czwartą księgę, ozna uczniowie bayki zgadali — lekcyi czytania bayki uczniowa ci

uczyli się na pamięć; na Łacińskie raz na tydzień dyktował nauczyciel zdania Teogindera z Łacińskiego, które uczniowie według słów danych i tłumaczenia w Klassie w domu układali i oddawali do poprawy Nauczycielowi – w Klassie IV Tłumaczył uczniom dwie księgi Georgików Wirgiliusza, z których wybrane miejsca uczniowie odmawiali z pamięci – z polskiego na Łacińskie w klassie tłumaczyli słownie kilka rozdziałów historyi Greckiej Skrzetuskiego; – w domu co dwa tygodnie tłumaczyli na piśmie, po poprzedniczym w klassie przygotowaniu, ~~co~~ ~~dwa tygodnie~~ uwagi moralne Krasickiego o milczeniu i wielomówstwie – w Klassie V z Eneidy druga połowa księgi 10, i pierwsza połowa księgi 11 – z Liwiusza księgi trzeciej od 15 do 30 rozdziału – wybrane miejsca z Eneidy uczniowie mówili na pamięć; z polskiego na Łacińskie tłumaczyli dwie mowy Tadeusza Burzyńskiego o sprawowaniu urzędu sędziowskiego ~~Poselskiego~~

Tynancy

Ignacego Działyńskiego o przytem
~~nam - zbioru mów we dwóch~~
~~tomach z 87. wydanych~~ przytem
robili parafrazę ~~[illegible]~~ księgi je-
denastej Ewidy ~~[illegible]~~ w Klassie
VI. Nauczyciel przechodził histo-
ryą Litteratury Łacińskiej ~~według~~
~~schematu w [illegible] ks.~~
~~Grodka ułożonych~~, od czasów naj-
dawniejszych do śmierci M. Aur:
[illegible]
Antonina. Tłumaczył [illegible] cytata
od księgi II, znaczną część Jęz
Nowego Tyranna Archiasem
poeta i pierwszą przeciw Katylinie
~~Zadanie od~~ ~~[illegible]~~ wybrańszych
miejsc z [illegible] i drugiego autora
miejsc się napamięć - Na ćwicze-
nia Łacińskie pisali listy w tło
maczeniu od Nauczyciela podanych
tudzież ~~[illegible]~~ narracye, rozbior od Ho-
racyusza, i życia klassyków - ta-
kiej kolei nauczania trzymał się i w roku
1824/5. wybierając tylko nowe
miejsca do tłumaczenia klassyków.

Język grecki.

Język Grecki zaczynano w Klassie
IV: poznaniem liter czytanie i pisa-
nie, odmianę deklinacyi koniugacyi
w klassie

w klassie V. tłumaczenie Chrestomatyi
~~ki~~ Jakobsa i Żukowskiego, w VI
tłumaczenie Bukoliki [Teokryta] i wypisy
Żukowskiego ~~Teokryta~~ — we wszy-
stkich tych klassach do Greckiego
używa nauczyciel Grammatyki
Buttmana w polskiem tłumaczeniu.
Na język Łaciński razem z greckim
w tych ostatnich klassach po godzin
cztery, wszystkich godzin 16 na tydzień.
Ks. Jagiełło kładzie swoją wykłada-
niu ścisłością, i dokładnością, jakiej
ważność przedmiotu wymaga. Ma-
jąc na celu przygotowanie ~~uczniów~~
do umiejętnego czytania autorów
starożytnych Łacińskich i używania
języka Łacińskiego w mowie i pi-
śmie, całą usilność łoży do uspo-
sobienia uczniów do tego obojga.
Jakoż wykład umiejętny pod wzglę-
dem języka, rzeczy i historyczne
objaśnienia ułatwia uczniom ich
zrozumienie i obudza ochotę. Częste
roboty [domowe i] ćwiczenie w języku łacińskim
~~klassycznych~~ [których sam] nauczyciel w V i VI klassie
[tłumaczenia] ~~obiera~~ [dają] ~~wprawiają~~ uczniów do
kładniejszej znajomości tego języka

Jakiż sprawdził wyżej ukontentowa
nie widzieć można ~~w Wileńskiej~~
nauczał języka Łacińskiego ~~na wyższym stopniu~~ w Wileńskiej
Szkole tylko, iż uczniowie wszyscy
nie mogą mieć dykcjonarzów:
nadto nie Knapiusza, nadto Bobrow
skiego, i te jak mało są dokład
ne i potrzebie nieodpowiadające,
wiadomo. — Języka Greckiego daje
się wyprawdzić mniej obszernie,
ale zawsze dosyć ~~przystarczanie~~, tym więcej że
zamierzył nawet tego języka
ułatwia przez dawanie prywatny[ch]
~~nauki~~ nad objaśnień i pomocy u
czniom więcej przykładającym się
którzy do stanu jego przychodzą.
P. Jagiełło tyle zasłużony nau
czyciel lat 14 w służbie będący
żadnej innej nagrody nie miał pró
cz pochwał jakie mu R[ada] Uniwersy
tetu naprzód stawiania wszystkich
raportów przysyłał. Dlatego ośmielam
się go polecić ~~R. Uniwersytetu~~
do przedstawienia go do rangi
odpowiedniej stopniowi uczonemu
Magistra filozofii i latom
służby —

Wymowa i poezya.

~~W~~ ~~[illegible]~~

Zakrzewski

P. Jan ~~[illegible]~~ nauczyciel wymowy i poezyi lat 28. służby lat 6, żonaty: Nauki początkowe ukończył w Gymnazium Białostockim; w Uniwersytecie w instytucie Kandydatów był lat trzy, i stopień Kandydata filozofii otrzymał; lat czterey był nauczycielem w Międzyborzu stamtąd przeniesiony roku 1823 do Niemirowa, i tegoż samego roku ~~przeniesiony~~ do Winnicy. — W Klassie III przechodził Grammatykę nakę klassę, na ćwiczenia powieści Krasickiego czytane w klassie, które uczniowie swojemi słowy napisawszy w domu przynosili do rozbioru i poprawy w klassie nauczyciela. — Na wzory składni mieli uczniowie wybrane miejsca z Krasickiego Niemcewicza i Karpińskiego; z Łacińskiego tłumaczenie dwóch ksiąg Eutropiusza w klassie, i ~~na~~ pisanie ~~[illegible]~~ tegoż tłumaczenia w domu ~~[illegible]~~

w Klassie IV z wymowy o różnych rodzajach i charakterach stylu, i szczególnych każdego własnościach, mówiono o zaletach i wadach stylu potocznego i prostego ze zwróceniem uwagi na porządek i szlifowanie

myśli, i użycia właściwych wyrazów. Do uczenia się na pamięć wzory w prozie z Krasickiego, Naruszewicza i Potockiego z rozbiorem. Z Poezyi wyobrażenie ogólne i podział, wzory z Naruszewicza, Krasickiego i Trembeckiego. Na domowe ćwiczenia zadania z Uniwersytetu przysłane, mianowicie listy, opisy i powieści.+ W Klassie V wymowa właściwa z rozbiorem pisarzów. Wzory w prozie z Górnickiego, Orzechowskiego i Naruszewicza. Z Poetyki o poezyi bohaterskiej z rozbiorem dzieł wzorowych i historyczną wiadomością o pisarzach znakomitszych w tym rodzaju. Na ćwiczenia domowe zadania z Uniwersytetu na klassę V. Rozbiór pisarzów przez uczniów na piśmie. Tłumaczenie osobliwie z łacińskiego wyjątków [wierszem Martialisa] ~~[illegible]~~, wierszem satyry 9 Horacyusza księgi 1. W klassie VI estetyka. Z wymowy o wymowie pochwalnej i akademickiej; wzory z Dmochowskiego, Osińskiego, Kołmińca, Śniadeckiego. Z Poetyki o poezyi dramatycznej; wzory przekładu tragików francuskich przez Osińskiego.

\+ z łacińskiego + tłumaczenie w klassie i na piśmie w domu [illegible] lycealne o pamiątkach.

przez Osińskiego – i wyjątki z Felińskiego – Nadto
we ćwiczeniu zadanie w klassie
III z uniwersytetu – Na tłumaczenie
mają tłumaczenie za Marcellem
z łacińskiego, ~~Sallustyusza~~
w klassie, i ~~[illegible]~~ w domu na piśmie.
Lekcyi w klassie III godzin 6, ~~[illegible]~~
w czwartej i piątej godzin 3. w szóstej
godzin 4. wszystkich godzin lekcyi
Zalenowski
na tydzień 16 –. P. ~~Jurkowski~~
jest nauczycielem wysokiego uspo-
sobienia, pożytek z jego lekcyi wielki.
Szczególniej jego sztuka ta, aby uczniów
wprawić w pisaniu poprawnie i po-
prawnie, jakoż w klassie III już uwa-
mają
żać można że styl ~~uczniów jest na~~
poprawniejszy
~~[illegible]~~ – Rozbiór pisarzów i
roboty uczniów, oraz tłumaczenia pro-
zaików łacińskich ze zwróceniem ~~się~~
~~[illegible]~~ uwagi na naturę właściwego ję-
zyka jest najłatwiejszym środkiem
jakiego używa nauczyciel do uspo-
sobienia uczniów. Pamiętne i kunszt
przyzwoita umie
~~uczniów~~ [illegible] ~~[illegible]~~ klassycz-
razem
ną ~~umie~~ obudzić ochotę i zachę-
cić do nauki – w innych klassach
wyjąwszy
~~wszystk~~ używa Lektionów ułożonych
według Eschenberga, ~~używając~~ do
stylu
~~wzoru~~ Blaira Batteux i Laharpa

sam pracuje nad dalszym swoim usposobie-
niem do czego mu posłużyły znajo-
mość, oprócz starożytnych, języka
francuzkiego, niemieckiego, włoskiego
i Angielskiego – w wolnych ~~[illegible]~~
chwilach od prac nauczycielskich
tłumaczył z Niemieckiego dzieło
<u>Nitscha</u> <u>Entwurf der alten</u>
<u>Geographie</u> tłumaczy teraz
na wzór dzieła <u>Belin de Ballu</u>
<u>histoire critique de l'Eloquence</u>
<u>chez les Grecs depuis son origine</u>
<u>jusqu'au troisième siècle après</u>
J.C.: i przekładem retoryki Blaira.
Nagrod żadnych ani rangi nie
ma – Oświadczam się go przedsta-
zalecam – do rangi Tytularnego radcy
wić do ~~wykładów w Uniwersytecie~~

Język i historya Rossyjska

P Barszki <u>Kotelski</u> o Elokwen-
cji już się nadmieniło, w klasach wyż-
szych daje język rossyjski na tym
języku [illegible] – W klasie III
Grammatykę, ćwiczenia ~~[illegible]~~ od-
mianę wyrazów szczególnie ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ części mowy, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~, Tłumaczenie
z wypisów Ostrowskiego i uczenie
na pamięć wzorów wierszem z tych
wypisów – w klasie IV Tłumaczenie

z rossyjskiego na polski w klassie; i
pisanie tłumaczeń rossyjskich. na
ćwiczenia domowe z rozbiorem gram-
matycznym i wyłożeniem prawideł
o składni — w klassie V czytanie
pisarzów rossyjskich z wybieraniem
ich zalet — Tłumaczenia z polskiego
na rossyjski w klassie, ~~i nastepne~~ i wypracowania
kompozycyj uczniów. ~~czytanie ich po-~~
~~prawianie w klassie~~ — w klassie
VI ćwiczenia w stylu urzędowym;
kancellaryjskim — z historyi Rossyj-
skiej uczy P. Kobelski w klassie
III Starożytną historyą słowian
do r. 862. w IV^tej^ od Ruryka
do ~~Jarosława~~ Izasława II Mści-
sławowicza — w V^tej^ do najścia
tatarów na Rossyą — w VI^tej^ do
wstąpienia na tron ~~dzis~~ rossyjski
dzisiejszej panującej familii — Na
każdą klassę nauczyciel ma
godzin trzy, z których dwie na
język, a jedną obraca na historyą.
Pilność i gorliwość nauczyciela
wielka, postępy znaczne — Tłuma-
czenia się po większej części wyrazem
rossyjskim — w całym jednak
usposobieniu P. Kobelskiego więcej
widać znajomości i wprawy prakty-
cznej, aniżeli naukowego wykształcenia

~~Nauki historyczne~~ Historyi

P. Alexander Ratyński nauczyciel historyi rodem z Królestwa Polskiego lat 32 służby lat 7. Nauki początkowe odbywał w Królestwie polskim i Gymnazium Białostockiem – w Uniwersytecie Wileńskim słuchał lekcyi wydziału Moralno-politycznego lat cztery, i stopień magistra obojga praw otrzymał – Nauczycielem w Gymnazium Podolskim od r. 1818 w klasie III historya polska według Kitkasewskiego, z Geografii nowożytnej opisanie Azyi w szczególności; w klasie IV z historyi nowożytnej ~~dalszy ciąg historyi polskiej~~, z starożytnej historya Grecka według Goldschmitta razem z geograficznym opisaniem starożytnej Grecyi – w klasie V historya Rzymska według Goldschmitta i opisanie włoch starożytnych; z geografii nowożytnej Afryka – w klasie VI historyi i Geografii starożytna wschodu. z Nowożytnej geografii opisanie Ameryki, i Australii – Na ćwiczenie do domu we wszystkich klassach daje się rysowanie kart – Klassa III, IV ma godzin 3. Piąta 4, szósta 6 godzin w tydzień – P. Ratyński daje lekcye pilnie postęp uczniów, szczególniej w Geografii tak nowożytnej jak i starożytnej który się dają wcale obszernie znaczny +. Uwagi do kąd żadnej nie ma i prośby o takową która mu za 8 lat gorliwej ~~służby~~ według swojego sposobu ma sprawiedliwie ~~…~~ się należy

+ własnej pracy P. Ratyńskiego w rękopiśmie: Geografia nowożytna podług Heirsona, ~~…~~ Historya starożytna podług Bredowa, i rzymska podług Goldsmita.

Matematyki

Matematyka

Stanisław Handasz Mundzius rodem z Gubernii Grodzieńskiej, lat 31 służby lat 7 – pierwsze nauki odbywał w Seminaryum, potem w Uniwersytecie przez lat pięć przykładał się osobliwie kursom do Nauk fizyczno-Matematycznych ściśle – i stopień Magistra filozofii otrzymał – Lat trzy był nauczycielem w szkołach powiatowych Wileńskich, lat dwa uczył arytmetyki i geografii w Gymnazium Podolskiem, a rok drugi Matematyki w tymże Gymnazium – (dziś przeniesiony do Gymnazium w Świsłoczy) –

W klasie III Arytmetykę Skończył o wynoszeniu liczb do potęgi, wyciąganiu pierwiastków, o stosunkach proporcyach z zastosowaniem do rozwiązywania zagadnień za pomocą Reguły trzech – Algebry z dzieła Śniadeckiego 6 pierwszych paragrafów z roz: pierw: części pierw: z potęgami dodatkiemi z dzieła Lacroix. Geometrya z dzieła L'huillera 7 pierwszych rozdziałów udoskonalonych potrzebnymi pojęciami z Euklidesa i Legendra – w klassie IV Arytmetyka o postępach i Logarytmach, Algebry Śniadeckiego cały rozdział pierwszy, Geometryi rozdział 8, 9, 10ty. Trygonometrya płaska z dzieła Pr. Polińskiego, i Geometrya praktyczna z Zaborowskiego – Klassa V miała Solidometryą z L'huillera i całą część 1ą tomu pierwszego Algebry Śniadeckiego – Klassa VI uczyła się Geometryi Analitycznej z Biota tłumaczenie Wyżewicza, do §. 183 – Geometryi rysunkowej z dzieła Polier tłuma: Krzyżany

do zastosowania 2 figur w księdze drugiej, i do
datkami zdziała Uwagi. Godzin lekcyj
w klassie III 4, w czwartej 6, w piątej 4,
w szóstej 2, wszystkich 16 na tydzień. —
Usposobienie naukowe P. Klimusa(?) i dokład
pełnienie obowiązków chwalebne, ale
humor drażliwy przeszkadza mu być
wyrozumiałym dla uczniów, i stosować
tłumaczenia swoje do ich pojęcia, i to
jest przyczyną że młodzież z otworzenia(?)
uczniowie w klassie III i IV nie tyle
korzystają, ile by mogli [było] można spodzie
wać po usposobieniu Nauczyciela.

Historya Naturalna i Fizyka —

P. Paweł Bubeki(?) Nauczyciel historyi
naturalnej i Fizyki rodem z Gaborni(?)
katolickiej lat 37. służby lat 11. — Kształ
cił się w Krzemieńcu pierwej w Szkole wy
działowej, potem w Gymnazyum, ~~był~~
w Uniwersytecie lat 4 [był] Kandydatem do
stanu Nauczycielskiego na własnym ko
szcie, i stopień Magistra filozofii otrzy
mał, zdawał potem examen do sto
pnia doktora, i miał pozwolenie bronie
nia publicznie rozprawy, którey jednak
przymuszony jechać na nauczyciela
nie pisał. — Nauczycielem ciągle w Gym
nazium Podolskim lat 11, — w klassie
III Zoologia klassa zwierząt ssących i ptaków
wzięta z Jundziłła i Jarockiego, w IV tej
z zoologii ~~[illegible]~~ dokończenie o ptakach potem o pła
zach, rybach, owadach, i robakach; z mine
ralogii wzięta pr[zez] Drewnickiego(?) ~~minerało~~
mineralogia ogólna i geognozia. — w klassie
V. Fizyka ogólna; z Botaniki terminologia
roślinna, w klassie VI z Fizyki o świetle
Elektryczności ~~magnetyzmie~~ magnetyzmie i

i fenomenach meteorycznych — Lekcyi w Klassie III godzin 3, w IV 4, w V 5, w VI 4, w szystkich godzin na tydzień 16 — Urzędowanie nauczyciela jest bardzo dobre, zna moc swoich przedmiotów, jasny tłumacza przyjemnie i zwięźle wszystkim — P. Bielski przełożył z francuskiego dzieło Monge Geometrie descriptive i Biota Precis elementaire de Physique. Mimo jedenaście lat gorliwego i chwalebnego sprawowania obowiązków żadnej dotąd rangi nie ma. Dlatego śmiem go przedstawić do uwagi i względów Rady Uniwersytetu —

Język francuski — P. Piotr Desboves nauczyciel francuskiego języka rodem z Paryża wieku lat 40. służy lat 9, żonaty. Lat sześć był nauczycielem prywatnym języka francuskiego i korrepetytorem przy Gymnasium Wołyńskiem, w roku 1818 potwierdzony przez ~~Rada~~ Radę Uniwersytetu za nauczyciela do Wileńskiego Liceum francuskiego języka. Zaczyna ~~ł~~ od klassy III, w której dzieci Grammatyki połączonej z ćwiczeniem, tłumaczenie wypisów Gedyke, pisanie rozbiorów z tychże wypisów i odmian słów, i wzory do mówienia z pamięci —. W klassie IV ~~dalej~~ dalsza część Grammatyki o wyjątkach ~~rzeczowników~~ tybów, składni, wypisy jak w oddziale pierwszym, odmiany słów nieforemnych i tematy do tłumaczenia z polskiego na francuski w klassie, i toż samo do wyrabiania na ćwiczenia domowe — uczniowie klassy V i VI, ~~co~~ każdej czwartej godziny tłumaczą wyjątki z różnych autorów, i mają zadawane ~~zadanie~~ na ćwiczenia domowe do tłumaczenia

kunatu stopniowanej trudności, i pisa-
nie listów i rozmaitych — w klassie III i IV
lekcyi po godzin 3, w V i VI po godzin dwie
na tydzień — Uczniowie którzy z cudzoziemskiego
wychowania mieli łatwość większego uspo-
sobienia się w języku francuzkim, albo
mogli brać lekcye prywatne, mają też po-
zwolenie przychodzić na te lekcye do
klass wszystkich — P. Desbovès daje lekcyi
pilnie i skutecznie, i ma dostateczną
znajomość języka polskiego; i postępy
uczniów dosyć znaczne.

Język niemiecki — Język niemiecki dawany był według
tego samego rozkładu jak i francuzki
przez Sp: Piotra Wojewódzkiego lekcye
te ~~nie były~~ ~~zaniedbane~~ przyniosła wielkiego postęp-
tu [illegible].

Rysunki — P. Ignacy Brzuszkiewicz nauczyciel
rysunków wieku lat 50. ~~[illegible]~~ służby
lat 20 — Uczył się naprzód w Warszawie po-
tem przez lat 4 w Uniwersytecie Wileń-
skim — Był nauczycielem rysunków w Gym-
nazium Mińskiem od 1804 do 1811,
przeniesiony do Kamieńca Podolskiego
był tam do roku 1814. od tego czasu
zostaje w Gymnazium Podolskiem. —
w klassie pierwszej i drugiej daje lekcyi
kalligrafii po dwie godziny na tydzień
~~w [illegible] klassach wszystkich daje po go-~~
~~dzinie na tydzień~~, w III i IV kalligrafii
i rysunki topograficzne w V i VI
same topograficzne i architektoni-
czne rysunki — Do kalligrafii jako
też do topograficznych rysunków wła-
sne mieć podawa

właśnie musi podawać wzory, ponie-
waż szkolnych jest bardzo mało. W to-
pograficznych rysunkach trzymać się
nauczyciel dawnego sposobu, lubo me-
tody nowej Moetta i Lehmana nie są
obce. — Na Rysunki Architektoniczne
daje do kopijowania tak zwane po-
rządki, i wzory budowli rozmaitych.
Oprócz tego dwa razy na tydzień po dwie
godziny daje lekcye rysunków figur i pej-
zażów. Uczniów miał 38. P. Brzuszkie-
wicz jest bardzo gorliwym w swoim tym
nauczycielem. — Upodobanie jego wia-
domem jest Rządowi Uniwersytetu
z rysunków które się często z Gymna-
zium podolskiego posyłają. Kaligrafia
i rysunki topograficzne daje nie bez
pożytku. ~~Co do rysunków Architektury~~
~~zaś, figurnych i malarskich, winna~~
~~upodobanie jakiego by na nowy~~
~~sile być powinno sprawiedliwie~~
~~wymagać można było~~. ~~Słowem wszystkie~~
zasługi P. Brzuszkiewicza przy Gym-
nazium są znakomite. Oprócz dozoru
i dyrekcyi fabryki, za co ma osobną
pensyą rs. 150. ma sobie powierzony
ogólny dozór ekonomiczny uczniów
Gymnazialnych. o nim w czasie wa-
kacyj nie pozwala oddalić się z miasta.
Roku 1817 najwięcej się przyczynił do
uratowania ~~domu~~ budowli Gymnazialnego od
ognia, na co miał świadectwo ówczes-
nej Policyi Magistratu Winnickiego
i Gymnazium, które przy Aktach

formularnych z 1819 przesłał Rządowi
Uniwersytetu. Za 20 lat służby
nie otrzymał innej rangi jak kollezkie-
go sekretarza. ze starszeństwem od 1807
von, zatem prosi aby go Rząd Uniwersy-
tetu raczył przedstawić do rangi
radzcy tytularnego —— —

Metrowie.

wielu cudzoziemców zamieszkałych w Winnicy daie sposobność brania lekcyi prywatnych z ~~[illegible]~~ języków. Trzech z nich utrzymuie u siebie uczniów na stancyi, inni osobno daią, lekcye uczniom albo pannom na pensyach. W roku przeszłym było ich 9. Siedmiu francuzów daiących lekcye francuzkiego języka, dwóch ~~[illegible]~~ raguzyńskich ~~[illegible]~~, daiących lekcye języka włoskiego, francuzkiego i niemieckiego. Są zaś następuiący. —

1) Ludwik Baron de Maubeuge.
2) Florian de Maubeuge
3) Alexander du Coudray D'hust.
4) Ludwik Derrentel
5) Karol August Dubois
6) Józef Patryarche
7) Franciszek de Flament
~~8) Michał Mirkowicz.~~
~~9) Mikołay Jan Boschowicz~~

wszyscy z Francyi za passportami oprócz P. Maubeuge syna który się uważa za kraiowca.

8) Michał Mirkowicz.
9) Mikołay Jan Boschowicz

z Raguzy za passportami. Examen składali w Krzemieńcu lub w Winnicy, i maią pozwolenie dawania lekcyi języków. —

Muzyka

Muzyka

Do muzyki metrów było

1) Wawrzyniec Benes
2) Woyciech Kencendorf
3) Ignacy Dobrzyński z Galicyi, wszyscy trzey tu zamieszkali z Polski.
4) Karol Moszyński z Poznania
5) Piotr Saemayer z Węgier.
6) Jan Ryszanek z Czech za passportem

Uczniów biorących lekcyą muzyki było 35, opłata na miesiąc za 17 lekcyi od 3 złł do 6 złł reńsk. —

Taniec. —

Lekcyą tańców daie P. Champbrande francuz, który się dawniey trudnił dawaniem lekcyi tańców w domach obywatelskich; od lat kilku osiadł w Tarnowie, ma własny dom, i dawał lekcyą uczniom gimnazium, w powodaniu swoim cale iest zdatny, charakter iego i postępowanie chwalebne. Życzeniem iego iest aby mógł uzyskać potwierdzenie na metra zostaiącego przy gimnazium tak był wprzódy umarły metr tańców Kuntz, aby przez to mógł mieć przed innymi metrami pierwszeństwo, i mógł się pewniey przyznać do mieysca w którym może mieć nie mało ucznió i przyzwoitą nagrodę. Z swoiey strony obowiązuie się dawać 8miu uczniom lekcyą bezpłatnie. W roku przeszłym uczęszczało tańców było 25, opłata miesięczna po 6 r. fr. od osoby.

Nabożeństwo

Gymnazium nie ma swojej osobnej kaplicy, uczniowie zatem idą na nabożeństwo w dni powszednie o godzinie 7. a w święta osobno do kościoła XX Dominikanów obok Gymnazium. Ponieważ kościół ten nie jest nadto obszerny, a najwięcej ~~bardziej~~ uczęszczany, trudno zatem utrzymać porządek w kościele i dozór, aby niektórzy uczniowie z żadnego nie byli roztargnienia; dla tego życzyć by należało aby osobna kaplica szkolna która się sposobi z dawnego pojezuickiego kościoła prędzej mogła być urządzona. Mszę w dni powszednie ma dla uczniów ~~kaptysta~~ Kapelan, w dni święte X Dyrektor Maciejowski — Spowiedź uczniowie odbywają według przepisów 4 razy na rok, osobno klassy niższe, osobno wyższe po komunii. Dla pierwszych X Dyrektor daje naukę z Katechizmu, dla drugiej [illegible] — Wielu jest uczniów którzy przybywszy do szkoły jeszcze spowiedzi nie odbywali. w roku 182 3/4 było takich 74. X Dyrektor sam się zajmuje przygotowaniem ich do spowiedzi, którą odbywają w dzień zesłania S^{go} Ducha. — Kapelan kazań nie miewa do uczniów ale X Dyrektor czasami wielkiego [illegible]

poślą w niedziele, i święta, niemo
nauki i homilie do uczniów — Kol
leje pod wilkanecy uczniom
na trzy oddziały podzielonym dla
dwóch pierwszych daje X.X. Kapucy
ni dla trzeciego X. Dyrektor. Na
koniec słowo domowe i modlitwy
w klassach odmawiają się między
zaleceniu ~~[illegible]~~ zwierzchności —
Uczniowie Gimnazyjskiego wyzna
nia chodzą na nabożeństwo do cer
kwi pod ~~[illegible]~~ dozorem osobnego
Auctora, i wszystkie obowiązki
religijne dopełniają — .

Porządek szkolny i karność

Urządzenie dozoru uczniów w Gimnazium stosuie się do tymczasowych prawideł r. 1819, i przepisów różnemi czasy od Rządu Uniwersytetu przesyłanych. Wszelkie uchybienia ~~przepis~~ przypadkowe lub umyślne tym przepisom ze strony uczniów doniesione Prefektowi, albo odkryte przez niego, podaie się w raporcie tygodniowym na piśmie Dyrektorowi, który w razie [illegible] o każdey okoliczności ~~słowna~~ ważnieyszey od Prefekta ~~iest~~ słownie uwiadomiony.

— Każdy dozorca domowy ma u siebie rozkład całodziennych zatrudnień, dziennik postępowania uczniów, i xięgę do zapisywania ile razy uczeń, lub sam dozorca wychodzi ze stancyi i dziennik [illegible]

Maią także ~~obowiązek~~ uczniowie obowiązek utrzymywania regestrów rzeczy swoich, i wydatków, ale pierwsze rzadko iest dobrze utrzymane, drugie sam dozorca zapisuie; ponieważ ubożsi w swoich ręku pieniędzy nie maią, a zamożnieysi lubo maią często swoie własne pieniądze, wydatków ~~[illegible]~~ iednak nie zapisuią.

o ważnieyszych-

o ważnieyszych wykroczeniach dozorca [dómowy] Prefektowi donosi, ściągaiąc na siebie odpowiedzialność gdyby się o tem dowiedział Prefekt skąd inąd, dla niedbalstwa dozorcy, lub chęci ukrycia. Czterech inspektorów z dozorców zaufanych maią swoie wydziały w mieście, nad któremi bliżey czuwaią i Prefektowi o wszelkich nadużyciach donoszą. W klassach cenzorowie dwaj w każdey klassie zapisuią nieprzytomnych lub ~~nie~~ [illegible] niestaiących się na lekcyi i w kościele. ~~i Prefektowi donoszą~~ Audytorów

w Klassie I. — 19
w ~~drugiey~~ II — 18
w — III — 17
w — IV 14
— V. VI. audytorów iuż nie maią. —

Odwiedzanie stancyi uczniów po nauczycieli, nayczęściey i do Prefekta. Dyrektor też raz na rok ~~wszystkie~~ [najmniey] stancye odwiedza. W odwiedzaniu ~~tym wszelac~~ [stanu uczniów i nauczycieli] ~~za które~~ się momentalnie ~~ta~~ odbywa, zwraca się tylko uwagę na nieporządki więcey uderzaiące, których przez to ~~[illegible]~~ [właśnie] się zapobiega, ale =

~~Zakłady dobroczynne~~
~~a) Konwikt funduszowy~~
~~b) Szpital Chirurgiczny~~

zapobiegaią, ale oprócz zwyczay-
nego odwiedzania przytomnieyszey [illegible]
byłaby zdaie się ~~zapobieżeć~~ zapro-
wadzić co kilka miesięcy rewizyą
zupełną stawić, i weyść w nay=
drobnieysze szczegóły, przeyrzeć
xięgi, regestra, rzeczy i sprzęty,
i wydatki. Przygotowanie się ze stro-
ny uczniów na taką rewizyą
któraby ~~[illegible]~~ mogła odbyć się przy
każdym examinie, iużby było
pożyteczne. Obawa wprawdzie
niespodzianego nadużycia Profe=
sora lub nauczyciela iak dziś
iest, utrzymuie niejakey ostro-
ność, ale może tylko zapobiedz i
przeszkodzić większym uchybieniom
nieporządku zaś iakie się niekiedy wkradną ~~[illegible]~~
nie poprawi, a samo powtarza-
nie przestrog i napomnień czy-
ni mniey czułemi uczniów lub do
zorców i czuwaiącego samego nauczy-
ciela. Z tego względu rewizya ge-
neralna przy każdym examinie
którąby poprzedziło zalecenie
co w jakim porządku ma bydź
przygotowane, wielce zdaie się byłaby
pożyteczna. Każdy uczniów
~~[illegible]~~ —

za ~~na~~ wykroczenia mniejsze, ~~itp~~.
Klęczenie ~~[illegible]~~ w klassie, zamknię-
cie, klęczenie w kozie pod
lampą — kara za domu wymawiana do skutku
nie zdarzała się; ~~nie~~ do ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ nie wspominam tym
przymiotem; ~~[illegible]~~
aby nie godziło. Kościół
~~[illegible]~~ (czyli miejscem kary).

Z najmniejsze wykroczenia, jakie-
mi są, niedbalstwo, wybryki, wzo-
rem powściągała się kara, cie-
lesna przymiarą. Dzieci wcale
w żadnym przystępie na taką karę
zasłużyło.

3. Dozorcowie domowi —

Dozorców wszystkich przy Gimna-
zium Podolskiem iest 61, a mię-
dzy nimi guwernerów 4ch, ieden
Nauczyciel szkoły wzaiemnego
uczenia, niektórzy zaś to iest
tylko, którzy już po ukończeniu gimna-
zium na obrane przedmioty, a oy
więcey na literaturę starożytną,
chodzą 16. Uczniów klassy VI. ~~iuż~~
7, Klassy piątey 27, czwartey
12, ośmiu tylko dozorców ma
więcey iak 10 uczniów. Dziesię-
ciu dozorców ma po 8mi 9. i 10
uczniów, inni po kilku tylko.
186 uczniów uboższych niemogą-
cych mieć swoich Dozorców chodzą
na korrepetycye. Po większey
części dobrze są usposobieni; guwer-
nerowie zwłaszcza, i uczniowie
objektowi ~~celnią~~ celnią nad innych.
~~Zaś~~ Wiele też iest między uczniami
mi Klassy VI i V dobrze całe uspo-
sobionych. Uczniowie czwartey
Klassy i niektórzy z piątey, ci
zwłaszcza co ieszcze rok pierwszy
są w kondycyi, iako mniey
mający doświadczenia; i mniey
są liczbę uczniów, i mniey-

wzą nagrodę mają. — Płaca do-
zorcy nayważnieysza 30 rubli, sre-
dnia 15, a nayumnieysza 3 r. sr.
od osoby. Guwernerowie biorą
po 150, i 200 rubli od iednego
ucznia. Jakkolwiek liczba do-
zorców znaczna się wydaje, ie-
dnak przy tak liczney szkole
iaką iest gimnazium Podolskie
nawanych domowych dozorców prze-
stać by nie podobna. Dostatnieysza
młodzież, którey iest niemało
w Winnicy, przywykła w domu
do większey swobody, niełatwo da-
łaby się powodować i prowadzić przez
dozorców, którzy nie mają innych
wiadomości, prócz tych tylko w
szkołach nabyli, w których nie-
mi iedynie zostaią. Do prowa-
dzenia takich uczniów potrzeba do-
zorców większey powagi i do-
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ świadczenia. Rodzice
którzy mogą mieć zaufanych
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ guwernerów, chę-
tnie im dzieci swoie powierza-
ią, ale o takich trudno, i dotąd
większey

4.

wychodzą ani tylko z Krzemień-
ca. Stąd też nie będąc wówczas
powołaniem mogącym zupe-
łnie utrzymanie na całe życie
publiczne jest tylko zatrudnie-
niem tymczasowem, od którego
później do innego jakiego rodza-
ju życia przechodzą. Nie ma
zatem osób wyłącznie pedago-
gicznie ~~ich~~ usposobionych. W wy-
borze też więcej się zatem uwa-
ża na zalety osobiste, wiadomo-
ści często powierzchowne, jako-
kolwiek znajomości języków, ani-
żeli na usposobienie naukowe;
kiedy więc tak trudno o osoby,
którymby rodzice z zaufaniem
pod bliższy domowy dozór dzieci
swoje oddać mogli; zaradza
tej potrzebie sami nauczy-
ciele przyjmujące publicznie
do siebie na stół i stancyą
uczniów dostatniejszych — 48
takich uczniów u 10 nauczycieli
miało w tym ostatnim roku
mieszkanie. Od kilku lat przy-
garneli się do [illegible] cudzo-
ziemcy=

cudzoziemcy, albo dla dawania lekcyi
albo dla utrzymywania uczniów,
niektórzy z nich maią nawet swoie
domy. Niemożna nie przyznać, że
by to dla szkoły tak liczney, iaka
iest gimnazium w Wilnie, nie
było dogodnie, że uczniowie, do
statnieysi zwłaszcza, chcący mieć
~~lepsze~~ znajomość i wprawę
w obcych ięzykach, oprócz publicz
nych mogą mieć ieszcze prywa
tne lekcye. Cudzoziemcy i maią
cy upoważnienie ~~approbowane~~ do dawania
lekcyi języków i trudnienia się
domową ~~prywatną~~ edukacyą przyimuią
także uczniów do siebie na stan
cyą. A rodzice dostatnieysi dba
iący szczególniey o to, aby dzieci obce
ięzyki lepiey ~~bliżey~~ posiadały, składaią
się sposobniey im dzieci swoie po
wierzać, do czego się też przykłada
znajomość osobista, i rekomendacya
którą cudzoziemcy umieiący ~~maiący~~ ~~dobre~~
zręcznie swoie ~~Łatwo~~ sposób Łatwiey ~~zrobić~~, otrzymać
sobie, i zjednać, nie trudno
mogą. To utrzymanie ucz
niów na stancyi w Wilnie
iest dosyć zyskowne, dla tego

dlatego się o nie ubiegaią uczniowie
i cudzoziemcy używaiąc do
tego środków niekiedy mniey przyzwoitych ~~nie zawsze [illegible]~~
~~[illegible]~~ Współubieganie się rodzi
wzaiemne niechęci, i daią powód
do rozmów w publiczności uwła-
czaiących sławie osób i szkoły.
Tych nieprzyzwoitości iedyny ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ przykład daie się postrzegać
w Wilnie. Mieysca ustronne
gdzie obywatele stałego ~~[illegible]~~
mieszkania nie maią, nie znaiąc
osób, nie mogą sami zrobić pe-
wnego wyboru, daią powód do emu-
lacyi, i niezgód z osobami chcącemi
mieć u siebie uczniów. — Co do spo-
sobu jakim ci uczniowie utrzymu-
ią, uważać trzeba można, iż
Nauczyciele, ci szczególniey którzy wię-
cey u siebie uczniów maią po bied-
nych i tanio, przy szczupłem mieszka-
niu iak w Wilnie, nie mogą do-
brze uczniów pomieścić, i dać im
przyzwoitey wygody, a sami zaięci
obowiązkiem publicznym, zdaią do-
zor cały i powtarzanie lekcyi na
osobno utrzymywanych Korrepetyto-
rów; cudzoziemcy nie mogący także
obeyść się bez korrepetytorów, sami
przestaią

× uważając, iż ... na wymienionych o wymaganiach ~~...~~ razem (×)

przestając na dawaniu lekcyi ję-
zyków, ale niedobrze obeznani z przy-
rządzeniem szkolnym, i nieumiejący
się nawet do niego stosować ×(×) z stano-
wów wyżej wymienionych niektórzy ~~...~~
[illegible], a stąd nieporozu-
mienia, które aż na samych ucz-
niów wpływ mają. To jednak
mówię tu tylko ogólnie, i jako o rze-
czach które ~~już~~ nie raz już miały
miejsce, i jeszcze ~~przez~~ przy tych sa-
mych powodach zdarzyć się nie raz
mogą. Dzisiaj trzech jest w Gminie
cudzoziemców utrzymujących uczniów
Alexander de Coudray D'hust
mający u siebie Syn Karol August
Dubois Bej - oba francuzi Mikołaj
Jan Boskowich raguzańczyk S-
łoszczy mają własne domy —
we poprzedzających latach aż
do 1824 utrzymy-
wał jeszcze u siebie
uczniów P.
Ludwik Baron de Manburg
ale że się nie stosował do zaleceń
miejscowej zwierzchności, i nawet
był powodem do niekarności ucz-
niów u siebie mieszkających, Dy-
rektor był przymuszony ściąg-
nąć i z uczniów mieszkających

mieszkaia, uczęszczaiącego do szkoły
nie przyimie. Zdaie się iż osoby
chcące utrzymywać u siebie ucz-
niów na stancyi, czyli pensyą mę-
ską, oprócz świadectw zwyczay-
nych, iakie maią, ~~powinniby się~~
do dawania lekcyi prywatnych
i trudnienia się domowem wy-
chowaniem, powinniby się starać
ieszcze o osobną kwalifikacyą
albowiem nie każdy ~~prywatny~~
prywatny może mieć potrzebne
przymioty, i możność utrzyma-
nia u siebie pensyi. ~~D~~

Dla zapobieżenia nadal nie-
przyzwoitościom o iakich się tu
namieniło, ~~żądałby~~ życzyłby należało
aby w Wilnie można było
założyć Konwikt płatny,
gdzieby uczniowie mogli zo-
stawać pod ścisłym, pilnym
i ciągłym dozorem. Miey-
sce na ten Konwikt nayprzyzwo-
itsze byłoby w przyległym
Klasztorze XX Dominikanów
o któr~~ym~~ego podzieleniu z Gimnazium
dawniey ieszcze myśla-
no —

~~Gymnazium Podolskie~~
~~w mieście powiatowem Winnicy~~

~~Czas nauki od dnia 26 września do~~
~~15~~

wypływa. Komitet ten byłby
jeszcze tem pożądańszy, że tak
znaczna liczba uczniów jak dziś
jest w Winnicy, a która z cza-
sem może się jeszcze powiększyć,
nie rozdzielona na instytuta szcze-
gólne bursy, ani mająca tak dalsze
prywatnych uprzedzeń nau-
czycieli jak ~~tu~~ w Krzemieńcu,
z trudnością może być w potrze-
bnej karności i porządku
utrzymaną, i a choćby stąd
nie wynikały nieprzyzwoitości
już i to jest nie małą szkodą ~~złe~~ że wię-
cej uczniowie nie będący pod żadnym
~~[illegible]~~ przyzwoicie więcej zo-
wym dozorem ~~wiele~~ tracą czasu na
próżno, a stąd i w naukach
nie czynią ~~wiele~~ potrzebnego postępu.

Uczniowie

Gymnazium podolskie zawsze miało ~~[illegible]~~ znaczną frekwencyą. Od czasu ~~[illegible]~~ otworzenia ~~[illegible]~~ przez lat 10 wielką przyjęła była liczba uczniów

roku 1814. na 1815 — . Uczniów 454.
1815 — 16 — — 548.
1816 — 17. — — 566
1817. — 18. — — 512.
1818 — 19. — — 469.
1819 — 20. — — 500.
1820 — 21. — — 607.
1821 — 22. — — 580.
1822 — 23. — — 578
1823 — 24. — — 553.
~~1824 — 25.~~
~~1825~~

W roku 1824 na 25 do dnia 22 Październik było uczniów 513 liczba która się w późniejszych miesiącach powiększyć musiała —

Stan — . Największa część uczniów jest stanu szlacheckiego w roku 182¾ samej szlachty było — 505. duchownego stanu 18. rzemieślników 29. wiejskiego 1.

Religia -- zaś co do Religii Rzymsko katolickiej 498.
Grekorossyjskiej 15.
Grekounickiej — 9.
Ewangelickiej — 1.

miejsce zamieszkania --- Najwięcej przybywa z powiatu winnickiego który daje uczniów 185.
Jedynaście innych powiatów dają razem uczniów 201 — a między niemi najwięcej te powiaty które schod

wtórzyć nie mają jako to: Jampolski 45. Lityński 39. Badzki z Olhopolskim 26 — — 20 Samej Gubernii Kijowskiej uczniów 134. Inne Gubernie dają tylko 33. —

Stosunek uczniów do klass.

Stosunek uczniów w klasach:

w Szkole wzajemnego uczenia		56.
w klassie	pierwszej —	130.
	drugiej —	104.
	trzeciej —	105.
	czwartej —	81.
	piątej —	45.
	szóstej —	22.
Na obrane przedmioty chodzi		10 [illegible]

w Szkole Winnickiej jako w każdem Gymnazium uważać potrzeba klassy niższe jako odpowiadające potrzebie szkoły powiatowej, wyższe jako właściwe Gymnazium. — Jakoż widzimy że liczba uczniów w trzech klassach niższych prawie równa się utrzymuje — wyższe klassy nawet dość liczne. Gymnazium Winnickie położone jest w kraju ~~Gubernii~~ Podolskiej na Granicy Kijowskiej gubernii która stanowi nie czwartą część uczniów daje. Pokazuje się z tego że to Gymnazium najwięcej służy dla mieszkańców Winnickiego powiatu i Kijowskiej Gubernii — Porównywając liczbę uczniów Liceum Wołyńskiego z Gymna-

zium podolskiem pokazuje się że tylko
100 uczniów więcej jest w Liceum
różnica nie tak wielka mając
wzgląd na wielkość zakładu w Krze
mieńcu. i nato że Liceum Wołyńskie
znosi nie więcej jak 100 uczniów ~~Gym~~
~~nazjum podolskiego~~ z Gubernii podolskiej
którzy wszyscy prawie nie z Gymna
zium ale ze szkół powiatowych tam
jadą — bo iż połowa Gubernii
podolskiej żadnych dziś szkół nie
ma, gdyby się tam szkoły zapro
wadziły mianowicie w ~~[illegible]~~ Jam
polskim ~~Bałckim~~, Winnickim Bałckim liczba
uczniów w klassach niższych mogłaby
się zmniejszyć, ponieważ by do swo
ich szkół powiatowych przeszli; a
w wyższych klassach podniosłaby się
bo tylko tacy uczniowie mogą z nich tworzyć
się którzyby ~~do wyższych nauk~~ w szko
łach powiatowych lepiej ~~przy~~ usposobili —
Jakkolwiek dziś znaczna jest liczba
uczniów w Gymnazium, niemniej jest takich któ
rzy z wyższych nauk w nim dawa
nych korzystają. Cztery klassy niższe
niemi się nie różnią od powiatowych,
w dwóch wyższych klassach nawet
nauki mało co się obszerniej dają; z
tem całą różnicą tej szkoły od innych
~~bywa~~ stanowiła obszerniejszy wykład

Litteratury Starożytnej i wybornie li-
czba nauczycieli którzy mogą obszerniej
i gruntowniej niż wykładać, Jakoż
jeżeli odtrącimy dorosłów którzy
całą klassę szóstą i połowę piątej
składają. albowiem tylko nadzieja ukoń-
czenia ich przy Szkole zatrzymuje
okaże się ~~zobaczymy~~ że Gymnazium przydzielny
szym układzie mało ~~nam~~ różnym od szkół
powiatowych mimo ~~[illegible]~~ liczniej przełożo-
nych, nie daje tych korzyści jakichby
spodziewać by się należało.

wiek —. Stopniowanie uczniów co do wieku
idzie porządkiem klass, i są jednak
we wszystkich klassach uczniowie dora-
stający pospolicie synowie ubogiej
czynszowej szlachty którym ubóstwo
nie pozwala wcześnie do szkół przy-
chodzić —. następujące stopniowa-
nie lat dzieci postrzegać:

w Szkole wstępnej wiek od
5 — 11 —

w klassie pierwszej — od 7 — 12.
drugiej — 9 — 15.
trzeciej — 10 — 16.
czwartej — 12 — 18.
piątej — 13 — 19.
szóstej — 15 — 20.

Ogólnie mówiąc wiek młodzieży Gym-
nazialnej od 5 — 20 lat. brać zatem można

wielkiemu

uczniowie obecni — —

Niektórzy uczniowie po ukończeniu klas sześciu i zostający jeszcze przy Gymnazjum jako dozorcy domowi chodzą na obrane przedmioty i takich

uczniowie od dalszej szkoły — — —

w roku pierwszym było 10. — w roku 182¾ po ukończeniu nauk wyszło uczniów i wzięto patenta 29. W ciągu lat 10 od założenia Gymnazjum 127 ukończyło nauki, a z tych 47 poszło do Uniwersytetu Wileńskiego, 9 do Uniwersytetu Warszawskiego 13 do Liceum Wołyńskiego — ci którzy do wyższych szkół przechodzą, sposobią się po większej części do medycyny albo do stanu nauczycielskiego, inni zaś do palestry; ~~mniej więcej~~ rzadziej do stanu duchownego i wojskowego; inni zaś ~~trudnią~~ się dozorem przy szkołach lub domowym wychowaniem; mniej zaś mający usposobienia i ci którzy szkół nie pokończyli idą do Kancelaryi i na posługi do właścicieli ziemskich — Największa skłonność jest do prawa które sobie ~~...~~ jako nowy ~~łatwiejszy~~ sposób do życia uważają. — Do stanu tego dotąd żadnej nie wymagano kwalifikacyi; biorąc więc do niego każdego człowieka najmniejszego nawet do tej profesyi potrzebnego usposobienia zwiększa szkodę publiczną bez przezorności i zaufania. — Nieodzownie potrzebny ~~kwalifikacyi~~ do każdego do kwalifikacyi większej obowiązkami naukami na ~~...~~ ~~obowiązkowo~~ ~~...~~ którym ~~...~~

Stan uczniów co do ich majątku

X Z liczby uczniów 16, którzy od r. 1812 do 1824 [illegible] [illegible] [illegible] przez [illegible] Dziedzica, w nagrodę za [illegible] zapisaniu do [illegible] [illegible] otrzymali. do stanu Duchownego udało się 1,
Na [illegible] [illegible] 1.
Doktorem Medycyny 1.
[illegible] [illegible] 3.
Do [illegible] [illegible] 3.
Do praktycznego [illegible] [illegible] udało się 3

[nieczny] [illegible] i zastosowania ~~[illegible]~~ nie (a lepsze) trzeba może ~~[illegible]~~ — X co do majątku uczniów [uważać] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~: są tych 1) których rodzice mają własny swój większy lub mniejszy majątek ziemi 2) których ~~rodzice~~ ~~[illegible]~~ mają posesye lub są na urzędach i z nich żyją — 3) Nakoniec których rodzice utrzymują się [albo] z służby u innych [inszych] ~~[illegible]~~ albo z handlu i przemysłu [lub] ~~albo~~ z rolnictwa cynszowego nasadzonych w kwadratku ziemi, [albo nakoniec] ~~[illegible]~~ [illegible] ligo z miasta. Pierwszych bierze [illegible] średnią miarę można liczyć [illegible] drugich 150 trzecich trzysta uczniów — Liczba dostatnich prawdziwie zapewne jest najmniejsza, bo + wielu [majętnych] właściciele ziemscy [w teraźniejszych okolicznościach] ~~[illegible]~~ dla wychowania dzieci nie zawsze mogą im dać majątku, i radziby aby ich wychowanie [illegible] jako ubodzy. Najwięcej zatem [uczniów] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ potrzebuje pomocy dla utrzymania się. Prawdziwie ubogich ~~[illegible]~~ przy Gymnazium było 30: z tych 26 nauczycieli pospolicie w [illegible] [mniej] ~~[illegible]~~ [illegible] i obyczajów nie najlepszych —

Koszt utrzymania — Koszta utrzymania jak wszędzie tak i w Wilnie są równe stosownie do możności uczniów — Dostatniej [illegible]

powszechnie najmniej zarabia mieszczanin
u Naczelnika albo u rektora u
dworzaninów w Wiśnicy wiadomych. opła-
cany u Naczelnika od 120 – 200 rub.
na rok od osoby zachód stanowią
opał ogrzanie i dom – u rektora
od 150 – 200 – średnio opłata naj-
mniejszych stół i mieszkanie w
w mieście r. gr. 60 od osoby,
blisko Wiśnicy mieszkający
uczniowie płacą tylko po 24 rub.
i żywność w naturze dostarczają.
Uczniów mieszkających w Wiśnicy
jest 48. u tych rektorów mieszczan
ców 13 u X X Dominikanów mie-
szkanie mieszkania 4, reszta we 48
domach mieszkających w mieście, domy
te po większej części są wygodne i
bliskie szkoły —

fizyczne wychowanie i zabawy.

28

Wychowanie fizyczne nie ma pe-
wnych przepisów. ~~Postrzega się aby uczn~~
~~ochędostwo w mieszkaniach. Czysto zachowa~~
~~ne w pomieszkaniach, ubraniu~~
Oprócz uwagi iaka się daie na ochę-
dostwo w ubraniu i czystość mieszka-
nia, i zaradzenia ~~chorym~~ ~~uczniom~~
w przypadku choroby, uczniom nic się nie robi
dla ćwiczeń ciała. Lekcya tańców któ-
raz ~~oczywiście~~ w porze letniey uczniów
nie niektórzy biorą, dla małey tylko
liczby służy. Nie mają sposobności
w Wilnie ani brania lekcyi iazdy
konney, ani fechtów. Zabawy ich są
przechadzki i piłka, ale i ta ostatnia ~~cale~~ ~~i ta~~ [illegible] słu-
ży tylko dla mło~~dszego~~szych uboższego stanu.
Dawniey wychodzili na przechadzkę
razem, albo oddziałami klass ~~razem~~
z prefektem i nauczycielami, od cza-
su iak gromadne przechadzki zosta-
ły zakazane; uczniowie chodzą oso-
bno młodsi ze swemi dozorcami,
starsi często bez nikogo, ~~a bez~~ Prefekta
zatem i nauczyciela, ~~zatem~~ nie mogą uczniów
doyrzeć, a sama rekreacya iest mniey
ożywiona, bo dozorca rzadko umie
do niey dodać potrzebney ochoty. Może
przechadzki wspólne we dni oznaczone
oddziałami klass, w przytomności
nauczycieli byłyby przyzwoitsze.
Obecność nauczycieli nie tylko prze-
szkodziła wszelkiey zdrożności, ale
ieszcze mogłaby się przyczynić do na-
dania samey zabawie ~~rekreacyi~~ [illegible] ~~widoczney~~

kierunku
~~rozumiejącego~~ uczniów, albo ćwiczeniami ciała potrzebnemi do zdrowia, i wzmocnienia ich, albo zwracające ich uwagę na rzeczy ~~naturalne~~ przyrodzone z naukami związek mające.

~~Dok~~ **Lekarz**

O chorych uczniach ma staranie P. Chondzyński medycyny i chirurgii magister z pensyą z. 150 z summy nadetatowey. od r. 1806 do 1814 sprawował obowiązek Doktora powiatowego; od r. 1815 pełni służbę przy Gimnazium. ~~gorliwie~~, Pensyi dotąd nie ma, i prosi Rządu aby go przedstawił do takiey, do iakiey lat 19 służby, i odznaczająca się gorliwość może mu dawać prawo. —

Oprócz P. Chondzyńskiego iest ieszcze 5. innych Doktorów w Łomży. ktorzy uczniom i wszystkim ~~bezpłatnie~~ ... ~~chorym~~ mieszkańcom Dwaj PP. Kratzow ~~odznaczają się~~ przyczyniają się dla Gimnazium, i często niosą uczniom bezpłatną pomoc. W roku przeszłym chorowało uczniów 43 umarł 1. —

Ospa. Ospę szczepioną miało. 243
Naturalną 310

Pomocy dla ubogich uczniów

Gimnazium winnickie nie ma dla ubogich uczniów takich nawet pomocy, jakie mają inne niższe nawet szkoły. —

Jeden dziś tylko uczeń Klassy III Antoni Dembiński utrzymuje się na koszcie P. Sobańskiego b. Prezesa Kommissyi Szkolnej Edukacyjnej, który procent od summy 1250 r. sr. lokowanej u P. Bohusza prezesa Sądu Glgo — 75 r. sr. wynoszący przeznaczył na utrzymanie jednego ucznia. —

Nauczyciele, uczniowie, i inne dobroczynne osoby, zaczęły jeszcze od r. 1815 składać ofiary na wsparcie chorych ubogich uczniów, i uczniów wsparcia potrzebujących. Ofiary te wynosiły już w roku przeszłym sr. 1191 r. 98 k. asygnacyjnych 840 r. których pieniędzy oddano na procent. W roku przeszłym 16 chorych uczniów miało już z tey składki opatrzenie. —

Dyrekcya

X. Michał Maciejowski Dyrektor Gimnazium podolskiego od czasu iego założenia to iest od r. 1814, wysłużył iuż lata dające mu prawo do emerytury. Rządy szkół podolskich sprawował z gorliwością dobrze znaioną Uniwersytetowi. Zaleca go prawość niezmordowana, uwaga porządku, i ścisłość w wykonaniu obowiązków. — Oddaiąc sprawiedliwość gorliwości z iaką obowiązek Dyrektora sprawował, nie godzi się przemilczeć iż X. Maciejowski naywięcey łożył starania o wyiednanie u obywateli zapisów na rzecz Gimnazium podolskiego, i tym sposobem przyczynił się znacznie do powiększenia iego funduszów.

Kiedy dziś i dymem życzeniem X. Maciejowskiego iest otrzymanie emerytury, rozumiem iż powinnością moią, iest zwrócić uwagę Rządu Uniwersytetu i na tę iego zasługę, aby przez wzgląd na nię do rozwolnienia przedstawił go rzadczy.

Sessye. Dyrektor składa co miesiąc z nauczycielami sessye obrad szkolnych. Czytanie zaleceń od Uniwersytetu przysyłanych tyczących całego Zgromadzenia nauczycielskiego iest głównym przedmiotem sessyi. Inne materye ściągaią się do zwyczayney porządku szkolnego, examinów i zdań o uczniach, karności. Na sessyach trzeba zdawać sprawę z postrzeżeń nad prowadzeniem się uczniów

i postępem w naukach; obmyślającej
środki zaradzenia wszelkiemu roz-
wolnieniu. Sessye składają się
co miesiąc z obowiązku —
Z powodów szkolnych pokazuje się że dwa,
a nawet trzy razy na miesiąc się składano. —

(Do Dyrekcyi należy
Kancellarya i Archiwum.
Które według porządku ułożonym jest urządzone.
Akta dawnej szkoły ówczesnej
Szkoła Klerowska
rozłożone są porządkiem lat aż do r. 1814.
Od czasu otworzenia gimnazium
akta wszystkie tak samego
Gimnazium jako i szkół wszelkich do nie-
go należących, rozdzielone zostały według
materyi i interessów szczególnych.
Tak iż nie tylko wszelkie pisma do każdego
interessu należące się które przychodzą
do gimnazium tam się znajdują,
ale nadto wszystkie pisma wychodzące
z Gimnazium dotyczące się tych interessów na
właściwych miejscach są dołączone.
Urządzenie to archiwum, i utrzymy-
wanie jego ciągle w takim porządku
daje wielką łatwość obeznania się ze wszystkiemi inte-
ressami szkolnymi od postę-
pów. Aktów tych od czasu otwarcia Gimnazium jest już 18
vol. Regestr szczegółowy archiwum przygotuje się pod literą —
Pomocnikiem w Kancellaryi użytym przez X. Maciejowskiego jest Paweł Bie-
lecki który już od r. 1820 obowiązek ten pełni. X Maciejowski uważając
zasługi pomienionego P. Bieleckiego się prosi aby go R. U. raczył przedsta-
wić do rangi Kollegialnego Registratora. —

Pomocy naukowe

Biblioteka Gymnazium podolskiego w największej części składa się z ksiąg pozostałych po XX Teatynach, które duchowieństwo podolskie na zebraniu roku 1804 w Kamieńcu podolskim ofiarowało na publiczną podolską Bibliotekę. ~~Biblioteka ta~~ Gymnazjalna wraz z księgami zakupowanemi corocznie z summy na pomocy naukowe przeznaczonej wynosi dzisiaj dzieł 1256 we 2601 tomach: trzecia część tej biblioteki, to jest dzieł 478 w 838 tomach zawiera dzieła ~~dzieła~~ Teologiczne więcej dla szkoły ~~Dut~~ duchownej, jak dla Gymnazium przydatne. – Lubo w przeciągu lat 10 od założenia Gymnazium ~~..~~ corocznie do najbliższych potrzeb książki były zakupowane do każdego przedmiotu, jednakże nie zaopatrzowano się więcej stosownie do żądania nauczycieli, i choć z większej liczby ksiąg uważać można iż po odłączeniu teologicznych, dwie części pozostałe biblioteki nie stanowią znacznego zbioru. Ważniejsze i kosztowniejsze dzieła są: Encyklopedia metodyczna, Dykcyonarz Umiejętności przyrodzonych pod redakcyą Cuvier'a wydawany. – Do Literatury starożytnej jest Iliada ~~jest~~ Homera edycyi halskiej, Xenofont wydania ~~Walcza~~ Welsa. Lucyana dzieła

dzieła wszystkie wydania Hemsterhuysa

Tucididesa wyd. ~~Duckera~~ Bekkera de Balle,

reszta wydania małej wartości; — ~~Do~~ D

literackiej i zarówno

~~Litteraturę starożytn~~ej krytyki brak

ani późniejszych nowych wydań,

ani dzieł nowych filologicznych, ani

słowników do tychże nie ma. Na

zastanowienie się ~~jeszcze~~ dosyć nad ustalonymi

potrzebami biblioteki, ~~ale~~ dostawca nauczyciele

w niedostatku książek nie tylko z po

stępem nauki iść nie mogą, ale ~~nie~~

~~mat~~ nie mają nawet tych pomocy, bez któ

nie będą mogli utrzymać

rych ~~nie by tych~~ już zawodowi ~~utrzymać~~

~~nie~~ zważa ~~przedaleko~~ a lat — Biblioteka

zostaje pod dozorem nauczyciela języka

francuskiego P. Desbores; ~~chociaż~~ wła

ściwy ~~dozor~~ wreszcie jej powinienby do nau

czyciela wymowy albo Litteratury

starożytnej należeć. — Oprócz mniej

dokładnego katalogu tymczasowie

przez X Dyrektora w roku 18[illegible]

spisanego, nowego katalogu jeszcze

nie sporządzono. Biblioteka mieści

się w osobnej sali przeznaczonej na

~~[illegible]~~ popisy publiczne; z sali tej

której razem na składzie książek, ani

zaś na miejscu czytania. Książki nauczy

ciele biorą do stancyi. Oprócz pism

periodycznych w Wilnie wydawanych

~~Dz~~ i dwóch rossyjskich, żadnego

zagranicznego naukowego pisma

Gymnazium nie utrzymuje. Należało

by aby jego przynajmniej ~~ay~~ bibliote

uniwersalne utrzymywane było 32

Gabinet narzędzi fizycznych.

Gabinet fizyczny bardzo jest ubogi i
nie odpowiadający potrzebie Gymna-
zjum, w czasie otwarcia roku 1824
było narzędzi 13, później dokupiono 8,
z ofiar ~~jedna~~ dawniejszych jest machina elektryczna
Nairnego nader przydatna dla gabinetu
zrobił ~~Ks~~ Józef Kalasanty Cz-
twertyński, zakupiwszy w roku 1822
~~[illegible]~~ w Wiedniu. Znaczny zbiór na-
rzędzi fizycznych i wzorów mechani-
cznych, które w darze dla szkoły ofia-
rowali: zbiór ten składający z 51 na-
~~[illegible]~~ rzędzi których znaczna część zło-
żona w Gymnazjum, reszta ma się
w krótce sprowadzić ~~[illegible]~~ z Wiednia.
Rejestr narzędzi fizycznych przy-
łącza się tu pod littera ( ) —
Potrzeba ~~[illegible]~~ narzędzi ~~[illegible]~~ matematycznych zna-
dującej: życzeniem ~~[illegible]~~ jest nau-
czyciela aby wzory do Geometryi ry-
sunkowej mogły być porobione.

Zbiory do historyi naturalnej.

Do historyi naturalnej są zbiory
mało i nie prawie nie znaczące krajo-
wych i morskich rozmaitych sztuk kil-
kadziesiąt; kilkadziesiąt sztuk po-
dobniż rozmaitych kości i rogów
x i ~~[illegible]~~ szmatów kokalinców
~~[illegible]~~ przypadkowo ~~[illegible]~~ gromadzonych.
Zbiór minerałów małej wartości
składający z 265 sztuk z Zielnika

Ogród —

roślin krajowych w gatunków 1130.

Mały ale nie mający więcej obwodu nad 35 prętów kwadratowych między murami szkolnemi obrócony został przez Dyrektora na ogród owocowy, mający dziś ~~do~~ ~~sztuk~~ kilkadziesiąt wybornych gatunków drzew owocowych, i małą ilość roślin ozdobnych. Skarb ~~Z~~ Uniwersytetu w latach zeszłych przeznaczył na utrzymanie tego ogrodu po 55 rub. ~~sr.~~, szkoły ~~tylko~~ po 30 najwięcej, nawet wydawano; pozostałość z lat kilku więcej 100 rubli wynosząca w kasie leży —. W Roku 1823 Rada Uniwersytetu zabroniła czynić wydatku ~~na utrzymanie~~ tego ogrodu który więcej dziś służy dla ozdoby ~~mieszkań~~ i przyjemności mieszkańców, aniżeli do ~~[illegible]~~ nauki. ~~[illegible]~~ — w klasie Zbyt co więc ku naukowości pokazuje, że Gymnazium Wileńskie mało ma ~~tego~~ ~~[illegible]~~ potrzebnych do nauk pomocy, iże pod wszelkim względem pomnożenia ich potrzebuje. Od roku 1814 do 1824. w przeciągu lat 10. wydano na książki, mappy, wzory rysunkowe, pisma periodyczne, i o prawie ~~[illegible]~~ rub. srebrnych 2299. k. 13 — i ass: 854—34½ — Na narzędzia Matematyczne 67—15 — Na 11

11 fizyczne i ich naprawy i doświadczenia 341—58

Na gabinet mineralogiczny 202.

Na herbarz. 106.

Na Ogród — 332.

Całego wydatku na pomnożenie skarbu przez lat 10 rub. srebr. 3347—86 — i ass. 854—34½.

Zabudowania i Gospodarstwa

Zabudowanie wewnętrzne Gymnazium
~~składaiące~~ z murów jezuickich których
od roku 1814 ciągle były restaurowane
jako tego ~~[illegible]~~ do gruntowniejszego ~~[illegible]~~ potem wymagały.
Zabudowanie to zawiera ~~obecnie~~
dziś sal na klassy 8. z których ~~2~~ dnie
przeznaczone na szkołę wzajemnego
uczenia, salę biblioteczną, salę na
gabinet fizyczny, mieszkanie dla Dy-
rektora i 10 nauczycieli, ~~i~~ z dawnego ko-
ścioła jezuickiego kościoła, przera-
biający na kaplicę, szkołę i salę
rysowania których reparacya nie jest
jeszcze bliska końca. — ~~Opisanie~~
~~szczegółowe~~ mieszkań Dyrektora i Nau-
czycieli przyłączam do raportu pod
literą (Z) — Plany budowli
pierwiastkowych reparacyi dokonanych
i tych, których dyrekcya uiszczenia
uznaje potrzebę, niniejszym już ho-
nor złożyć JW Z. Rektorowi Uni-
wersytetu; według tych planów
i ocenki reparacya zupełna ~~[illegible]~~ — miała
kosztować 43,176 — 99½ — Są
Umieszczony nowy które by ja dziś o obecnym stanie budowli,
o przerobieniach dokonanych i grożących się. ~~które by szczegółowa~~
kiedy

rząd Uniwersytetu ~~[illegible]~~
nominującemu tj. w dzisiejszem
~~R. U. poruczył nam tę władzę~~
~~zakładu~~
Lyceum Pr: Architektury P. Podcza-
szyńskiemu — Nie podobna jednak
ta zamilczeć, że gdy pokoików powię-
kszenia mieszkania i sal jest niedosyć ~~[illegible]~~
a Summa na to wyrachowana jest
nadto wielka, i taka z którejby ~~[illegible]~~
osobne nowe Gymnasium wy-
budowaćby można było; czy nie
możnaby ~~[illegible]~~ było też zwrócić uwagę
na bliskie ujęcie do Dominikańskiego
z Gymnasium stykający się i bardzo
dla szkoły dogodne — ~~[illegible]~~ gdzie
niemi tych mówiąc możeby bez ~~[illegible]~~ trud-
ności zetrzeć duchowieństwa i ~~[illegible]~~
ciężaru niezwłocznie nastąpiło, ~~[illegible]~~ albowiem ~~[illegible]~~
XX Dominikanie teraźniejsi tylko mają
tam zakonników, a prowincja do-
minikańska ma obowiązek dla
władzy Edukacyjnej tam nakazanie [?]
ku Zwierzchności, jako na zebraniu w Kla-
sztorze przyjęte którego do tego niedopełniła
i może od wypędzenia ich z przestrzeni [?]
uwolnić by się chciała. — Szczegóły [?] ozna-
łam się natrącić dla tego tylko, że
już dawniej JP Wizytatora Generalnego

przyjętym ciągle była potrzebnie
tych murów —

Część ekonomiczna i gospodarstwo
Szczególnie powierzone jest. panu
X Dyrektora P. Bruszkie(?) wszakże,
który oprócz ogólnego dozoru fa
bryk, i robienia planów, za co
ma dodatkową pensyą, najmniejszą
także wszystkiem co kolwiek do po
rządku, czystości, bezpieczeństwa
i dawniej się reperacyi należy —
tak potrzeby jakie bywają w lokal
ności II skutecznie Dyrektora do spo
rządzenia rzeczy potrzebnych. ~~który~~
~~rzeczy pytania te pod tekst~~ (|
Pomimo tej ostrożności zostaje
zawsze obawa i niebezpieczeń
stwo od ognia z powodu dachów
drewnianych. Dach nad salami szkolnemi
przed 10 laty postawiony z gruntu jest
prawie zepsuty, i reparacya jego
wielkim pieniądzem kosztować się
będzie(?) kosztowała — Należałoby aby
na przyszłość dachówki ~~[illegible]~~ na pokrycie
używano ~~[illegible]~~ co lubo by trwalsze, i daleko
bezpieczniejsze. Dodać jeszcze należy
że policja lub trzeba pozwolić(?) lub Rząd
Gubernialny nam naszych obszerniejsze miejsca na
plac

II i które przy tych radzie ... na Gymnazium szkolnym ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ — nawzajem.

naplac szkolny pod Gymna-
zium, jednakże Żydzi nie dały
domy swoje jak na szero-
kości ulicy ~~[illegible]~~ stawiając
a nawet lochy ~~swoje~~ na składy
trunków ~~podkopują~~ prowadzone pod samo
Gymnazjum, zuchwałem niebezpie-
czeństwem zapadnienia lub
przynajmniej osłabienia [illegible] murów

Fundusze

Fundusze i dochody Gymnazium Podol-
skiego następujące:

1) z Summy etatowej opłacanej corocz-
nie ze skarbu ~~na~~ utrzymanie Gymnazium —

2) z Summ nadetatowych czyli pro-
centów ~~opłacanych~~ od Kapitałów
opłacanych corocznie ~~których wchodzą~~ do Kassy Gymnazialnej

3) z Ofiar Obywatelskich które się skła-
dają w ręku osobnego przez Obywate-
li wybranego Kassyera —

1) Dochody ~~Summa~~ etatowa.

a) Co rok ze Skarbu opłacanej
na utrzymanie samego Gymnazium
Podolskiego rocznie rub. — 5700.

b) remont i na umeblowanie ~~na nadzwyczajne wydatki~~ — 400.

c) na wydatki szkol[ne] nadzwyczajne ~~podatki~~ . 500

d) na Szkołę Niemirowską 2820.

wszystko — 9420.

2) Dochody ~~Summy~~ nadetatowe

a) Procent ~~od~~ Kapitału 6,000 rub. sr.
zwanego summą redemptio-
nis captivorum który ~~[illegible]~~ od Trzy-
tarzy zgroma[dzenia] całego duchowień-
stwa Kamienieckiego, ~~opłacanego~~ [illegible] Podolskiemu od [illegible], summa ta [illegible]
Kleru Chaszczowatym
w prowincji Kijowskiej w Grossa

u Graffa Jarosława Potockiego

~~procent~~ po 6 od sta ~~[illegible]~~ [illegible]

w rocznie — rub: sr: 360.

b) od Kapitału rub ~~[illegible]~~ 4717, kop 50. który się uformował z zaległej annaty na Kalinie po XX Franciszkanach Kaliskich w Policji [illegible] od stu pierwszych przez duchowieństwo Tarnowskie roku 1804 na Gymnazjum Podol: 283. 5.

c) annaty tejże od dziedzica Kalupa P Lipińskiego. — — 255.

d) od Kapitału 4,010, rub: zpozostałe się od pensji Kanonicznej Gymnazjum od r: 1804 do 1814. które u P Ksawerego Malczewskiego na Tarnorudzie lokowanych wpływa corocznie 6 procentu rub sr: 240. 60.

Procenta takowe zapłacone zostały przez Jarosława Potockiego do 1 Stycz: 1824 — przez P Lipińskiego do 1 Stycz: 1823. — przez P Malczewskiego do 1 Kwietn: 1824. — . — ..

e) dochody przypadkowe za najęcie dwóch izb i lochu dla skarbu powiatowego, rub: ass: 70.

że najpierw sklepowe na księgarnię rub. sr: — 15.

f). Do Sum nadetatowych należą powinny ofiary xx. Trynitarzów ~~Franciszkanów~~ roku 1803. na ogród botaniczny rocznie 45. a xx Dominikanie po rub: 75. ponieważ ani jeden ani drugi zakon opłaty zapisu nie wnosił którego zatem od 1804 – 1824. zaległości za lat 20. na xx Trynitarzach r. sr. 900. na xx Dominikanach — 1500. x

x Dowiedz[?] zatem od tych nadetatowych ~~w kasie~~ w kasie [illegible] do kasy [illegible] rubli [illegible] 70 i zatem 1273. kop. 63.

3 x Ofiary obywatelskie

Ofiary obywatelskie są a) wieczyste b) jednorazowe — i c) summy kapitałów na rzecz Gymnazjum podarowane długo odstąpione. —

a) ofiary wieczyste w latach 1814 i 1815 zapisane rocznie r. sr ~~[illegible]~~ 265.

od czasu zapisu zaległości z tych ofiar do roku 1824 — rub. — 1275.

b) Ofiary na ~~[illegible]~~ raz jeden czynione przez obywateli którzy po pewnej ilości kopijek składają obo

uformowany się kapitał oddany
na procent umorzenia. dnia
72. r. rs. 2334.43 i asy. 843
i pozostającą w gotowiźnie kwotę
po oddaniu procentów [illegible]
~~[illegible]~~ rubli srebrnych 8436 ~~[illegible]~~
~~tych [illegible] [illegible]~~
~~przez kasjera Komisji [illegible]~~
~~w księdze pod literą~~ ( )

Summy A. ~~[illegible]~~ znajdujące się w zamknięciu kassera ~~[illegible]~~ obrana
przez obywateli P. Gubernialnego Komitetu (?). Rachunek jest wniesiony
i umieszczony w księdze
~~[illegible]~~ pod literą ( )

a. Cap.

Z sumy i procentów ...
obywatele listy zebrane ~~[illegible]~~
złożonymi do P. [illegible] Gub. u każdego
... i ... osobno
i z tych summy ... [illegible]
na ... — 813. 72.
z tych ostatnich
Umarzanie ... ~~[illegible]~~
... się ✗

obowiązali się naszym naczelnikom Podolskim ~~[illegible]~~ przyjęci są
~~[illegible]~~ # 75 r. 953 2.
i assygnacyjnych ru: 857 – 30.
tych o ...
Z ~~[illegible]~~ jednorazowych, i ~~[illegible]~~
wiary chyb, i z procentem od nich ~~[illegible]~~
~~wypadła~~, jak się to na osobnym rachunku pokazuje uformowały się kapitały oddane na procent,
a sam procent który już wynosi rub 687 – 94
który obrócony w kapitał
~~# 72 [illegible]~~. Uformowanego z tych kapitału # 72. ~~[illegible]~~
rub: sr. 2496 – 60. i ass:
857 – 30 – pozostało w kasie w gotowiźnie
rub. sr: 384 – 36.

Żeby a nie obywatelstwo oznaczonej kontrybucji ~~[illegible]~~ tej ilości dusz — — — —
~~[illegible]~~
Wielu obywateli którzy
przepisu jeszcze się nie
wiedzieli, nie wiadomą
liczbę dusz oznaczyli,
zaręczając że nie przeobrachowana –/. Wiadomo
~~[illegible]~~ ✗ zwłaszcza
niezostałych Kamienieckiego Obywateli 27. trzymany po [illegible]
jem srebr: złoty zapisali
z powiatu

6

z Powiatu Hajsyńskiego
12tu po kopiejek niedużych.
z Powiatu Winnickiego
10ciu po kopiejek sr. sześć.
z powiatu Jampolskiego
jeden po kopiejek sr: sześć srebr:
~~wyż~~ z duszy.

c) Oprócz ofiar pod uwagę wzięt
P. Lipiński P. Brzozowski
i Panna Szpabianka Bonge
ke odłożyli Summy Ka
pitału wynoszące rubs: 1540-21½
Procenta Zaległe na dwóch
z sum pomienionych przez
Kommissyją zasądzone wy
noszą rub: 488-43 1/4
a Cap. Do funduszów Szkoły Po
dolskiej dodać jeszcze należy
Summę 65,000 rub ass:
złożoną w ro: 1802 przez
Obywateli Gub: Pod: któ
rej lizyte w rachunku
Summ wojennych ano
ku 1823. najwyższym re
skryptem stosownie do
prośby obywateli na rzecz
Gymnasium Podolskiego prze
znaczoną została. — Summę
tę Obywatele życzyliby przeznaczyć

przeznaczy na Szkołę agrono-
miczną przy Gymnazium Podol-
skim o czem uwiadomiony już honoro-
wany Rządowy Uniwersytetu pismem
z dnia 24 Października 1824 ro[ku]
N 96. — . Procentu od tej
Summy za lat 21. wynosi 81,90
co razem z kapitałem czyni sum-
mę 146 złło. —

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
		Pismo Swięte						Kolácya —
Obiad	Kalligrafia	Rys Archi.					Skoro pisy	
		Machiny						
		Rys Archi.			Litterat. Rossyis		Skoro pisy	
		Machiny						
		Rys Archit.					Skoro pisy	
		Machiny			Litterat Rossyis			

kassa znajduje się w schowaniu
Depozytora podzielona kluczami
kustoszami i naczelnika Biblioteki
Narodowej. Rzeczpospolitej i Dziennika
90. Stan kasy w czasie [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] od 1 Sty-
cznia do dnia 2 Października 1824 to
jest do [illegible] [illegible] v. zł. 4550 gr. 7[illegible]
i v. [illegible] 96. gr. 40. [illegible] [illegible]
zł 186 ; 3/4 gr. i [illegible] v. 64. [illegible]
[illegible] w kassie. v. 10364. gr. 74. i [illegible]
[illegible] 32, gr. 40. [illegible] [illegible] i [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] : [illegible].

Pensyie Żeńskie

a.) Pensya Panny Besson

Wilnie są dwie pensye panien. Pensya Panny Besson od dawnego iuż czasu zaprowadzona w Wilnie, liczy uczennic 20 z których cztery bezpłatnie się utrzymują. Uczennice stosownie do postępu dzieła, się na trzy oddziały. Nauki dawane na pensyi: nauka chrześciańska, język polski, rossyiski, francuski, niemiecki, geografia, historya, rysunek, muzyka i taniec; lekcye języka francuskiego daie sama Panna Besson, i guwernantka u niey będąca Panna Paquet, inne lekcye daią nauczyciele i uchwycie przychodzący, PP. Ratyński, Boschowich i Marcinowski uczeń obiektowy gimnazium ksiązek używaią, tych samych które są dla szkół przepisane. Osobni do uchwycie do muzyki, lekcye tańców daią mieszkające u Panny Besson dwie córki zmarłego Kurtza który dawał lekcye tańca przy gimnazium. Pensya umieszczona iest w domu na [illegible] należącym do P. Kobelskiego pomocnika Dyrektora, Dom wygodny dosyć obszerny, dobrze rozporządzony; żadnych obcych nie ma mieszkańców. Przy domie ogród, mieysce zdrowe. —

Panna Besson która przez cały wiek swóy trudniła się domowem wychowaniem posiada bez wątpienia wszystkie przymioty potrzebne do swego powołania, i także pełni ie z rzadkiem usiłowaniem się. Ta pensya tak co do sposobu traktowania nauk, iako też co do prowadzenia i moralnego wychowania może się i prawdziwie uważać za wzorową —

Druga pensya utrzymuie się przez PP.
Karola i Eleonory Moszyńskich. Zaczę-
nic mają 12 opłata od iedney od 150 do
200 r. sr ~~rocznie~~. Nauki dają się te same
i takim porządkiem iak u Panny Besson,
też sami nauczyciele, wyiąwszy tyl-
ko do muzyki i tańców są inni.
Sami PP. Instytutorowie dają ~~także~~ le-
kcye języka francuzkiego niemieckie-
go, i muzyki. Dom własny, obszer-
ny porządny, i wygodny, mogący wystarczyć na
pomieszczenie daleko liczniejszego
zakładu ~~uczennic~~ — Pensya ta utrzy-
(w tem P. Moszyńskich
muie się ogólne przyznanie tak pod
względem nauk iako też i wychowa-
nia. A sama Pani Moszyńska posiada przy-
mioty dobrey nauczycielki i troskliwey
mistrzyni. Ośmielam się prosić Rzą-
du Uniwersytetu aby raczył przyznać
pochwałę tak dla panny Besson, iako
~~i~~ ~~[illegible]~~ ustawnie nam
i dla PP. Moszyńskich, ~~[illegible]~~ przez
~~tem~~ ~~widowanie~~ ich gorliwości i starania
w pracy ~~[illegible]~~ ~~zasłużyli~~.
~~[illegible]~~ dla nich raczej zachętą
Pochwała ta ~~[illegible]~~
i iem
i zjedna ~~zakładom ich~~ większą
ufność i zaufanie —

1

Szkoły parafialne

Miasto Winnica oprócz szkoły wzajemnego uczenia przy gimnazium będącej parafialnej innej nie ma. —

W powiecie Winnickim według układu Biskupa Maciejewicza z P. Sobańskim Prezes. K. d. E. y W. K. i P. r 1812 naznaczone następujące miejsca na założenie szkoły przy probostwach

1. w Pikowie. Nauczyciel Andrzey Marientyński wezwany od Proboszcza, uczniów 30 Dziedzic dóbr Pików

2) w Ostrożce. Chyba że Szkoła utrzymanie nie wiadomo, raporta nie podają jej. —

Zobowiązku uchwały K. Eduk. 1863

3) w Brahiłowie XX Trynitarze obowiązani są utrzymywać szkoły i nawet obserwacye meteorologiczne zapisywać. Szkoła nie utrzymuje.

4) w Tywrowie XX Dominikanie majątkowych obowiązków żadnych, to wsparcie mieszkania dziedzica założone na H. D. Jeter Winnickiey P. Brunon Jaroszyński chce założyć szkołę parafialną przywiązując do niey fundusz 10000 Złp. przez Babkę swoię Maryannę z Szczeniowskich Jaroszyńską przeznaczony na odprawianie mszy dominikańskich. —

Pikowa P. Borayko w r. 1821 ofiarował plac na szkołę, materyał na wybudowanie domu, ogród dla nauczyciela, i pozwolił wolnego wywożenia z lasów swoich drewna na opał.

2.

~~[illegible]~~ gdy XX Dominikanie u
~~Które gdy się dzisiay nie~~
trasili ~~prawo~~ do tego funduszu, dzisieyszy Dzie-
dzic Tywrowa i reprezentant fun-
datorki ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
ły przeznaczonu, ~~[illegible]~~ nia-
dem iuż honor ~~[illegible]~~ a tem przed-
stawił Szkolnemu Uniwersyteckiemu osobnem
pismem dnia 27 Października
1824 r. N° 100. przychylając się
~~[illegible]~~ P. J[illegible]
~~[illegible]~~ Uczniów Szko-
ły Winnickiego 30.—

Dozorca honorowy

Dozorcą honorowym Szkoły Obw. Winnickiego iest Pan Brzezowski, który ~~[illegible]~~ dawał liczne dowody przychylności swoiey do interessów edukacyjnych. ~~Potr~~ Częsta potrzeba oddalania się z Winnicy przymusiła go pro-sić ~~wspomnianego~~ P. Brunona Jaroszyńskiego dziedzica zegr. Chir. Szkoły Winnickiego, aby go w Urzędzie honorowego do-zorcy zastępował, ~~nie~~ P. ~~Jaroszyński nat~~ nie co od Rządu Uni-wersytetu otrzymał zezwolenia.

P. Jaroszyński p[illegible]

Założenie Szkoły parafialney w Tywrowie, ~~do~~ na którą oprócz fun-duszu wyżey wspomnianego ~~[illegible]~~ przeznacza dom ~~osobny~~ ~~[illegible]~~
[illegible] ~~osobny~~

2)   41

~~osobny i ples~~ chciadły Doniosłe przyjęczania swojego do Instrukcyi publiczney. ~~Auszerz~~ przyjmie ~~obowiązek~~ na siebie Księży Piszma P. Jarzyńskiego w tey rzeczy do mnie pisanego marc. hon. od przyjęczyi społeczny. / 1. /

~~utrzymywać szkołę~~

Wiadomości o szkołach parafialnych podaie się przy raportach szczegółowych szkół powiatowych, tu się dołącza iednak krótkie wiadomości o szkołach parafialnych tych powiatów które szkół swoich powiatowych nie maią.

Powiat Lidzyński.

~~Zasada X Lidz.~~

Miejsca naznaczone na szkółki parafialne przy probostwach, z układu 1812 r. są następujące.

szkoła przy probostwie utrzymana 1) W Lidzynie. Uczniów 23, Nauczyciel Jan Włoszyński ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

Obywatele miasta i Ptta Lidzyńskiego na zebraniu 1812 r. zapisali składki na zaprowadzenie szkoły Lidzyńskiey ~~złp.~~ zł. 67 gr. 401. i miedzi 21. x 50 ~~z składki~~ z zapisów tych weszło tylko 180 r. gr. i 3 miedzi. Pieniądze te złożone zostały u P. Sędziego Lidzyńskiego owczesowego Ptt Kaznaczeja w Lidzynie —

11

3) w Starey Sieniawie ~~czy~~ li się ~~utrzymuje szkoła~~ ~~nie wiadomo~~ lubo jest ~~miejsce~~ oznaczone przy probostwie ~~naznaczone~~, szkoda się nie utrzymuje. —

W tymże mieście ~~[illegible]~~ P. Jan Górecki w r. 1810 przeznaczył i oddał na zabudowanie Kościoła Łacińskiego i utrzymanie przy nim szkoły parafialnej plac mający obszerności 400 pr. kwadr. i dwa na nim domy mieszkalne — Obszerniejsza o tem wiadomość znajduje się w osobnych przydzielonych do Archiwum szkół podolskich papierach z ~~powodu~~ powodu ostania funduszów Edukacyi Gubern. podolskiej, a komisyi i ku wdzięcznych.

2) w Chmielniku uczniów 24, nauczyciel Bartłomiej Iwanowski ~~wezwany od Dziekana~~ —

~~1~~ 4) w Janowie Xx Bernardyni obowiązani są utrzymywać szkołę z obowiązku ustawy, czyli ją utrzymują nie wiadomo, raportów nie podają.

~~1) Starey Sieniawie~~

~~4~~ 2) Powiaty Bałcki i Olhopolski

Dwa te powiaty stanowią jeden Dekanat Bałcki w którym następujące miejsca na szkoły są przeznaczone:

Przy probostwach: ~~1) w B~~

1) w Bałcie. ~~uczniów 17.~~ nauczyciel Tomasz Łuszczewski ~~który od proboszcza ma pensyi r. 45. uczniów podaje przy 17. nadto uczęszcza dziewcząt przychodzi na naukę~~ — ~~żona nauczyciela osobno dla 14 dziewcząt~~

IX

biorący od proboszcza pensyi r. 45 utrzymuje szkołę parafialną w domu najętym, uczniów przychodzi 17 dziewcząt 14 będących pod dozorem żony nauczyciela Łuszczewskiego wszystkich

3)

uczących uczniów razem ~~iednej~~
płci męzkiey iako i żeńskiey
składaiący razem dla nauczy-
ciela r. złp. 90. ~~w Dubni~~

\+ Jest ieszcze w Dubni ~~[illegible]~~ bakałarzów ~~[illegible]~~ pry-
watnych którzy bez żadnego upoważ-
nienia dzieci do siebie na naukę
przyimuią. — ~~o oprócz tego~~

\+ P. Jan Neunfort rodem z Czech ~~[illegible]~~
muzyk mieszkaiący z Żoną w
Bałcu, który w 1812 r. uczyć iak
mówi upoważniony został od s. p.
Czackiego do uczenia na w Szkole
4 panny biorąc wychowanie. +

2) Sawrań uczniów 31 nauczyciel
Białobrzeski ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Dom osobny w r. 1820 ~~[illegible]~~
przeznaczony przez dziedzica na
szkołę.

3) Krzywe Jezioro uczniów 22.
nauczyciel Jan Suski ~~wezwa-
ny od proboszcza~~

4) Czeczelnik uczniów 13 na-
uczyciel Michał Zawadzki —

5) Obodówka uczniów 14 nau-
czyciel. Tymoteusz Marcinkow-
ski

6) Raszków uczniów 12. Nauczy-
ciel Sylwester Szubowicz

7) Hołowaniewsk. uczniów 13
nauczyciel Jan Hańczyński

8/ Miasteczko. Uczniów 10, nauczyciel Tomasz Cybulski

Wszyscy nauczyciele wezwani są od proboszczów.

Powiaty Olhopolski i Bałcki ~~nie mają~~ najrozleglejsze Guberni Podolskiey, i w końcu iey ~~po~~ ~~...~~ ~~ludności zna~~, ku południowi położone nie mają Szkoły powiatowey – Wzgląd Uni- wersytetu w art. 40 szczególney instrukcyi kazał obeyrzeć miasto Berszadę w spół. Badzkim będą- ce należące do X. Hr. Mo- szyńskiego, który oświadczył ~~się~~ wymienione ~~potrzebne zabudowania dać~~ potrzebne ~~na~~ do niej ~~zabudowania~~ na ~~Szkoły~~, gdyby ~~to~~ Szkoła po- wiatowa w Berszadzie zało- żoną była – Wszakże samo miey- sce do założenia swojego zdaie się wcale dosyć dogodne, rozumiem ~~...~~ ~~...~~ iż przyzwoitsze byłoby daleko na Szkołę samo powia- towe miasto Bałta, mające ~~...~~ znaczną ludność i obszer- ność nie małą, i w którem dziś nawet tylko prywatnych nau- czyciel dowodzi potrzeby za- prowadzenia Szkoły Dom-

dzisiay — Dozorca honorowy Szkół Powiatów Bałckiego i Olhopolskiego P. Hr. Mazaraki jest ~~ja~~ Marszałkiem Gubernialnym Wołyńskim, obowiązki urzędu zatrzymują go ciągle w Żytomierzu, i nie pozwalają mu dotąd zająć się

którzy i przyczynić się ~~staraniem~~ do poprawienia stanu szkół parafialnych tych dwóch powiatów.

3) Powiat Jampolski

1) Jampol miasto powiatowe Dziedziczne P. Michała Dobrzańskiego ma szkołę utrzymującą się przy probostwie: uczniów 18, nauczyciel Jan Lindenfelt. Szkółka pomieszczona w domu murowanym, przy nim plac i ogród wszystko dane od Dziedzica, który nadto zapisał 1806. r. zabezpieczywszy na Jampolu summę kapitalną Złp. 1000 od której procent miałby iść na pomnożenie pensyi nauczyciela, Złp. 300.

polecamy, aby z dni z dochodu dziennego szkół

~~przecież tak dotąd nie było podaw~~ący. ~~Po~~

Powiat Jampolski nie ma ~~także~~ równie jak Dunajowce swojej Szkoły, ~~obywatele tego~~ ~~miasta podawali~~ ✗ K. C. W. U. w Ar. 39 szczególnej Instrukcyi polecił mi obyarzeć to miasto, i że brać na miejscu uwagi, czy może tam być utrzymywana Szkoła i opisać stan domów i zakładów. Dziedzic tego Miasta P. Dobrzyński chce dla Szkoły ofiarow~~ać~~ ~~w ... ...~~

Otrzymał ze Powiatu Jampolskiego podanie niedokładne przez do Ministra N.o o założeniu ~~...~~ Szkoły w Jampolu, a Dziedzic Miasta ~~...~~ przyrzekł ~~ofiarowań~~ z swojej strony bu~~dow~~ ustawić budynek Szkol[illegible] na ten, a temu ~~...~~ ofiarował ~~domy~~ ... do [illegible] ~~...~~ [illegible] ... do Szkoły, Gdyby Miasto Powiatowe miało być tam założone. ✗

Niedogodności położenia Jampola,
z powodu wzbierania rzek, i wiatrów upałów
i drogości życia, o jakich P. Wyleżyński
w raporcie swoim Uniwersytetowi do-
nosił, nie są tak istotne. Wylewy Dnie-
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~ga~~ stru którego brzegi na miejscu bli-
sko od miasta są odległe, ~~[illegible]~~ zy-
ta nie zagrażają, a ~~drugo~~ rzeczka
Rusawa która w nie wpada tak
jest mała że żadnym nie może gro-
zić niebezpieczeństwem. Upały w
tey części kraju w porze letniey szko-
dzące, równie Jampolowi, jako
i przyległym stronom są wspólne.
Co zaś do ~~[illegible]~~ życia ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ tey i drogość jest znaczna,
i cena umiarkowana.

Inne miejsca w Ssci Zamoyskiej na szkoły para-
fialne przeznaczone są:

2) Czerniowce

3) Dzygówka

4) Krasne

5) Szarogród

~~gdzie~~ XX ~~Plebani~~ proboszczowie powinni utrzymywać parafialne szkoły

w Morachwie zaś i 1) Szarawka XX Dominikanie katto... wdowy iest obowiązek na mo... do wiadomości uczynili w R. 1803 w ... ~~maj przyjęto~~ powinni ~~utrzymywać szkoły~~ ...

~~Katolicy~~. W żadnym z tych miejsc szkoły nie

utrzymują się, a przynaymniey o ich stanie, ani

Dyrekcya, ani Zwierzchność Duchowna wiadomości

nie ma. Ogólna uwaga: wiadomości o stanie szkół

parafialnych od Duchowieństwa utrzymywanych

mieć nie można. Proboszczowie bowiem ...

... prawie uzna-

wać nad sobą zwierzchność władzy Edukacyjney,

raporta swoie podaią tylko do swoiey Zwierzch-

ności Duchowney, która

Dyrektor szkół podolskich i daszowanie powiatowi

aplikują się iż proboszczowie zaniedbują podawać

regularnie raportów o stanie szkoły swoich parafial-

nych tak gdyby nie chcieli nad sobą uznawać

Zwierzchności władzy Edukacyjney. Niepodobna

zatem mieć dokładney wiadomości, ani o sta-

nie samych szkół, ani o sposobieniu osób ich

tyczy do uczenia, które proboszczowie oraz

plebani sami wybierają często bez potrzebney

kwalifikacyi, wkładaiąc nie kiedy na nią

~~oprócz~~ oprócz ~~obowiązkowe~~ uczenia inne jeszcze

obowiązki. ~~pomiędzy przepisami szczególnemi~~

W Układzie 1812 r. między X. Biskupem P. Malcewiczem

a P. Łobaczewskim oznaczone ~~było~~ rozkłady miejsca na szkoły

[illegible] ~~z obowiązkiem~~ nieprzestrzegane opłacania na każdego nauczyciela

po złp 300, stosowny do tego uczyniwszy rozkład w tym

[illegible] sposobie, iż po zbudowaniu większe najdzy

dochody ~~[illegible] [illegible]~~ innym [illegible] większym opłacać można

gdy ~~od 1819 r. między [illegible]~~ w wielu miejscach ~~[illegible]~~

do tego ciężaru ~~[illegible]~~ samo nie zaprowadzono, informować

by się znaczna zaległość o które ~~[illegible]~~ dopominać się

Władza Edukacyjna słuszne ma prawo. — Przy

czym od tego X. Biskup Malcewicz miał

przyspieszyć ostateczne obliczenie [illegible] zale-

głości i przesłać ją. R. U.

Szkoła powiatowa Kamieniecka
w mieście Gubernskim Kamieńcu
podolskim —

Czas wizyty od dnia 3 do 8 go
miesiąca września 1824 roku.

I. Zgromadzenie Nauczycielskie. - -

Osoby zgromadzenia nauczycielskiego:

1.) P. Jan Mikłaszewski Doktor Filozofii. Radzca Dworu Etatowy Dozorca.

Nauki - -

2.) X Wawrzyniec
a.) Nauka Religii
Marcyński Proboszcz Czarnokozinecki Kapelan Szkoły i Nauczyciel religii

3.) P. Teodor Narunowicz Kandydat Filozofii Nauczyciel Języka Łacińskiego, Lingwistyki i ki...

4.) P. Jan Hanusowicz Magister Filozofii Nauczyciel Matematyki i Fizyki.

5.) P. Jan Chryzostom Woroniecki — Markiewicz Kollegiaty Sekretarz Nauczyciel Grammatyki polsko-łacińskiej

6.) P. Kazimierz Lewandowski Kollegiaty Sekretarz Nauczyciel Matematyki i Geografii

7.) P. Jan Łuniszkin Nauczyciel języka rossyjskiego.

~~Zgromadzenie nauczycielskie składanie z dozorcy etatowego, Kapelana, Czterech nauczycieli klass, dwoch nauczycieli języków rossyjskiego i niemieckiego, i nauczyciela rysunków —~~

II. Nauki

Kapelanem szkoły i nauczycielem religii jest X. Wawrzyniec Marcyński Kanonik Kaliskiy proboszcz czarnokozinecki — Daje lekcyi godzin osim na tydzień, na każdą klass się po godzin dwie. W pierwszej stosownie do zalecenia Rządu Uniwersytetu uczy na pamięć pacierza, modlitw, służyć do mszy, oraz katechizmu Albertrandego, w klassie II katechizm historyczny z Fleurego, w III wykład nauki o Sakramentach, z Albertrandego w IV tej nakonie czytania dzieło kiedu chodzanego nauki Religii Chrz

8.) P. Ignacy **Hicke** Nauczyciel języka niemieckiego.

9.) P. Mateusz **Baccelli** Guber[nialny] Sekretarz Nauczyciel rysunków.

Chmieniowskiej. P. Marczyński daje w niższych klassach lekcye zdań z znacznym pożytkiem, w wyższych leniwie i opieszale.—

Niema osobnego nauczyciela religii dla uczniów grekorossyjskiego wyznania, ale ci chodzą na nauki do szkoły Duchowney.—

Klassy niższe —

6.) Grammatyka Polsko-Łacińska — Nauczycielem Grammatyki jest Jan Chryzostom **Woroniec Markiewicz** wieku lat 55. żonaty — Nauki odbywał w Akademii niegdyś Lwowskiej, rangę ma ~~kollegialnego~~ gubernialnego sekretarza, nauczycielem jest lat 27 — w obu klassach daje zwyczajnej grammatyki, i tłumaczy wypisy Łacińskie — Grammatyki uczą na pamięć, wypisów mało tłumaczą, ale natomiast podając uczniom zdania urywkowe, nie najlepiej przez samego nauczyciela ~~ub~~ dobrane — do uczenia na pamięć i dyalogi Łacińskie

Do tłumaczenia z polskiego na łacińskie ~~podaje tłu~~

narzucaią się uczniom ~~do tłumaczenia~~
Bajki Krasickiego: które wpra-
wdy żwierza polskiego na łacin-
ską prozę, sam nauczyciel tłuma-
czy i podaje zaroboty uczniów,
którzy zgoła tego nie rozumieją.
Grammatyka języka łacińskiego
w obu klassach nie tylko daje się
bez pożytku, ale ze szkodą uczniów
którzy czas tracą na wyuczenie
się sposobów mówienia nieoba-
ściwych, i barbaryzmowich, a pierw-
szych prawideł Grammatyki
nie znają, i najprostszego łacińskiego
zdania przez się nie są zdolni
wytłumaczyć. — Nauczyciel za
gorzały gorliwości obarcza [uczniów] próż-
ną i nie pożyteczną pracą, a przy
uporze swoim żadnego w tej mierze
pouczenia i uwagi nie przyjmuje.
~~Czytanie i wyznawanie uczniów~~
~~niedobre~~ —

c.) Arytmetyka i Geografia

Nauczyciel Arytmetyki i Geografii
Ks. Szymon Kempiłowicz,
uczeń niegdyś Akademii Kra-
kowskiej wieku lat 56, żonaty

w obowiązku nauczyciela sam 17.

~~giatnego~~ mierany Kolle~~skiego~~ Sekretarza.

w Klassie Imy przechodzi

z Arytmetyki ~~czuba~~ 4 działania

liczb jednoradnych i rożnoradnych,

w drugiej o ułamkach zwyczajnych

i dziesiątnych. z zastosowaniem

do zamiany rozmaitych wag i

monet, i do rozwiązywania zagad

nień czystszego użycia. Arytme

tyka w obu klassach wykładaniem

jasnem, z przepisem, i zwięzłym po

rządkiem. Geografii w Klassie

pierwszej opisanie ogólne i szcze

gólne europy, w drugiej innych

części swiata — nie mając do

brych kart Geograficznych uczniowie

przymuszeni są uciec się do pamięci. — Karta większa europy

ofiarowana Szkole przez Dozorcę

etatowego P. Miłaczewskiego — In

nych części swiata karty nie do

kładne, małe, i zużywane. —

Każda klassa ma godzinę na

tydzień Kaligrafii — Panlicim pi

lowicz obowiązkom swoim pełni

pilnie i gorliwie — Nauczyciel ten

Kłoniga

którego familia jest w Galicyi
nie małżeńskości dostania papie-
rów rodowitości swojej, prosił za-
tem po kilkakroć Zwierzchno-
ści swojej, i ~~wstawieniem~~ byłych
[o wstawienie się / Rząd Uniwersytecki] wizytatorów, ~~aby [illegible]~~ raczył mu
wyjednać korzyści szlachectwa
jakie dawnemi prawami polskie-
mi najwyższej potwierdzonemi,
i nowemi ukazami dla stanu
nauczycielskiego są zapewnione,
aby w niedostatku papierów dawnych [przywi-]
nie tracił [szlachectwa], i dzieci ~~twoje~~ [illegible]
[illegible] ~~Szlachectwa~~ nie pozbawił x
klasy wyższe

x Nadto P. [illegible] z względu na lat 17. [illegible] służby i gorliwie [illegible] nie okazanej zasługuje na nadzwyczajne nagrodzenie:

d.) Józef Łaniński — wymowa i historya

P. Teodor Narusze[wicz] nau-
czyciel wymowy wieku lat 30,
żonaty, uczeń naprzód szkoły
powiatowej [illegible], a potem
z Uniwersytetu wileńskiego,
kandydat filozofii. Nauczycielem
w szkole powiatowej Kamieniec-
podolskiej lat 6, rangę ma od
[gubernskiego] ~~[illegible]~~ sekretarza, w klasie
III pierwszoletniej dawał gram-
matykę do [illegible], w drugo-
letniej ciąg dalszy tej grammatyki,

i ponęłli wymowy ~~klej~~ z selektorów własnych według Golańskiego i Piramowicza ułożonych. Uczniowie z lat obu tłumaczyli Korneliusza Neposa, i bajki Fedra, z polskiego na łacińskie przekładali tematy z Grammatyki Trojańskiego wyjęte — w klasie IV naprzód pierwszoletnim uczyniono z własnych selektorów, a potem z dzieła Zasady wymowy ~~klej~~ [illegible], drugoletnim użyczy, ~~[illegible]~~ do tłumaczenia ~~do wiadomości~~ o pisarzach greckich, łacińskich i polskich wobec wydających mowy z uchwalonych. Z łacińskiego pierwszoletni tłumaczyli mowę za Archiasem poetą i Marcinem Marcellem, drugoletni wybrane ~~wybrane~~ ody Horacyusza, i pierwszą satyrę. z Wirgiliusza pierwszą eklogę i pierwszą księgę Eneidy. Z polskiego na łacińskie przekładali trzy księgi Eneidy III IV i V na wzór Rzeczna — Ćwiczenia wspólne

języku pisali podług tematów
z Uniwersytetu przysłanych –
z Historyi klassa III obalitnia
wydanie ~~Historyi~~ dziejów polskiej zdzia-
ła Naruszewiczowskiego własnego
wydania do roku ~~[illegible]~~ 1632.
w Klassie IV pierwszoletni przecho-
dzili Historyą assyryjską z dzie-
ła dawniej dla szkół wydanego.
i historyą świętą z dzieła X.
Bielskiego Pijara – drugoletni
dzieje Grecyi i Rzymian we-
dług Goldsmitha – Nauczyciel
dobrze jest usposobiony do swego
przedmiotu, ~~tłumaczenia łacińskie~~
łacińskich autorów starannie ~~[illegible]~~ i umiejętnie
wykłada i dbały jest o pożytek
uczniów – Tej szkole więcej
aniżeli w wielu innych ~~szkołach~~
uczniowie robią ćwiczenia
~~które im zalecone~~ które im zaleca
pisząc, z rozsądnym układem
i większą poprawnością – Oby
się Nauczyciela zwierzenie
porządku, ładu i ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ przyzwoite ~~[illegible]~~ [illegible]
nia zastąpić ma [illegible]

c.) Fizyka i matematyka.

Lekcye Fizyki i Matematyki w klas-
sach wyższych daje P. Jan Hannsowicz
wieku lat 30 – studiował lat cztery kur-
sów w Uniwersytecie i w roku 1818
w fakultecie fizyczno matematycz-
~~czno fizyczny~~m premium, w roku
1819. stopień magistra filozofii otrzy-
mał – Nauczycielem lat 6, rangi
nie ma – w klassie III uczniom
pierwszoletnim z Arytmetyki Czecha
daje o ułamkach dziesiętnych po-
tęgach i pierwiastkach, z Geometryi
Euklidesa dwie księgi pierwsze, i
drugoletnim z Arytmetyki o sto-
sunkach, proporcyach, i postępach
z zastosowaniem do Logarytmów
z Geometryi 3, 4, i 6ta księgę.
W klassie IV uczniom z lat obu
daje ~~z Geometryi~~ księgę 11, i 12, Euklidesa
i dodatki Peyrarda – z Fizyki
w klassie III pierwszoletnim o geo-
dezyi Krasowskiego, a drugo-
letniej Fizykę ogólną i geografią
matematyczną z seksternów wła-
snych ułożonych według Biota
Fischera, Haüy i Śniadeckiego –
w klassie IV Fizykę Szczególną
mianowicie traktaty o świetle

Empiryka

ciepliki i Elektryczności. Inne części
fizyki wykładające w drugim roku;
i dalszy ciąg geografii Fizyczno-
Matematycznej według Śniadeckiego.
Z Zoologii wyobrażenie ogólne nauki
i podział zwierząt na gromady i rzędy
z opisaniem charakterów szczególnych
~~charakterów~~ każdemu ~~oddzielnemu~~
oddziałowi służących według Jaro-
ckiego, ~~podział~~ ~~tam~~ tak co do geome-
tryi, jako co do fizyki ~~dobrze~~
~~jest wykładaną~~ jest pilnie i prawnie.
Ztąd szczególniej na pochwałę za-
sługuje P. Hermanowicz że uczniów
ćwiczeniami domowemi wiele zaj-
mował i wszelkich prywatnych
udzielał objaśnień i wiadomości.
Z fizyki byłaby korzyść znakomit-
sza gdyby uczniowie mieli dopomo-
cy narzędzia fizyczne; lecz bowiem
które są w gabinecie, żadnego prawie
nie przynoszą pożytku. Z Geome-
tryi praktycznej rozmiarów na
gruncie dla braku narzędzi uczni-
owie ~~nagromadzie~~ nie ktoś. nie odbywają.

[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Filomatia [illegible]
[illegible] [illegible] sprawiedliwie [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Język rossyjski

III Języki

Język rossyjski daje Jan Ozu-
chin uczeń Uniwersytetu Charkow-
skiego, wieku lat 24, żonaty, w obo-
wiązku

w obowiązku nauczyciela wyka-
miniścia rok drugi. Uczniowie
podzieleni są na trzy oddziały
stosownie do postępu swojego. –
Używa gramatyki i wypisów
dla szkół wydanych, oraz do tłu-
maczenia wybrane miejsca z pism
periodycznych, rossyjskich. Daje
lekcye pilnie, tłumaczy je jasno,
i uczniowie wiele korzystają. Pan
Czernichin między nauczycielami
języka Rossyjskiego po szkołach
powiatowych niewątpliwie jedno
z pierwszych miejsc trzyma. – za-
stępnie na podwalinie;
Uczniów we trzech oddziałach
miał 128.

6.) ~~Język francuski~~ Lekcye języka francuskiego da-
je P. Jan Witadowski Dozorca
etatowy, wieku lat 36, żonaty,
ma stopień Doktora filozofii. –
w stanie nauczycielskim jest
lat 10. w Winnicy był przez
lat 5. pomocnikiem Dyrektora
i wielokrotnie miejsce jego zastępo-
wał. P. Witadowski mianowany
dozorcą szkoły Kamienieckiej ~~[illegible]~~

wniesiony

Grudnia 1823 roku — ponieważ
nie znalazł przy szkole etatowe
go nauczyciela języka francuzkie
go, sam z własnej ochoty od 1
Styczn: 1824 roku, zaczął dawać
lekcyą i znalazłszy kilku ucznió
którzy już mieli początki języka
stosownie do ich usposobienia
podzielił na 3 oddziały, do których
przybywali nowi ~~[illegible]~~ przyjmowani
~~[illegible]~~ tak, że nakoniec roku już
miał we trzech oddziałach ucznió
w. to jest w pierwszym 9 w dru
gim ~~[illegible]~~ 12. w trzecim 19. — Ucznio
wie postęp znaczny okazali na
der znaczny, mając z własnej
względ na krótki czas lekcyi —
Nauczyciel ma ~~talent~~ dar — [illegible]
czenia się ożywić umie ~~[illegible]~~ ochotę ~~[illegible]~~
~~i~~ zastosować się do pojęcia uczniów
~~Jest to pora [illegible] [illegible] [illegible]~~
~~cili języka francuzkiego~~ daje
godzin osiem na tydzień. — Z
swego ku zasłudze Pana Krito
dowcipnego [illegible] przedstawić
wniosku Rady
do ~~[illegible]~~ Uniwersytetu

Język niemiecki.

Ignacy Aichee nauczyciel języka niemieckiego wieku lat 40 żonaty. Nauki odbywał w uniwersytecie w Pradze – Świadectwo o swojej składał i examen odbył w Wilnie – Daje lekcyą publiczną w Kamieńcu od 1 wrześ: 1822. Uczniów języka niemieckiego ma 22. godzin lekcyi na tydzień W. ~~Nauczyciel~~ trzyma się Grammatyki Kamińskiego i wypisów Gedyke, – ~~daje~~ daje lekcyą swoją pilnie i dobrze, i zasługuje na potwierdzenie na aktualnego nauczyciela –

Rysunki

IV Salomon Mateusz Baccili uczeń Akademii malarstwa S. Łukasza w Rzymie, wieku lat 53 nieżonaty – Nauczycielem jest razem W. mianowany Kollegialnym ~~skiego~~ Sekretarzem, Jest to jeden z najlepszych nauczycieli rysunków w szkołach powiatowych Guberni Podolskiej, zna sztukę swoją dobrze, obowiązku pełni prawdziwie i gorliwie – [illegible] Wzory do Rysunku powiększył części z nich ~~sam~~ samego nauczyciela, są dobrze dobrane.

daje

dzie też lekcya rysunków architekto
nicznych, ale ponieważ te się kończą
na kopijowaniu samych tylko tak
zwanych porządków, przy tém zaś tego
świetnego nie ma. —

Nabożeństwo

Nabożeństwo. — Nabożeństwo odprawuje się w kościele
katedralnym naprzeciw szkoły
będącym, — Uczniowie zbierający się
do sal szkolnych i ordynkiem
idą potem do kościoła, gdzie do
zorca etatowy i jeden przynajmniej
nauczyciel jest zawsze przytomny.
Podczas czytania rozdział pisma
świętego — Na resztę studentów
osobną kaplicę w katedrze przezna
czono. ~~—~~ Uczniowie greckiego wyznania
nia mają wszyscy pozwoleniem pra
wie rodziców swoich chwalenia,
którzy czuwają nad tém, aby obo
wiązki religijne były wypełnia
ne. Dozorca etatowy przestrzega
aby się modlitwy zwyczajne
domowe regularnie odbywały. —
Spowiedzi 4 razy na rok, a przed
każdą spowiedzią nauki stosow
ne. a ~~Kapelan dozorem uczniów~~ Kapelan dozorem uczniów
mało się zajmuje

b) **Dozorcy domowi**

W roku przeszłym w szkołach dozorców domowych było 17 z klassy IX i XI. Sędzia ~~Pan~~ Mładowski ~~który~~ przyjął obowiązek dozorcy etatowego w Kamieniu, znalazł 6 tylko dozorców domowych, musiał zatem ~~tedy~~ sam innych mianować, którzy lubo nie mają jeszcze wiele wprawy i doświadczenia, za staraniem wszelakiem etatowego dozorcy przez utrzymanie przyzwoitego porządku, i karności mogą się uformować – Ponieważ największa część uczniów mieszka w domach rodzicielskich, dozorcowie domowi mają prawie ~~[illegible]~~ ~~najwięcej~~ z uczniów dochodzących, 7 dozorców mieszka zupełnie osobno, i uczniowie do nich na powtarzanie tylko lekcyi przychodzą – Opłata dozorcy od 3 do 12 rubli na rok –

Karność Szkolna

Porządek między uczniami co do karności szkolnej tam w klassach jako i w domach najlepiej jest utrzymany, każdy nauczyciel utrzyma ~~miej~~ najporządniejszy dziennik obecności pilności i zachowania się uczniów – Dozorca etatowy

a) ~~Dozorca Etatowy~~ –

uczniów

klass pod jednym dachem mają-
cy umieszczenie, szkoła prawie nie
opuszcza uczniów, i dlatego mię-
dzy nimi wszelka przystojność
zachowuje się - wszyscy uczniowie,
najuboższych nawet nie wyjmując,
mają mundury - Co do dozoru
i porządku stan tej szkoły jest wzo-
rowy, ~~szczególniej przypisać należy~~
~~staraniom P. Mitkowskiego i gor-~~
~~liwym usiłowaniom nauczycieli.~~
~~Osobliwie wówczas stan tej szkoły~~
i poprawił się
znacznie ~~się przyjściem~~ od 6 ciu,
jak P. Mitkowski wziął rząd
nad nią, co po~~świadczają~~ twierdzają świadectwa
zgodne mieszkańców miasta i
miejscowych urzędników - Dawniej
uczniów więcej gorszego przykładu
z opuszczania lekcji, i to częste
podawanie się do rodziców, którzy
synów porywając nie chcieli, że
szkół oddalono -

e.) Fizyczne wycho-
wanie

Położenie miasta zdrowe, ale
też przyjemne i suche, miasto
ubogiego zabudowane ale nie
wygodniej Szkoła dobrze budowa-
ne

~~na wnętrzu więcej i wreszcie już od~~
~~stąd~~ błota i wilgoci nie ~~mogą zaraz~~
jakoż innych nie zna
~~umierać żadnych~~ chorób niż słaby
ustroju
porządek i zabawy uczniów odby-
wające pod okiem dozorców, a czasem
nauczycieli za miastem, Uczniów
~~szczególnie~~ ~~razem~~ w porze letniej zwracają się uczniom
zabawami bezpiecznemi. Uczniowie
kąpiący brać się nie mogą w kraju —

f.) Doktor

Na przypadek choroby ~~zawsze gotowa~~
~~ma~~ pomoc bezpłatną daje P. Doktor La-
wrynowicz mieszkający w Lachowi-
czach od lat 7. i ciągle służący szkole.
~~Jego~~ Jego zasługi oświadczone od
dał dowody Rządu Uniwer-
sytetu — P. Ławrynowicz równie
jak wielu innych mieszkańców
przy szkołach ~~Doktorów~~, mającego
staranie ~~o zd~~ o zdrowiu uczniów
Doktorów i lekarzy o których się
na swoim miejscu ~~powie~~ mówi zastu-
gują na przedstawienie do nagrody
albo krzyża. Względ Rządu na
~~ich~~ zasługi i poświęcenie ich
niedobrane nadzieje
więcej by ~~ich~~ jeszcze do interessów
osobiście
szkoły przywiązało

VI Uczniowie

Liczba uczniów w roku przeszłym w szkole
tym 202, z których największa część
z samego miasta Kamieńca — Ponie-
waż w Kamieńcu szkoły parafialnej
nie ma, wiele uczniów do klassy pier-
wszej nie przygotowanych usposabia-
ją się u dozorców domowych, i zbierają
się w pewnych czasach do klassy
dla zdania sprawy z postępu swo-
ich przed Dozorcą etatowym, albo
nauczycielem. Wedle pilności i ocho-
ty w ciągu roku przystępują do klassy
pierwszej. Takich uczniów w roku prze-
szłym było 50. — Skąd się pokazuje
potrzeba urządzenia w Kamieńcu szko-
ły parafialnej. — Osobno w pierwszej
klassie uczniów 53 w drugiej 35.
w trzeciej z lat obu 35. w czwartej
po 7 w każdym oddziale. Zatem
jedna siódma część kończy nauki.
Uczniowie pospolicie idą do Kance-
laryi niekiedy nawet z klassy dru-
giej, na klassie trzeciej najwięcej
uczniów przestaje. W każdej klassie
wiele jest uczniów po kilka lat bę-
dących, w pierwszej dwuletnich
17. trzyletnich 6, to jest połowa
uczniów — w drugiej i trzeciej pierwo-
letnich

VI Uczniowie
a) Liczba uczniów.
b.) Uczniowie kon-
naciący.
c) Stosunek uczniów w klassach

po 10 dwuletnich uczniów; w III dwa-
goletniej 4, a w czwartej 3. – Wszakże
wizyty na początku roku uczniów (?)
uczniów było 674. Liczba ich wszakże
~~[illegible]~~ wkrótce się pomnożyła, i przed końcem
jeszcze tego roku było już 210. –

b) Mieszkania Uczniów

Uczniowie jak się już powiedziało
mieszkają po większej części w do-
mach rodziców swoich. 8 uczniów
mieszka u nauczycieli. ~~[illegible]~~ Trzy tylko
stancye w mieście przez uczniów
są zajęte. – Ponieważ miasto jest
małe i gęsto zabudowane, nie ma
zatem mieszkań odległych od Szko-
ły w z rodzicami [illegible]
~~ły ze z rodzicami mają, mieszka~~
~~mieszkania według możności i stanu~~
~~i według możności i stanu~~. Sta-
cye osobne dozorców domowych i
uczniów nie wszystkie są wygodne
pospolicie się starają o najtańsze
mieszkania, czyli najmniej do-
bre. Stół i stancya biorąc średnio
licząc, może kosztować na rok
rub. sr. 60. –

Pomocy naukowe

Szkoła Kamieniecka jest ~~jedna~~ [illegible]
~~z najbogatszych~~ ubogich w potrzebne do nauki
pomocy. Biblioteka złożona z 246
dzieł

z 245 dzieł rozmaitej treści, po
większej części ~~bardzo~~ małego dla
szkoły użytku. 80 rubli przezna
czonych corocznie na pomnożenie
pomocy naukowych obracają wzna
cznej części na ~~zaspokojenie~~ na
zakupowanie książąg z głównego
szkół Rządu przysyłanych, albo
zalecanych przez Radę Uniwersytetu.
Książki te są zapewne bardzo pożyteczne
gdzie już biblioteka opatrzona w po
trzebne dzieła naukowe dla nauczycie
li, ale tych zgoła szkole tutejszej
nie dostaje, równie jak ~~ani~~ dobrych dykcyona
rzów, prócz ~~prawie~~ Lindego, ~~ani~~ nawet geogra
ficznych. ~~prawie nie ma~~ - Nie ma
osobnego miejsca na bibliotekę
szkolną, która złożona jest w dwóch
szafach za szkłem w kancelaryi dla
tamtego dozorcy. Gabinet fizyczny
także bardzo ubogi: jedna ma
china elektryczna jakiegokolwiek
użycia, dwie pneumatyczne zgoła
nie użyteczne. Termometr i baro
metr ofiarowany szkole przez Mitu
dowskiego, stos Galwaniczny kilka
małych zwierciadeł szklannych
i metalicznych dwa mikroskopy

cementer

w papier oprawne – obserwatoria, dwa kompasy, pryzma, eolipila, mózg
żna – dwagłowy, sfera ~~poruszona~~ ćwiczebna
i wiele narzędzi matematycznych
składający cały Gabinet, umieszczony
w jednej izbie górnych ~~pod dachem~~ na poddaszu
Sufity i ściany od wilgoci przegni-
te zeszłego samych narzędzi.
~~Szmitklai~~ Skarby herbarz, i 214
sztuk minerałów po większej czę-
ści ~~zagranicznych~~ krajowych darowanych szko-
le przez P. Kowalewskiego dozorcę szko-
ły w międzyczasie. Spisu perio-
dycznych utrzymujących Kuryer Litewski
i Dziennik Wileński –

VIII. Zabudowania Szkolne

Szkoła pomieszczona jest w danym
murowanym domu dawniej nabytym
przez sowietnika Sawiczyna. W tym
domu jest jedna sala na dole duża
wygodna i obszerna, i mieszkanie
dozorcy. Na górze, na poddaszu, trzy sale mniej-
szej izba na skład narzędzi fizycz-
nych. Mieszkania górne z wszelkiego
materyału i od wilgoci osłabione.
Na tym do nie ~~Koło~~ przez Uniwersytet na swoje przy-
stawienie zalecił dach nowy po-
stawić – Opisanie szczegółowe całej

stancyi

całego stanu murów szkoły Kamie
nieckiej, razem z planami miałem ho
nor przesłać ~~R.H.~~ Rządowi Uniwersytetu przed dniem 8.
wrześ: 1824. przy pismach pod N.N.
55; i 56, — Ja teraz winienem
powtórzyć iż Pan Wirta Architekt Gu
berski w Kamieńcu na każde we
zwanie Dyrekcyi Szkoły, zajmo
wał się zdejmowaniem i przerabia
niem planów. ~~po szwadach~~ tegoż
Rządu Uniwersytetu Zasługę do uwagi ~~R.H.~~ osmielam
się przedstawić

IX — Kassa szkolna

Kassa szkolna od dnia 1. Stycz: 1824 r:
do dnia 4. września miała uważ z po
zostałością z r: 1823. ru: 314 — 58 3/4 wy
noszącą rubli srebr: 6211 — 29 11/12; z
rozchodu rub: sr: 5844 — 81 2/3; po
zostało w kassie rub: sr: 366 — 48 1/3.
Tak w przychodzie jako w rozchodzie po
liczone są pieniądze wzięte i odesłane
szkole Międzyborskiej Rub sr: 2834 — 10 k.
Dla szkoły Barskiej rub sr: 200. Dla
emerytów rub: 563 — 55 1/2. Pozostałość
w kassie będący pod 3 kluczami Do
zorcy etatowego i ~~2~~ Dwóch Honorowych Jana
Markiewicza, i Teodora Nowosiewi
cza, przeliczona i w przytomności zna
leziona ~~zostata~~ Księga przychodu
i rozchodu obliczona i zakontrolowana

~~została – w księdze rachunkowej dostrze-
żono wszystkie w przepisywaniu cykl-
tu ropiyłowego i nie zachowaniu
jednostajnych rozmówników we
frakcyach. Zresztą ponadto utrzymywana
równie jak wszystkie innej szkoły~~

X. Pensya żeńska

Panna Julianna ~~[illegible]~~ Komarowska ~~[illegible] wszystkich~~ utrzymuje pensyą panien w Kamieńcu podolskim za upoważnieniem od Rządu Uniwersytetu pod dniem 23 Czerwca 1823 roku. Mieszka we własnym domu, ma tylko dochodzące uczennice, które płacą od rubla do 3 na miesiąc, dwie są bezpłatne – Wszystkich uczennic 10 – Lekcye początkowe daje sama Panna Komarowska nauki Chrześcijańskiej, polskiego, rossyjskiego, francuzkiego i niemieckiego języka, arytmetyki i geografii – Stan biedny instytutorki nie dozwala jej trzymać osobnych nauczycieli – Sama nie wiele może wydołać, stąd i pensya w całe niższym stopniu stoi –

Szkoły Parafialne

Stosownie do umowy wspomnionego układu między X. Biskupem Mackiewiczem i prezesem Kommissyi Sąd. W. Michałem Sobańskim w prowincyi Kamienieckiej cały Dekanat Zinkow~~[illegible]~~iecki i wszystkie miejsca przeznaczone na szkoły pa-

parafialne przy plebaniach i pleba-
nowi zaprowadzenia zalecone, utrzy-
mujące uważać się mające są na-
stępne: utrzymują te razem liczbę
uczniów z pierwszego półroczu 1824.
1 w Grudku u XX Karmelitów 24 –
wspomnieć to szczególniej należy,
że w tej liczbie położono 5 dobrych
ubogiego utrzymania 19 szlach. –
2. w Oryninie uczniów 8.
3 w Czerwonogrodzie 15.
4 w Kupinie – 13
5 w Smotryczu u XX Dominikanów
uczniów 9.
w Powiecie i Dekanacie Uszyckim.
6. w Uszycy uczniów 6.
7 w Dunajowcach – 19.
odwiedziwszy te szkołę Namiestnika w szkole Dunajo-
wieckiej znalazłem do tej ucznio
sobiennego, prowadzi dzieci z po-
szytkiem, Dziedzica Piotra
hr Krasińska wymurowała
osobny Dom piętrowy
Dla plebana i szkoły
8. w Wierzbowcach 14.
9. w Wasilkowcach 10.
10 w Tynnie – 10.
razem w Obu powiatach uczy 105.
w Powiecie uszyckim wyznaczone miejsca
na szkołę przynoszącą zalecenia
w Sołodkowcach i Sahabowin
utrzymują

nie utrzymujący - Raporta od
tych szkół bardzo nie regularnie
przychodzą i ta wiadomość z dzie
kańskich aktów wyciągnięta -
Szkoły Powiatu Kamienieckie
go i wszystkie nie mają hono
rowych Dozorców -

Szkoła powiatowa Majoryńsko-Księżanowska w Niemirowie.

Czas wizyty od dnia 21. do 24. kwietnia 1824.

+ niewiadomemu ... Wz Bolesławowi Poławskiemu

1. Zgromadzenie Nauczycielskie

Zgromadzenie Nauczycielskie składają zatem 12. nastepujący: osób. Dozorca etatowy czterech nauczycieli do klass. Trzech do języka Rossyjskiego, Francuzkiego i Niemieckiego Nauczyciel rysunków, Kapelan i Nauczyciel religii dla uczniów Rzymsko katolickiego wyznania i Nauczyciel dla uczniów greko rossyjskiego wyznania, i Instruktor klassy początkowej —

IV opłata Nauczycieli

Dozorca, Kapelan Czterech Nauczycieli klass i dwoch nauczycieli języków opłacani są z Summy etatowej, Nauczyciel języka Niemieckiego i klassy początkowej z funduszu potocbreh — a Nauczyciel Religii dla uczniów grekorossyjskiego wyznania z summ na extraordynaryjne wydatki Gymnazium Podolskiego

1) P. Fedor Swinborowicz Dozorca etatowy szkoły kollegialny Sekretarz —

2) X. Alexander Koprowski Kapelan Rzymsko katolickiego wyznania.

3) X. Zachariasz Ostaniszewski Nauczyciel religii ~~...~~ grekorossyjskiego wyznania.

4) P. Jan Skalski Nauczyciel fizyki i matematyki Magister filozofii —

5) P. Józef Worzan Nauczyciel wymowy i historyi —

6) P. Jakob Gojski nauczyciel grammatyki polsko-łacińskiej — Kolleski sekretarz.

7) P. Ignacy Piatyhorowicz nauczyciel geografii i Arytmetyki Kolleski sekretarz

8) P. Jan Krzyniewicki Nauczyciel języka Rossyjskiego tytularny Radca

9) P. Jan Pobzycki nauczyciel języka Francuzkiego kollegialny Sekretarz

10) P. Michał Ekert Nauczyciel języka niemieckiego kollegialny Sekretarz

11) P. Paweł Ramcinski nauczyciel rysunków Gubernialny sekretarz

12) P. Ignacy Wilczkowski instruktor klassy początkowej

V Rozkład nauk ~~[illegible]~~ ——

Plan nauk i rozkład tygodniowy godzin tak co do przedmiotów klass, jako i języków zastosowany jest ściśle do przepisów Rady Uniwersytetu w roku 1823 nadesłanych.

Klassa wstępna

Dla uczniów zapisujących się do szkoły a nie-umiejących czytać i pisać urządzona klassa początkowa zaraz na sposób wzajemnego uczenia i tablice lankasterskie ~~ułożono~~ sporządzono. Nauczyciel (na ten przedmiot) dawniej sposobił się ~~wysłany był do~~ w Winnicy ~~dla uspo-sobienia~~, dzisiejszy nieświadomy porządku wzajemnego uczenia zaniedbał tego sposobu, do czego też nie ma dogodnego miejsca. Uczy czytać, pisać, liczenia i katechizmu sposobem zwyczajnym. — Nauczycielem tej klassy jest Tomasz Wilczkowski, w domu ziemianina Podolskiego wiele lat zpierwsze nauki brał w Kamieńcu, później w szkole powiatowej Kamienieckiej — Przed dwoma laty przez szkołę zgromadzenia ~~[illegible]~~ przedstawiony na ~~[illegible]~~ (nauczyciela), potwierdzony przez Dyrektora Szkół podolskich — uczniów w klassie wstępnej szkoły było

było 41. dwoch wciągu roku
ubyło — przyczyna uczniów małej
nie tyle z winy nauczyciela który
~~ttt~~ zawsze i wszędzie jest gorliwy i pra
cowity jako raczej z złego urządze
nia Klassy — Małej liczby
uczniów można i z tego brać
miarę, że w roku przeszłym Szkol
nym w Klassie poczynającej
uczniów po lat dwie będących było
~~jedy~~ jedenastu — ponieważ
Nauczyciel pobiera płacę z fundaszu
przychodzących do szkoły niemieckiej
ściśle przywiązanego, przyczyna
i ta może byłaby i zwiększenie
pożytków urządzić w Niemirowie
Szkołę osobną parafialną.
choćby z tego samego funduszu
a do szkoły powiatowej przyjmo
wać tylko takich którzyby umie
li czytać ~~Katowie~~ i pisać —

Klassy niższe

6) Grammatyka — Nauczyciel Grammatyki polskiej
Łacińskiej, rodem z Krolestwa Pol
skiego Jakob Gojski wieku lat
32

odbywał nauki niegdyś w Warsza-
wie u XX Pijarów – Był naprzód
z rządu publicznego w Szkole
Drohickiej w Obwodzie Biało-
stockim publicznym nauczycie-
lem, później zajmował się domo-
wą edukacyją, był dozorcą do-
mowym i za tym Nauczy-
ciela w Szkole Powiatowej Ł...
ckiej – od Roku 1812 do r.
1815. w Szkole Trzyspolskiej –
w Klassach niższych dawał
Grammatykę, a później wy-
ższych Fizykę, i razem publi-
cznego języka niemieckiego; od
roku 1818. jest ciągle nauczycie-
lem Grammatyki Polsko Łacin-
skiej przy szkole Niemirowskiej
w Służbie publicznej zostaje
lat 18., ma rangę Kollegialnego
Sekretarza – w Klassie pierwszej
~~Nauczyciel~~ całą Grammatykę
wszystkiemi przepisaną i wszy-
stko jedyne części pierwszej z
zbiorem

z rozbiorem. Na ćwiczenia domowe uczniowie pisali przypadkowanie polskie i łacińskie, ~~zwrot~~ ~~ka~~ a w ostatnim kwartale przekładali wolnym z polskiego na łacińskie krótkie zdania wprowadzone w klasie przerobione — Dla wprawy ~~w deklamo~~ mówieniu ~~się~~ uczyli się na pamięć bajek Krasickiego —

W klasie II uczniowie przeszli grammatykę Szymańskiego, uczyli się na pamięć rozmów potocznych z książki Colloquia Scholastica wydanej w Wilnie 1820 — Z wypisów jedynie tłumaczyli z potrzebnym rozbiorem powieści czytane, na ~~deklamowanie~~ mówienia ~~się~~ z pamięci uczniowie mieli wybrane miejsca z Krasickiego i Karpińskiego — Na ćwiczenia domowe przekładali z łacińskiego na polskie wypisy w klasie tłumaczone, a z polskiego na łacińskie wybrane krótkie

powieści

uczniści zbsiągili. Selecta e profa-
nis scriptoribus historia i
odpowiedzi na zadania od Uni-
wersytetu podane. Tylko jedy-
z małych liczby
i w na Szkole, odleglejszej Uniwersyte-
tko wejściu do mowi Uniwersytetu
już w klassie II. czwartej uczniów
w pisaniu polskim. Ćwiczenia
te nie mają wprawdzie przy
zwykłej poprawności i wytwor-
nego wyrażenia, zalecają jedna-
w intencji niewinne uczniów
prostotą rozsądkiem i ścisłem
trzymaniem się założenia pro-
stersi zawsze od stępują od
mowy i gruszy nadętością i przy-
nemi wyrazami. —
Sposób uczenia Rossyjskiego języ-
~~kiedy~~ starannym, korzystny, zw-
przyzwoicie objaśniona, uczniowie
odpowiadają tłumacząc
czysto swojemi słowy, odmiany
form przypadkowania i czasowa-
nia piszą na tablicy — ćwiczenia
domowe

słowaniu wypływywają — Na-
uczyciel słowianu dodane-
mu Uniwersytetu daje
osobną godzinę czytania
jednak mimo uważenia czy-
tania to nie najlepiej idzie
~~a deklamacya mowy udzielanie~~
i w mówieniu
~~więcej~~ zpamiętać szczegóły nie
uważne i nie słowowe —
Sposób obejścia się ucznia ani
bardzo przyzwoity, ani zbyt-
surowy ani pobłażający
iże wszystek miał zasługuje
na pochwałę —

b) Arytmetyka i Geografia

Nauczyciel Arytmetyki ~~i Jog~~
i Geografii Ignacy Wołyńsko-
wicz rodem z Gubernii ~~Ky~~
Kijowskiej wieku lat 51. Żo-
naty ma 4 synów — Uczył się
w szkołach wydziałowych wi-
leńskich — Nauczycielem potwi-
erdzony jest ma 23. rangę
ma Kollegialnego Sekretarza.
Z Arytmetyki w klasie II
przeszedł 4 działania liczb
prostych

prostych i różnorodnych, w Klassie II czterey działania ułamków zwyczajnych, w obu Klassach Mechanicznie bez przyzwoitego ~~uczniów~~ objaśnienia, z najmniejszym pożytkiem uczniów. Z Geografii uczy tam z opisaniem ogólnie Europy, szczególniej zaś zupełne opisanie Rossyi i Królestwa Polskiego — w Geografii wreszcie jak się w Arytmetyce bardzo mały pożytek. — Nauczyciel ten nie zna ani teoryi ani sposobu uczenia, tenże jest zapędliwy, nieumiarkowany swój, używa mocnych terminów, w latach dawniejszych zdawał często lekcyje na swojego dozorcę domowego który przychodził tylko do dawać ~~[illegible]~~ ćwiczenia tym Klassy ~~[illegible]~~ uczniów źle w sztuce napisanych

Klassy Wyższe

d. J. Języka Łacińskiego i wymowa ~~historyi i Geografii~~

Nauczyciel języka Łacińskiego wymowy i historyi Józef Kirsan rodem z Gubernii Mińskiej, wielu

wieku lat 27, żonaty, kursu ~~od~~
~~bent~~ odbył w Akademii niegdyś
Połockiej, potem zaś jako student
kursów w Uniwersytecie Wileńskim
w oddziale nauk moralnych i litte
ratury; w roku 1819 postawiony od
Rządu Uniwersytetu na nauczy
ciela grammatyki Polsko-Łaciń
skiej do Międzyrzecza, a w 1821
przeniesiony do Kiemirowa; na
uczycielem jest zaś b.. ~~Średniej~~
~~rangi stopnia~~ uczonego uczona
w oddziale pierwszym Klassy III
przedmiot Grammatyki, naukę
III, w drugim oddziale Klassy III, i obu
oddziałach Klassy III tłumaczenie
dzieła zalecanego od Uniwersytetu
o wymowie Łacińskiej - Za ćwiczenia
naznaczał wybrane zadania przy
słane z Uniwersytetu dla
uczniów 4ch klass wypisując. Z Ła
cińskiego języka tłumaczył dla
obu oddziałów Klassy III dru
gą i trzecią księgę Eutropiusza.
W Klassie IV dla obu oddzia
łów Wirgiliusza Księgę IX, i pierwszą
dwie mowy Cycerona przeciwko
Katylinie - Na ćwiczenia

łacińskie dyktowane były po przy-
uprzednio
miejscach z Korneliusza Neposa
dla klassy III, a z Salustiusza
dla klassy IV. – Ćwiczenia polskie
uczniowie przynosili raz we
dwa miesiące a łacińskich dwa
co raz tygodnie –) Z Geografii

~~c) Historya i Geografia~~
Geografia i Historya. ~~[illegible]~~

nowożytnej opisanie krajów
Europy w oddziale pierwszym klassy
III w dalszym zaś starożytnej opi-
sanie greckich krajów wschodnich
i Państwa Rzymskiego z dzieła
Włodzińskiego – Do Geografii staro-
żytnej uczniowie mieli karty
Dierwaldu. Z Historyi w klassie
III w obu oddziałach przechodził
osobno wydzielone nad wieku części
świata
~~Wstęp~~ ~~Estrasomskiego~~, w IV Historya
powszechna Sawickiego – Pan
Korsan w wykładaniu języka
łacińskiego wielką okazuje
znajomość rzeczy, usposobienie i
zdatność, jakoż temu przedmio-
towi najwięcej czasu poświęca
i nie przestając na samym wy-
kładzie stara się dać poznać

natura

naturę języka tę oraz równie wszelkie
historyczne i estetyczne objaśnienia
w klassie IV Uczniowie się powin-
niej części po Łacinie i uczniów
do tego przyzwyczaja — Ćwicze-
nia Uczniów tak w polskim
jak w Łacińskim języku dowodzą
niemałego postępu. jaki tylko lety-
adnieść i zabezpieczyć nie można
większym ćwiczeniem mowy.
w Historyi i Geografii mniej po-
stępu uczniowie okazali w czasie
examinu, ~~raz że~~ nauczyciel
~~ostatnim~~
wpośród roku szkolnego
zawieszony był przez kilka
miesięcy od obowiązku, i że
uczniowie po wakacyi niemało
zapomnieli —

f. matematyka ~~i fizyka~~ ~~i fizyka~~
Nauczyciel Fizyki i Matematyki
Jan Skalski rodem z Gubernii
Grodzieńskiej wieku lat 34 żonaty.
~~na pensyi wolny~~ — Był w Gymna-
zium Świsłockim, potem słuchał lekcyi
w Uniwersytecie będąc kandydatem
do stanu Nauczycielskiego i stopień
magistra filozofii otrzymał.

Nauczy

Nauczycielem w Szkole Niemirow-
skiey osiemy. ~~żadney rangi ani na-~~
~~grody za służbę~~ ~~dotąd nie pobiera~~ ~~nie otrzymał~~ –
ponieważ uczniowie w klassach
niższych bardzo słabo postępo-
wali w Arytmetyce Nauczyciel
miało przymuszony jest ledwie
nie od początku Arytmetykę w klas-
sie III przechodzić – Powtórzywszy przy-
czem działania liczb prostych i
rozmaitych i ułamków przechodzi
w oddziale pierwszym do ułamków
dziesiętnych, w drugim o proporcyach
pierwiastkach stosunkach i pro-
gressyach. Z Geometryi uczniowie
pierwszego oddziału przeszli 5.
pierwszych ~~rozdziałów~~ z Szmillera, dru-
giego oddziału, rozdziały na-
stępujące aż do nauki o kwa-
drowaniu koła. ~~[illegible]~~
Klassy IV oddział pierwszy
ukończył z Czecha teoryą propor-
cyi i Logarytmy, Trygono-
metryą z Zaliwskiego i Solido-
metryą z Euklidesa – Oddział II
czterey rozdziały Algebry Śniadec-
kiego

4

9) ~~Fizyka~~ Fizyka —

Śniadeckiego — ~~[illegible]~~ Z Matematyki w każdej klassie jedno ćwiczenie na tydzień uczniom naznaczane było —) z Fizyki Klassa III oddział I z Ogrodnictwa o różnych sposobach rozmnażania drzew. Oddział II z Historyi Naturalnej Klassy ~~I~~ pierwszej [illegible] — Klassa IV oddział I z fizyki [illegible] o cieple, wodzie, powietrzu i Elektryczności. Oddział II ciąg dalszy tego działu o Galwanizmie, Magnetyzmie i Świetle — z Botaniki fizyologią roślinną — z Geografii astronomicznej Śniadeckiego, w ogóle dwa pierwsze oddziały w Arytmetyce trzymanie [illegible], w Geometryi więcej [illegible] którego załatwieniu [illegible] więcej przypada do pisania uczniów i pożytku uważa. — Doświadczenie wszakże pokazuje, że geometrya tam najlepiej idzie gdzie się [illegible] Euklidesa trzyma. Geometrya i Arytme

i Arytmetyka w Szkole niniej-
szej mimo całej usilności
nauczyciela nie najlepiej idą.
Dla tego mianowicie że ucznio-
wie w kursach niższych źle
są przygotowani – Fizyka
idzie dobrze – Dostatecznie
opatrzony gabinet fizyczny
wielką jest pomocą do pojęcia
tej nauki – Sposób wykłada-
nia nauczyciela jasny i łatwy
obejmujący przyrodę (?) – Kat
[illegible] służby nie otrzymał żadnej
nagrody która mu się spra-
wiedliwie przez wzgląd na
jego prace i stopień uczony
należy, dla tego słuszne
wnosić i potrzebuje zachę-
cenia

Nauczyciel ten jest w służbie lat ośm; przez wzgląd na jego usposobienie, pilność i stopień uczony magistra filozofii zasługuje na uwagę Rządu i przedstawienie do rangi.

Języki

a) – Język rossyjski

Nauczyciel języka rossyjskiego Jan
Skrzyniewski (?) wieku lat 51 rodem
z Księztwa Poznańskiego, żonaty
bezdzietny, nauki początkowe
odbywał w Kijowie, Niemirowie (?)
i Winnicy (?). Nauczycielem publi-
cznym jest od roku 1799, ma rangę

radzcy ~~honorowego~~ tytularnego — ~~Język~~ Nauka Ros-
syjskiego zaczynać się ~~ma~~ ~~do-~~
~~piero~~ od klassy II. Lu bo język
rossyjski między przedmioty klass
L jest policzony uczniowie mimo(?)
jednak rozdzieleni ponadlimi(?)
klass, ale według postępku.
W oddziale pierwszym przedmiot
~~stanowiąc~~ uczą się prawidła czytania i
wymawiania, części ich mowy
i przypadkowania imion rzeczow-
nych. Na ćwiczenia domowe
~~wymieniać~~ wypisują raz na tydzień fer-
mowania(?) charakteru — Przekła-
dali wypisy z rossyjskiego na
polski język i uczyli się na pamięć
bajek z tych wypisów wyjętych.
Oddział II z gramatyki przez
główny rzeczownik(?) wykładany przed-
miot części dalszej aż do składni
i prawidła pisowni — Na ćwiczenia
domowe dwa razy na tydzień [illegible]
czyli na pisanie z polskiego na
rossyjski naukę uważaną na
klassę II. z rossyjskiego ~~lekcyi~~
czytania z czterech ewangelistów — Na ~~do~~
na pamięć uczyli się od
~~[illegible]~~ Chrestomatii
Oddziale III z gramatyki

o Litwie, ~~z prawidła~~ poezyi o ro-
rodzajach poezyi i miarach wier-
rossyjskich. ~~na~~ za wzory angielskie
napamięć lirycznych pieśni
Dzierżawina i Łomonosowa
~~na~~ za tłumaczenia pisali listy rossyj-
skie w różnych materyach — Pan
Kryszniewski ~~bardzo~~ jest gorliwy
i pracowity nauczyciel trzymając
grammatyki wydanej od głównego
Szkół rządu, wypisów ~~wydanych~~ [illegible]
w Wilnie — Uczniowie okazują
ochotę i przykładają się ~~nie mało~~ pilnie
~~pisma ~~ formy pisania ~~nie~~ dosyć dobrze, czy-
tają nie mało, ~~dosyć~~ wymowy
dopisania zostaje wiele do
~~tes~~ dosyć — Szkoda że usposobienie
P. Kryszniewskiego było więcej pra-
ktyczne jak naukowe, i że
uczniowie nie mogąc w niego [illegible]
przymiotu go wyboru [redacted] wyra-
żeń tam wypisanych jako [illegible]
tłum. uczniowie Nowo-
P. Kryszniewski [illegible] dzieła
wszystkich po większej części po
rossyjsku się ~~tłumaczą~~
Nauczyciel języka Francuzkiego
Jan Porzycki rodem z Gaboru

6) Język francuzki —

z Gubernii Kijowskiej wielu
lat 43. — Uczniem odbywał w Szko-
łach Lubarskich. — Obowiązki
publicznego Nauczyciela różnych
Klass i przedmiotów w Szkole
Krzemienieckiej przez lat 23.
na rangę Kollegskiego Sekre-
tarza — Języka francuzkiego za-
czynają dzieci dopiero od Klassy
III i każda Klassa podzielona
na dwa oddziały. ~~przedtym używ-~~
~~szemu uczniowie prowadzi~~
~~uczniów stopniami~~ — Uczą
~~się wyrażenia~~ słowy najczęściej
~~do łatwego~~ w czytaniu i zalecać
i uczyć na pamięć odmiany słów
przy ~~tłumaczeniu objaśniać pra-~~
prawidła gramatyki cząstek. Potem
przyjęty też same uczniowie prawidła
dalej obszerniej wyłożone a
~~wyrazy nabywają~~ przy w tłuma-
czeniu wypisanym gotowe ~~trudniej swych pisanów~~
Nauczenia domowe polegają
kiedy uczniowie odmiany słów
które napisane przynosili i
tłumaczyli z polskiego wyrazy,
~~[illegible]~~ — ~~[illegible]~~ a potem przyjęty
~~tłumaczyli~~ z polskiego na fran-
cuzki

[tłumaczki]
francuzkie Telemacha i pisali
[we] ~~na~~ języku francuzkim ~~własne~~
listy narracye i opisy — Oprócz
tego zadawane mieli stopnio
wi w obu klasach ćwiczenia
stosowne do prawideł Gram
matycznych — Uczniowie pierw
szej do pomocy mają wy
pisy Gedyke i Grammatykę Ka
mińskiego — postępujący po
większej części przepisują ~~ręk~~
rękopisma przez Nauczyciela
ułożone i do tłumaczenia
używają książek jakie kto
sam zgodzi podać — Pan
Ponykcki ma ~~za~~ własny do
syć znaczny zbiór ksiąg fran
cuzkich historycznych ~~u~~ sobie
wyjątki do czytania i tłuma
czenia uczniów — ~~Posiada~~
~~wewnętrzny stopień znajomości~~
~~języka francuzkiego~~, w dawa
niu lekcyi bardzo piękny i
[dobrze usposobiony] ~~Starannej~~ umie się zastosować
do pojęcia uczniów, jakoż ich
postęp [ich] w języku francuzkim
bardzo znaczny — Wszyscy

uczniowie którzy przystępują
każdy jest księżkę z łatwością
czytać i rozumieć mogą, mają
do tego ochotę i przyjaźń z uprzedo-
baniem, albo łatwości ~~o~~
w Tłumaczeniu się wszystkim tym
nic ~~nie mogą~~ jeszcze, ani pisać po-
prawnie, postanowiłem ich się
ponależe na drodze właśnie
go doskonalenia się — ~~którzy~~
Mając wzgląd na trudności jakie
są powszechnych powiatowych ~~szko~~
szkołach okazują w ~~których~~ uczniowie ję-
zyków, nie podobna odmówić
P. Pomykłenu niepospolitego
talentu uczenia. ~~Usługi na kościelnej~~
~~nystkiej śpiewie dawaniu~~
~~francuskiego języka~~ — Oby-
cie się z Uczniami przyzwoite
~~pomoga~~ i gorliwość nadaj
lekcji bardzo nie dobre skutki
wróżą — P. Pomykłski jeszcze
w r: 1820 przedbytej wizycie
X Dyrektora Stacji szkolnego
przedstawiony był do znaki
radzcy ~~honorowego~~ tytularnego

Nauczyciel języ

c) – Język niemiecki –

Nauczyciel Języka Niemieckiego
Michał Ekert rodem z Banatu
gubernatu temeswarskiego, ma lat
54 żonaty, ~~ma przy sobie córkę~~ na wy-
chowaniu i nauki brał w Wied-
niu w Szkołach Normalnych;
~~lat 26 jest~~ obowiązkach ~~obowiązany~~ Nau-
czyciela języka Niemieckiego
w Szkołach powiatowych wy-
działu Wileńskiego Uniwersy-
tetu, pełni lat 26; teraz rangi Kollegialnego
Sekretarza – Język nie-
mieckiego języka zaczynanie
od klassy II – Nauczyciel
używa do lekcyi swojej Gram-
matyki Kamińskiego i wy-
pisów Gedyke, Encyklopedii ~~w klassie~~
~~odwiecznej~~ z deklinacyami i kon-
jugacyami i tłumaczeniem
wypisów Gedyke, zajmu-
ją uczniowie początkujący,
postępujący i doskonalący
mają sobie wykładane pra-
widła z grammatyki Kamiń-
skiego, tłumaczenie wypisów
Gedyke i przekłady z polskiego

6

z Polskiego na Niemiecki przy wypisaniu Döringa — P. Ebert jest bez wątpienia najmniej tem pilnym i prawowitym i nie charakterowi jego i postępowaniu zarzucić nie można, ale dla małej znajomości języka krajowego nie może uczniom dobrze rzeczy wyłożyć, i dlatego pożytku z jego lekcyi ~~bardzo~~ mało, dodać do tego należy iż nie ma dosyć powagi, nie zdolny jest utrzymać posłuszeństwa między uczniami; w wyższych klassach nieco mniej uczniowie opuszczający i nie uczęszczają na lekcyje — Pan Ebert wystawił już listę przepisaną.

d. Rysunki — — Nauczyciel III Statuta Rysunków Paweł Czarnowski rodem z Guberni Wołyńskiej ziemlat 26 ~~lat~~ mały ~~na tym dworze~~ ~~uczył się~~ Uczył się naprzód w Lwowie, potem w Wiedniu pod P. P. Petschmanem — Nauczyciel w Niemie

w Kazimirowie i Służbie
(publiczny) jest Ks. Cz. — rzeczywisty Gu-
bernialny ~~[illegible]~~ (niemiecki) Sekretarzem, — Pan
Czerniński na względzie na pra-
cy swoje zasługuje na
pochwałę, ale usposobienie
jego równie jak większej czę-
ści innych nauczycieli szkół
powiatowych nie jest dosta-
teczne, a stąd przy najlepszych
chęciach i pracy nauczyciela
postęp mierny. — Rysunki
Topograficzne daje dosyć
starannie, do nich bierze wzo-
rysz dzieła wydanego przez
Sztabowy ~~[illegible] [illegible]~~ (szno wojskowy). Rysunki
te uczniowie dosyć czysto wyko-
nywają, lubo stałych i
i pewnych prawideł nie trzyma-
ją się, nabierają jednak (w rysunku) ~~[illegible]~~
mechanicznej wprawy. — Dają się
także rysunki architektoniczne za-
lecone przez Rząd Uniwersytetu, ale iż
~~nie przepisano~~ na te przedmioty punk-
tów i instrukcji nie dano, stosow-
z nich (prawnie) żadnego do tego nie ma.

~~Nauka Religii~~

a) Nauka Chrześciańska — Nauka Religii Chrześciańskiej
dla uczniów wyznania katolickiego ~~[illegible]~~ wyzna-
nia — dwie

X. Jan Wieprowski rodem z Gu-
bernii podolskiej wieku lat
28 — Nauki świeckie od~~by~~-
bywał w Galicyi w Szkołach
Buczackich i Zbarazkich,
duchowne w Seminaryum
Kamieniec Podolskim — Ka-
pelanem i Nauczycielem
religii w Szkole Niemirowskiej
od 4 lat. Daje naukę Re-
ligii Chrześciańskiej, pilnuje
się ściśle przepisów ostatnich

Rządu Uniwersytetu ~~Roku~~ roku 1824. — na każdą klassę po
dziń dwie na tydzień — w pier-
wszej uczył na pamięć modlitw
~~[illegible]~~, i służenia do
mszy i ~~[illegible]~~ dawał naukę
obyczajową z dzieła P.
rammerdora, — w drugiej
dawał Katechizm histo-
ryczny Fleury'go ~~i dalej~~
i dalszy ciąg nauki oby-
czajowej — w trzeciej Kate-
chizm większy Albertrandego
część

część pierwszą i naukę obyczajów
wasz dziełka Krupińskiego
w tey tegoż Katechizmu część
drugą, Ewangelia S^tych Tuła
pza i niektóre rozdziały z To
masza à Kempis – Dzieła
X Chadaniego nie używa –
X Kuprawski obowiązany jedni
wyprzód odpowiedni powodami
swojemu, lecz że daje pilnie
i gorliwie, tłumaczeniu z łatwo
ścią, w obyczaiu z uczniami
umie utrzymać przyzwoitą
powagę i zjednać sobie po
słuszeństwo, i poważanie.
~~Uczniowie czwarty examinu~~
~~nie tego podstrzygali dawao~~
Dla uczniów Szkoły wszystkiej
wyznania daje naukę Chrześci
ańską X Grawiczewski pro
boszcz mieszkający we wsi
blisko niemowią z której
przyjeżdża na lekcyą 3 razy
na tydzień. Uczniów nad
wolne przed tym 45. –
Uczniowie Klass niższej Sta
nowią, oddział, po godzin 5 na
tydzień, mieli skrócony Kate
chizm

Katechizm i pierwsze rozdziały historyi Stej. Dla uczniów w Oddziale III godzin 3 na tydzień Wykładany był obszerniejszy Katechizm, i wykład obszerniej i dalsze części Stej historyi świętej; wedle Stej i Niezieledunad osobnych kart ewangelii. Naumyślnie obowiązki swoje pilnie przypomnieć

Siedmiu uczniów wyznania Ewangelickiego mają naukę Chrześciańską wykładaną od Pastora Mieszkającego w Niemirowie P. Braunmüllera

~~IV Nabożeństwo~~

VI Nabożeństwo

Nabożeństwo odprawuje się w kaplicy będącej w domu szkolnym która jednak nie ma obszerności odpowiadającej liczbie uczniów; wielu zatem musi się mieścić w przysionku. Także sama kaplica służy za nabożeństwo parafialne; mieszkańcy miasta wedle niedziele i święta słuchają Mszy studenckiej, bo kościół bowiem parafialny zajęty jest na kaplicę podczas i po czas nabożeństwa nie odprawuje. Zatem kiedy ~~post~~ parafian

zejdą się w dzień święty na mszą
studencką, bardzo mała liczba uczniów
w kaplicy miejsce znaleźć może. Ko-
niecznie potrzeba żądać u zwierzchności
Dyecezyi podolskiej, aby nabożeń-
stwo parafialne z kaplicy szkolnej
przeniesionem było, a za przerobieniem
domu szkolnego, wygodniejsze miejsce
i obszerniejsze na kaplicę przerobi-
ćby — (które) Obowiązki religijne nabożeń-
stwo domowe i spowiedź 8 razy
na rok uczniowie (odbywania) ~~odprawiają~~ —
Kapelan wszystkiego w tej do obo-
wiązków jego ściąga ściśle dopełnie-
Nabożeństwo dla uczniów greko
rossyjskiego i ewangelickiego wyz-
nia regularnie odprawuje się

~~VIII Uczniowie~~
a) liczba uczniów

VIII Uczniowie

Uczniów wpierwszym roku szkolnym
zapisało się 331. w ciągu roku 30
ubyło takich po większej części
którzy się utrzymać nie mogli, albo
którzy by stosowniejsze (łatwiej by) wychowa-
nie w szkole parafialnej dobrze
urządzonej — Największa część
uczniów z Gubernii podolskiej
5ta albo szósta część przybywa
z sąsiedniej pogranicznej Gubernii
Kijowskiej; Wielu uczniów prosty

na klassie drugiej a największa
jest w klassie III. Stosunek
klassy drugiej do trzeciej jak 7:5,
trzeciej zaś do czwartej jak 3:1
[w stosunku wspólnym do swojej]
~~zwyczajnej~~ liczby uczniów każdej
kl. tworzy naukę – w której
ostatnim. Wszystkich uczniów wszystko
świadectwo ukończonych nauk.
Prowadzenie się uczniów było zawsze
jest przyzwoite i wolne od na
gany, więcej wszakże starannie by
się należało obyczajności –
Ochota do nauk nie dosyć obu
dzona. w klassach Iej i IIej po
30 uczniów lat kilka chodzących
w klassie IIIciej w jednym oddzia
le po kilkunastu, ani który
z nich po lat 3. i 4ch w jed
nej klassie zostaje –

(6) Dozory domowe

Dozorów domowych 20, miano
wicie: 9 uczniów klassy IV
pierwszoletnich 5 uczniów drugo
letnich, czterech zostających przy
szkole po ukończeniu nauk,
z jeden guwerner, który przybył
z uczniami, i instruktor klassy
porządkowej – Ta liczba dozorów

mała jest i niedostateczna, tem bardziej że połowa ich prawie nie najlepiej wybrana, dziewięciu albowiem z nich ma zdanie miernych w naukach. – Uczniowie nierówno rozdzieleni, jedni mają po kilku tylko uczniów, inni po kilkanaście, a trzech mają po dwadzieścia kilku uczniów. Zalecenia rządu ministerialne aby więcej nad 10 uczniów pod jednym dozorcą nie było. – Dozorcy domowi obowiązani częstego używania dzienników czynności uczniów które się przez odwiedzających nauczycieli podpisują, ~~oraz~~ oraz osobne tabelki, w których nauczyciele sami dozorcom notują opuszczenie lub nie umienie lekcyi; – tabelki te dozorcy do rady składają przełożonemu na sessyach miesięcznych.

~~VII Karność szkolna~~

~~VII Karność szkolna~~
6) Karności.

Dla utrzymania karności szkolnej nauczyciele mają każdy na pewną liczbę uczniów swoim bliższym dozorowi powierzonych

porannych — Oprócz tego dozoru
stałego dwa razy na miesiąc zwie-
dzania uczniów odwiedza, a
Kapitan bliższy jeszcze nad nie-
mi i bez przerwy dozór mający
w dzień części stałej uczniów
odwiedza. Przepisy względem
dozoru i karności szkolnej wy-
dane w r. 1823. Zachowują się —
Szczególniej co się tycze księgi
uczniów nieposłusznych tych ~~wykroczonych~~ i ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ i chadzu — Oprócz
wad właściwych młodemu wie-
kowi płochości, niedbalstwa, roz-
trzepania, zdarzały się, lubo
rzadko ~~w małej~~ liczbie uczniów wy-
stępki większe, krnąbrności
i zuchwalstwa, ośmielony oka-
zanie skłonności do kradzieży
i pijaństwa, skutkiem złych przy-
kładów ~~[illegible]~~ [illegible] do-
mowego wychowania, które
ścisłemu baczeniu musiały być
powściągnione —

b) Mieszkanie Uczniów

Mieszkanie uczniów w mie-
ście dwie są wygodne
[illegible] od Szkoły odległe nie

nie drogi, zdrowe, obszerne, bo
bo uboższ[y] uczniowie szukający
najtańszego mieszkania muszą
przestawać na mniej wygodnych
i szczuplejszych. Przy domu wielu
żyjących uczniowie mieszkają, zaję-
te są przez kwaterunek wojsko-
wych, ale bliskość utrzymywana
między sobami oddala ucz-
nie zło mogące wyniknąć z nie-
dogodności – Owszem wydarzenie
kilku ~~przeszłych~~ przeszłych pożarów w tem
~~mieś~~ mieście, od wojskowych
najprzód był ratunek i prawie
15 uczniów na mieszkaniu una-
wrzuciło –

e) ~~2)~~ Fizyczne wychowanie ~~i zabawy~~ – Oprócz zwyczajnych przepisów ~~i prze~~
~~stałej~~ względem zachowania ochę-
dóstwa, i starania około ~~zdrowia~~
chorych uczniów wspólnie, żad-
ne prawie środki nie przedsiębie-
rą względem fizycznego wychowania.

f.) Lekarz i apteka. Wydarzeniu słabości dawać do-
pód bezpłatną pomoc uczniom
lekarz w tem mieście mieszka-
jący p. Abramson. O za sługu

jego dla szkoły ~~wielokrotnie~~ niejednokrotnie
przy szkoły przedstawienia do
Uniwersytetu, że ~~raz~~ nie do tąd
żadnej nagrody nie otrzymał,
twierdząc ~~[illegible]~~ niezdatnym się życzył się obdaro-
wać. — Często oraz lubo zdarza
się że dyrektor etatowy dozorowy
jego uciekać się musi, kiedy
ubogi uczniowie samego
wezwać i nagrodzić nie mogą.
Lekarstwa mają uczniowie
ze Opłaty w Aptece kosztem
rodzickiej — Oprócz ~~lekarzy~~
kazali w domu przed dyrektorem,
warunki ciężkich nie używają
jeżeli lekarz jej nie zaleci.

9) Ospa.

Większa połowa uczniów mia-
ła ospę szczepioną reszta na-
turalną, ~~miała~~ — Żadnego tako-
wypadku ospy nie miał, nie było —
Zabawy uczniów w godziny
wolne od lekcyi i ćwiczeń do
innych niedzielnych czach
własnego mieszkania, w do-
rekreacyjnej świątecznej, oraz
śrzody że ~~[illegible]~~ swoim dyrektorem

Że jednak nie ma wiele więcej ~~dziedzińców~~ ogrodowych, gdzieby każdy dozorca mógł osobno uczniów prowadzić, ~~przyzwo~~ przyzwoiciej byłoby może, aby każda klasa wśród rekreacyjne wychodziła ~~osobno~~ pod okiem swego Nauczyciela.

Uczniowie innej zabawy nie znają prócz piłki.

b). Muzyka — ~~[illegible]~~ i tańce.

Przy Szkole nieurzędowych dwóch jest Mistrzów Muzyki P. Samsonowicz na fortepiano a P. ~~Szandenhauzen~~ Schandenhauzen na skrzypce, u których Uczniowie dostateczne lekcye biorą

opłata od 2. do 4 rubli na miesiąc od [illegible]

~~Klassom też przyjęciała [illegible]~~ [illegible]

lekcyje tańców dać [illegible] mistrzy z klasami ~~[illegible] P. [illegible]~~

VII Dozorca Etatowy i Nauczyciele.

a) ~~Dozorca Etatowy~~ : Dozorca Etatowy Teodor Stimborowicz uczeń niegdyś Uniwersytetu Wileńskiego i Kandydat do stanu nauczycielskiego na koszcie skarbowym od r. 1820. zostaje w Szkole naprzód w obowiązku

w Obowiązku Nauczyciela, a po
tem Dozorcy etatowego roku 18-
w 1817. Otrzymał Rangę Kolleg
skiego Sekretarza – w Obowiąz
kach swoich gorliwy i zdatny.
Szkoda że złomionych jego sto
sunków wynikało często zrazu
nie ~~pomyślności~~ porozumienie i niezgody w za-
rządzeniu, do czego osobiste nie
chęci najwięcej były powodem.
Te duty początku bezimiennem
oskarżeniem jednego Nauczyciela
który wrolu przeszłym został
~~usunięty~~ zawieszony od obowiązku. Śledz
two uczynionem na miejscu zpo
lecenia C. P. Rektora ~~A.~~ Uniwersytetu przez
Honorowego dozorcę Szkół po
wiatu Lutyckiego i Wiłkomier
skiego ~~obiekt~~ okazało wszystkie
te zarzuty płonnemi, i Nauczy
ciel został do obowiązku przy
wrócony, niechęci jednak nie
ustały do czego ~~iż~~ ~~...~~
też nie mało przyczyniał drażli
wy humor samego Pana Kom
borowskiego – ~~nie mało przyczyniał~~
~~Rad. nadzorcy~~ ~~To wszystko radzi~~ – ~~to~~ oziębłości wobec obowiązku Na

stanowili, iżby nie tak wiele jako
ich między Uczniami daje
sposobność, a która się tylko
może utrzymać ścisłym usiło-
waniem wszystkich owo czy-
nieniem —
Dotąd mieszczenie się Nauczy-
cielami starszy tylko na
odczytywaniu pism urzędo-
wych —

IX Pomoce naukowe

a/ Gabinet fizyczny ~~Pomoce naukowe~~

Gabinet fizyczny składa się po
w ~~największej~~ [illegible] części z narzędzi ofia-
rowanych przez ś.p. Generałowę
Zotik [illegible]ka. najwięcej do doświad-
czeń Elektryczności i powietrza
służących — Gabinet ten (chociaż nie zupełny) ~~ten~~
jednak co do liczby narzędzi, jako też
ich dobroci stanowi zbiór
znaczny, i taki jakim się żaden
prawie powiatowa Szkoła poszczycić
nie może. Mało do tego Ga-
binetu przybywało z summy

6. Zbiór minerałów

etatowej. — W roku 1816 przez [illegible]
tym nauczycielem szkoły nie[illegible]
[illegible] [illegible], [illegible]
rowie ofiarowali znaczny zbiór

zbiór minerałów, który opisy-
towano do późniejszego rozkładu
sfilowania i spisania regestru.
Dotąd jeszcze tej pracy nikt się
nie podjął. Narzędzia miernicze
sporządzone ze sztuki szkoły —

6) biblioteka — — Biblioteka nie spełna, dwieście
dzieł zawierająca składanie
prawie cała z ksiąg elementar-
nych ~~dawniej~~ ~~do~~ przez dawniejszą
Kommissyą edukacyjną i później
do użycia szkół ~~lub~~ ~~także~~ ~~niemal~~
~~wszystkich~~ wydanych.
Dzieł ważniejszych w obcych
językach do Fizyki Matema-
tyki i Litteratury starożytnej
bardzo mało. — Do historyi zaś
dzieła wydane w języku Ross-
kim — Dykcyonarzów dobrych
do języka Łacińskiego, jako
też innych encyklopedycznych
biograficznych historycznych
i naukowych Słowników nie
ma. — Oprócz Atlasu Maxi-
mowicza i Lisiańskiego, i
Starożytnego Dierwaldta —

jur kilka kart osobnych [illegible]

10

części ~~jedna~~ dwa głębszy
Wzory do rysunku niedosta-
teczne, a w największej części
samego nauczyciela robione.
Pism periodycznych utrzymu-
je Kuryer Litt.[ewski], ~~i~~ [wiecz.] Dziennik
Wileński. Od R: 1818. do teraz
za Wszystko wydano ze Sum
mowy Naukowej i Sum
my Etatowej r.s. 912 k 40.
z funduszu prywatnych 260
k 34 ½. razem Rs. 1172 - 74 ½
odejmując [+ Sacrum] po 30 Rubli
na Pisma periodyczne które
w latach dawniej były więcej
utrzymywane, zostanie 900
rubli na Książki i przewodnie
w Bibliotece - z Etatowego
funduszu na pomoce nauko-
we wcale Wszystko zostało
w Kassie r.s: 46. - 69 ¼ -

D) Plac na ogród botani-
czny.

Plac przy domu szkolnym
na ogród botaniczny przezna-
czony dotąd zajęty był przez

przez dozorcę etatowego i nie
wiem jeszcze dla pozyskan-
uczniów nie zrobione — —

~~Fundusze i Kassa.~~

III Fundusz i 6

a). Summy zapisowe.

~~Oprócz~~ Summy etatowej z fun-
duszów edukacyjnych 2,820
rubli srebrnych w roczniu z ~~Ka~~ Iz-
by skarbowej ~~[illegible]~~ przez pośrednictwo
Gymnazium podolskiego dla
szkoły Niemirowskiej wydawa- ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~nych, ma jeszcze ta szkoła
własnych sobie funduszów
z zapisu nieboszczyka Potockie-
go ~~roku~~ 1799. w roku rubli assyg.
1558, 40. i z zapisu ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Szczęsnego Potockiego roku
1805. po rublu ass. z duszy
z dóbr ~~przez~~ siebie posiadanych
~~sen ostatni~~ zapis
~~tranzakcyj~~ r. 1813 ~~[illegible]~~ Ge-
neratowa ~~Potocka~~ Zofija
Potocka ad Dyrektorem Ministerium
~~[illegible]~~ Uniwersytetu działającym
~~[illegible]~~
oznaczono ~~na Rub.~~ ass.: 13,000
od których ~~[illegible]~~ procentu ~~[illegible]~~ 780.
z procentami
razem 2338, 40 rubli ass.
rocznego dochodu — Wszakże
wszystkich tych klassy obowiązuje
następujący

Przychodu od dnia 1 ~~[illegible]~~ Stycz: 1824
oraz pozostało się i przy z Kape-
lana wyznania Grekorossyjskiego
z Summy na extraordynaryjne
wydatki Gymnazium Podolskie-
go asygnowaney Rubli Srebr wyno-
5185, 16 1/4 rozchodu rs: 2037
k. 70 — pozostało w Kassie
3147, 46 3/4. a mianowicie
z Summy na Scarta Kieta: ~~4~~
643 — 18
z Summy naukowych — 46 — 69
z Pensyi Nauczycielskich — 254 — 83
z Sum funduszowych Proto-
chich — 2131, 97 2/4
z Pensyi dla Kapelana
uczniów w Grekorossyj
skiego wyznania — 52 — 77 3/4
Kopiiszkowego od Pen:
syi nauczycielskich — 17 — 94

3, 147 — 40

Ponieważ za Trzyat maja
wy pieniądzy z Kurnawystwa
nie wydano, potrzeba ta zasta-
pionę zostało z Summy fundu-
szowey Protochich, dodać więc

należy ~~kapitał~~ nieumorzonego
r.s: 940. i zaległy procent ru:
ass: 2338,40. — Do Księgi

6) — Ofiary

Ofiar zapisano rubli asyg:
125. Z tych sto rub: oddano
na ~~a~~ 25 liczyć na zemsaniemi
Kassarnię Szkolną wyrazić
W/żyty niskie gotowemi
rass: 100 i r.s: 3117,40 2/4
natenczasowanie
rass: 2363.40 — r.s: 940.

razem ~~ass: 100~~,
rass: 2463,40 — r.s: 4087,40 2/4

X. Zabudowania Szkolne

~~Zabudowania Szkolne~~. Dom murowany w którym Szko-
ła jest dziś pomieszczona, odda-
ny przez Jenerałowę Zofię Potoc-
ką. na miejscu dawnego niegdyś
ś. Wincentego Potockiego na Szko-
łę przeznaczonego ma sal 5 do
dawania lekcyi, z których jedna przero-
biona na Kaplicę, a Siódma (dziś opuszczona) na
~~[illegible]~~
popisy publiczne. Dwie izby
na bibliotekę i gabinet fizy-
czny, i mieszkaniami dla dozorcy
etatowego — Ponieważ dom
ten nisko jest i wewnątrz ukłe-

wklęsły, tak że ma podługi u-
ża od gruntu i słoma pokryty;
ś.p. Generałowa Potocka w tran-
zakcyi 1805. obowiązuje się go
do przyzwoitej wygodności podnieść
i dachówką pokryć, oraz sal
6 o trzech albo czterech oknach
na lekcye, osobną izbę na bi-
bliotekę i gabinet, i kaplicę w nim
urządzić, a na mieszkanie tak
dla dozorcy etatowego, jako i na-
uczycieli, pięć domów osobnych
z podwójnym mieszkaniem wy-
stawić, albo 10 z pojedynczym.
O wartości i mocy dzisiejsze-
go domu, o potrzebie (jakości) (zmiany) jego prze-
robienia, zdanie architekta de-
cydować może — Nadmieniam
wszakże potrzeba obszerniejsze-
go w nim miejsca na kaplicę,
osobnej sali popisowej, czterech
sal na lekcye, jednej na rysunki
i dwóch mniejszych na biblio-
tekę i gabinet, oraz dwóch
sal na Szkołę parafialną
stworzyłby (Rząd Uniwersytetu) ~~[illegible]~~ uznał potrzebę

potrzebę urządzić jąw Niemirowie sposobem wzajemnego ...nia — Na te wszystkie potrzeby, iż w dzisiejszym domu
zdają się dosyć być miejsca zwłaszcza, zwłaszcza gdyby dozorca etatowy stosowanie do tranzakcyj osobne wziął sobie dane mieszkanie — Nauczyciele mieszkają się dziś w osobnych tymczasowo danych domach. 3 murowanych, i 42 drewnianych. po większej części wilgotnych, niezdrowych i nie najlepiej opatrzonych — Nauczyciel rysunków ma mieszkanie w Rakuszu miejskim a Kapelan szkolny nie mogąc przyjąć ofiarowanego sobie niedogodnego mieszkania najmować je musi, nie mając zatem od administracyi miejscowej żadnego wynagrodzenia — Nauczyciele takie urzędującemi, że im taż administracya nie chce wrócić kosztów reperacyi, które w swoich mieszkaniach podejmować musieli — artykuł 37 dawnej ... instrukcyi ...

szczególniej wyrażonu: iż z powodu
niedotrzymania warunków umo
wy 1815. przez Generałową Potoc
[illegible] niewarunkowym
kiej. ~~Bol~~. przymuszony będzie
przenieść szkołę tej szpitalnej Bo
lesławską na inne miejsce z powszy
wszystkim niewdzięcznością. Bolesław [illegible]
i sukcessor
Potocki ~~syn~~ zmarłej Genera
łowej ~~Po~~tockiej ~~Bolesław Hra~~
~~bia Potocki~~ oświadczył~~a~~ Dy
rekcji, iż wszystkie warunki
umowy chce dotrzymać, to jest
[illegible]
dom według potrzeby wy~~[illegible]~~
wać z umieszczenia dla Stan
cyjenli wystawić i bibliotekę
szkolną opatrzeć. Gdyby zaś
tego dotrzymać nie chciał jak jest
w tranzakcyi 1815. roku ~~[illegible]~~
szczą
~~Bul~~ący sama byłaby kości granicy
naprzód do zwrócenia procentu
od
i zaległości do 1815. ~~z~~ zapisu
wieczystego i szczęsnego Potockich
które przez wzgląd na mające
się podejmować koszta przy
odbudowaniu szkoły odrzucił

w trwałey ~~[illegible]~~ od Iey
Pani Hrabiny Potockiey — Że
byłby zobowiązany do wypłaty
procentu od zapisu Tegoż
Szczęsnego Potockiego. po wskutku
asygnacyi [illegible] stosownie
do ilości dusz w r: 1805. przez
niego posiadanych. które Kom-
missya Sądowa Cywilna
Wołyńska dekretem swym
dnia 25. Maja 1816 roku.
oznaczyła na Kwot: 15286.
oprócz miasta Mohilowa
Klucza Niemirowskiego i
innych dóbr w powiecie Brac-
ławskim położonych. lubo w tran-
zakcyi ofiara ta do 13,000
rub: ass: zredukowaną zo-
stała — Gdy więc dla Sukcessor-
stwa Hrabi Potockiego takowy
jest warunkowo ~~dopełnić~~ trwalszy do
~~stawać~~ przyjmować aniżeli stawać do
[illegible] [illegible] rozpra-
wy z Kommissyą Sądową
Cywilną i widzenie się przy

przymuszonym do zwrotu za
ległości i opłaty ~~[illegible]~~
powinionego zapisu Szczęsnego
gdy nadto własnym jest Dzie
dzica Niemirowa interessem
aby szkoła w mieście tem
utrzymywała się. Zostaje więc
tylko podać plany na reparacyą
domu szkolnego, i mieszka
~~nia~~ dla Nauczycieli, a nawet
gdyby się dzisiejszy dom szkolny
okazał z niedobrego materyału
zrobionym, żądać postawie
nia nowego domu. —

~~Pensye Zenskie~~ XII Pensye Zenskie

✱ Pani Leidea. de Goural
utrzymuje w Niemirowie za
upoważnieniem od Rządu
Uniwersytetu pensyą Pan[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
tan [illegible] P. Szalski Nauczy
ciel ✱ P. de Goural syn [illegible]
[illegible], żona jego i sama Pani
de Goural oraz metr [illegible]
~~[illegible]~~ P. Szanderhauzen —

[illegible]

lekcye wszystkie dających według przepisów Uniwersytetu – Języków zagranicznym [wszakże] więcej poświęcają ~~się~~ czasu z zaniedbaniem polskiego i ~~[illegible]~~ rossyjskiego. Uczennic na pensyi utrzymujących się jest 16. a przychodzących na lekcye pięć. Opłata ~~za lekcye~~ od osoby za lekcye, stół mieszkanie i potrzebne wygody od 40 do 50 dukatów – dwom niedostatnim Pannom daje Pani de Gonral wychowanie bezpłatnie – Pensya ta umieszczona jest w domu własnym instytutorki mającym przyzwoitą obszerność i opatrzenie – Oprócz lekcyi uczennice zajmują się różnemi robótkami i do ~~[illegible]~~ [owego] domowego gospodarstwa – Pensya Pani de Gonral ze względu na porządek ~~[illegible]~~ [czystości] przyzwoite opatrzenie i wygody, jako też sposób dawania nauk zasługuje

i szczególniej się Samej Pani de
Gornel przywiązanie do
swojego powołania ~~na nader~~
~~wysoką~~ na zasługuje się pochwałę.

~~Szkoły Parafialne~~

XVIII Szkoły Parafialne

w Powiatach Hajsyńskim
i Bracławskim stosownie do
uchwały duchowieństwa dy
cezyi Kamieniec Podolskiej
i układów między przezem
Kom: Ląd: Ed: Wodyń: Mi
chałem Sobańskim i JW.
Nominatem Biskupem Bor
giaszem Maciejewiczem r. 1811
powinny się były utrzymywać
Szkółki parafialne przy
Plebaniach w Bracławiu
Granowie Ładyżynie i
Woronowicy — w tem ostat
nim miejscu Szkoła się nie
utrzymywała. Wiadomości
regularnych od innych szkół
JJ. XX Proboszczowie nie
podawali. ~~W roku~~ 1823. ×

× w Bracławiu tylko uczniów 22
w Ładyżynie w roku 1822 — 11, a w Granowie ~~18~~20.

w Brzeżanach w r. 1823.
było uczniów 22. Nauczyciel Jan
Lenowicz. Ta ~~dom~~ uczelnia
podania kommissyi ~~Ed~~ Edu-
kacyjnej K. i P. ~~...~~ wy-
stawiony jest dom murowany ko-
sztem Plebana —

w Ładyżynie w roku 1822.
było uczniów 11, Nauczyciel
Jakób Nierzentar

w Kraśnem w tymże roku
uczniów 20. Nauczyciel
Michał Ryzyński.

Oprócz tego w tych dwóch
Powiatach przy Kościołach
Katolickich powinny się uczyć
wyznać w Kunie i Ład-
żynie — w pierwszym miej-
scu nie ma szkoły w drugim
zaś utrzymują XX Domini-
kanie ~~i uczą~~ uczniów
w r. 1824, 37. w Szko-
łach tych nauczyciele insta-
lowani od Proboszczów i
żadnej Zwierzchności
ale o nich równie jak o na-
ukach pewnej wiadomości
mieć nie można ~~—~~
Potrzeba byłoby zdaje się zapro-
wadzić szkołę parafialną
w Niemirowie. Uważając
że szkoła powiatowa ma
do 200 uczniów ze 30 lub
40 uczniów ubywa przez
rok w porze letniej miano-
wicie z klass niższych; że byłoby
uczniów i naukami drugiej

przestaje, uważna sądzi że szkoła parafialna dla tych uczniów bardziej ~~potrzebnie~~ byłaby ~~aniżeli~~ potrzebniejsza i przyzwoitsza, aniżeli powiatowa; i gdy uważa się spodziewać że więcej byłoby do 80 uczniów, nie inaczej by jąpmąddziś ~~wypadało~~ należałoby jak sposobem wrażliwego uczenia. — Pominąwszy Plebani niezgodność obowiązku utrzymywania szkoły ~~powiatowej~~ parafialnej, gdzie są pomiędzy nimi, wypadałoby zatem koszt na jej rozprowadzenie z funduszów potocznych przeznaczyć, ~~jako też~~ jako też przeniesienia dla nauczyciela i dwie sale ~~wymagające~~ urządzić domu dla szkoły powiatowej na parafialną oddzielić ~~i pierwszy zakład na utrzymanie szkoły parafialnej lepiej z funduszów potocznych przeznaczyć~~

a Całe.

szkoły
Pominąwszy Hajpyvian i Bran... [illegible] mian nie mają ... konan... szych Dworów.

Szkoła powiatu Latyczewskiego w Mieście Międzybożu dziedzi~~ny~~cznem JO Xcia Adama Czartoryjskiego.

Czas wizyty od dnia 12. do 16 kwietnia 1824. r:

1. Zgromadzenie Nauczycielskie.

1) P. Julian Kowalewski dozorca etatowy i nauczyciel rossyjskiego języka. Kollegialny sekretarz - Towarzystwa mineralogicznego w St: Petersburgu członek czynny.

2) X. Karol Jaczyński. Kapelan szkoły i nauczyciel religii —.

3) X. Dunikowski Michał nauczyciel religii dla uczniów greko-rossyjskiego wyznania

4) P. Michał Iwanowski Kandydat filozofii nauczyciel historyi naturalnej fizyki i geometryi.

5) P. Michał Gnepicki nauczyciel Arytmetyki i Algebry Kandydat filozofii —.

6) P. Dominik Bartoszewicz zastępca nauczyciela języka polskiego wymowy i historyi

7) P. Ryński Jan zastępca nauczyciela języka łacińskiego

8) P. Wojciech Zborowski nauczyciel Kaligrafii topografii i Budownictwa

9) P. Ludwik Mezinglet dający języka niemieckiego —.

10) P. Atanazy Laurent dający języka francuzkiego.

11) P. Bazyli Manaczyński substytut do lekcyi geografii w klassie pierwszej i drugiej

12) P. Marceli Radzikowski Nauczyciel w Szkole wzajemnego uczenia.

II. Nauki

a) Nauka religii — X. Karol Tanyński Kapelan Szkoły ma lat 44. Nauki odbywał w szkole włodzimierskiej i w seminarium dyecezalnem kijowskiem. W szkołach publicznych 6 tychże był nauczycielem wymowy lat 3. Kapelanem w szkole międzyborzskiej rok szósty. W klasie pierwszej uczy pacierzy, modlitw, i przechodzi katechizm Belarmina. w klasie drugiej Fleurego katechizm historyczny. w klasie trzeciej wykład przypowieści z Albertrandego w klasie czwartej ciąg dalszy tegoż autora o sakramentach. w klasie piątej o dowodach religii chrześcijańskiej, o obrzędach i uroczystościach kościoła z właściwych ustanowień. i wykład ewangelii. w trzech klasach pierwszych po godzin dwie. W czwartej i piątej po jednej godzinie na tydzień, razem godzin ośm. Nauczyciel w swoim przedmiocie ma dostateczną naukę i wiadomość, tłumaczy się z łatwością, ale czyż pilny jest, i w obejściu się z uczniami ostry i przykry, nie ma łagodności stanowi swojemu potrzebnej; z uczniów zawsze niekontent i daje powód do ustawicznych skarg i żalów między uczniami i nauczycielem, a nawet między obcemi.

Dla uczniów Grekorossyjskiego wyznania daje naukę X. Jan Dumitkowski w Szkole Lancastra, uczy pacierzy, słownego katechizmu, i słownej historyi świętej — W oddziale pierwszym ciąg dalszy

dalszy tegoż Katechizmu historyi, w oddziale drugim i trzecim daje katechizm tak nazwany obszerniejszy i historyą świętą według Hübnera. Uczniów we wszystkich oddziałach ma 26. Lekcyi we wszystkich oddziałach, licząc w to i szkołę wzajemnego uczenia, na tydzień ma godzin osm. Pensyi pobiera z summy na nadzwyczajne wydatki szkół przeznaczonej Rub. sr.: 100. Za dwa lata poprzedzające żadnej pensyi nie brał i o nią się dziś dopomina. Przed dwoma laty nim X. Dziubowski został na nauczyciela wezwany, naukę chrześciańską dla uczniów greko-rossyjskiego wyznania ~~obrząd~~ ~~ku~~ dawał przez rok jeden X. Jan Wrolaszyński proboszcz kościoła Narodzenia Panny Maryi w Międzyborzu. Na przedstawienie Dozorcy Szkoły Międzyborskiej P. Suchodolskiego przez Rząd Uniwersytetu ~~wpisem~~ pismem roku 1821. z N: 3128. do dawania tej ~~tej~~ lekcyi upoważniony; gdy za swoją pracę całoroczną nie odebrał nagrody, prosi aby Rząd Uniwersytetu raczył mieć wzgląd na jego zasługi i nagrodę stosowną przyznać — —

~~Klassy niższe~~

6). Ignacy Tamiński — : Ignacy Tamiński ~~z tytułu~~ Dziś zastępca nauczyciela ~~dziś~~ P. Jan Kryński, wieku lat 35. Nauki odbywał w Szkole Lubarskiej i w Gymnazium Krzemienieckim, był w Uniwersytecie Wileńskim lat 3. W szkole Berdyczowskiej XX Karmelitów dawał lekcye publiczne lat siedem, w Międzyborzu nau~~czyciel~~

[uważny]
~~nauczyciela~~ razem ~~4~~ w klasie pierwszej godz

6 na tydzień we trzech zmianach ~~wyprawowania~~

uczniowie wprawiają się

~~uczniów~~ (w ~~odmianie~~ [naukę]) form deklinacyi i kon

jugacyi i tłumaczeniu ~~wypisów~~ [z wypisów] Gedyke

[z rozbiorem.] ~~zdania wyjątkowe i 14 bajek z księgi~~

~~drugiej~~, ~~[illegible]~~ ~~rozbiór~~ X pisaniu rozbiorze [których] na ćwi

czenia domowe ; ~~tłumaczenie~~ [co daje im] dostateczną

~~wiedzę~~ wprawy ~~w odmianie deklinacyi i ko~~ [w przypadkowaniu i czasowaniu]

~~niugacyi~~ - w klasie II godzin pięć na ty

dzień we trzech zmianach - wykład Gram

matyki przy tłumaczeniu III czej części

wypisów Gedyke ; na ćwiczenia domowe

tłumaczenie tychże wypisów na piśmie.

w klasie III godzin trzy w dwóch zmianach

nauka o iloczasie, tłumaczenie księgi

V VI i VII Eutropiusza, Ekloga 1sza

Wirgiliusza i księga pierwsza przemian

Owidiusza. - Na ćwiczenia wy~~kład~~ [bór] powie

ści historycznych wzięty z autorów klasycz

nych do przekładania na [język] Łaciński uczniom

przez Nauczyciela podany. w klasie IV

godzin trzy w dwóch zmianach: Tłuma

czenie z Liwiusza księgi ~~XX~~ [VII] ~~21~~ paragra

fów ~~X~~ jedenaście, z Salustyusza o spi

sku Katyliny paragrafów cztery, i ~~z ks~~

i z księgi drugiej Eneidy wierszów 220

z historyi Litteratury ~~Rzymskiej~~ [Łacińskiej] o pi

sarzach rzymskich od początku wojny

punickiej do czasów Sylli - z polskie

go na łaciński przekładali podane

przez nauczyciela opisanie zwyczajów

starożytnych Rzymian. w klasie V

godzin trzy

w klasie V., godzin trzy we dwóch zmianach. Uczniowie pierwszego i drugiego roku tłumaczą czyli ~~tłu~~ z mowy Cycerona ~~pro~~ pro lege Manilia, paragrafów 17 z Salustyusza o wojnie Jugurtyńskiej paragrafów 20; z pierwszej księgi Eneidy Wirgiliusza wierszów 250, i która czego wszystkie uczniowie cały z księgi pierwszej. Na łaciński język przekładali wybrane miejsca po polsku z komentarzów Cezara. – Pan Ryszk[illegible] do połowy roku ~~szkolnego~~ szkolnego 182¾ dawał lekcye grammatyki w klasie pierwszej i drugiej a po zaprowadzeniu nowego rozkładu nauk [oddzielnym zaś nauczycielom do dawania we wszystkich klassach] ~~wszystkie sobie wykładanie danego~~ języka łacińskiego w niższych ~~klassach~~ idzie ta lekcya po wszystkich ~~klas~~ w wyższych wymagać by należało rozbioru gruntowniejszego i wykładu więcej filologicznego; w tłumaczeniu więcej zastanowienia się nad [nad każdym z wyrazów aniżeli nad] ~~obaczeniem~~ [zwracaniem] retorycznych i poetycznych zalet. ~~aniżeli nad naturą pisma~~

obowiązany jest do dawania we wszystkich klassach.)

Język grecki. – – Zostawnij ~~wkł~~ chęci P. Ryński daje dla uczniów ochotniejszych [w osobnych godzinach] ~~lekcye~~ języka Greckiego ~~pięć godzin na tydzień~~ w oddziale pierwszym godzin dwie [na tydzień] ~~we dwóch zmianach~~: przypadkowanie, czasowanie i tłumaczenie krótkich zdań i powieści z wypisów Jakobsa na polski i łaciński język. w oddziale drugim godzin 3 we dwóch zmianach: z grammatyki stopniowanie, rodzajowanie i odmiany słów nieforemnych; na tłumaczeniu wypisy Jakobsa, i wybrane miejsca z Iliady Homera, i komedyi Arystofanesa Plutus. – Liczba uczniów w od I ~~trzydzieści~~ 30 – w drugim 13. –

Początki języka greckiego który nauczyciel z własnej ochoty i których uczniowie bez... ...nem z dobrej chęci słuchają, idą niedo... źle. Życzyć by należało aby rozwinął ubie... się gorliwości i ochota do języka łaciń... Przypisuje uczniów najwięcej zaliczy od gorliwości nauczyciela która nie poda sw... ...łby zniżenia się do pojęcia uczniów –

~~Ogólnie mówiąc P. Rzyski w wykładzie po... ...czątków języka ma wiele trafności i przyp... znaczny we wszystkich klassach wiele zostaje~~ do żądania – Dotąd nie potwierdzony na ... ...lnego nauczyciela.

– mówiąc ogólnie, P. Rzyski w wykładzie początków języka łacińskiego w klassach niższych ma wiele trafności i pomimo uczniów znacznej od wyższych wiele zostawione do żądania.

Język polski wymowa i historya –

Język Polski wymowę i historyą daje P. Dominik Bartoszewicz wieku lat 23 Nauki odbywał w Uniwersytecie Wileńskim gdzie otrzymał w oddziale Litteratury nagrodę, i stopień kandydata filozofii. ... zastępca nauczyciela grammatyki Polskiego łacińskiego języka w Gymnazium Białostockim rok jeden. Stąd przeniesiony do Winnicy ... na zastępcę nauczyciela Litteratury i historyi – służby rok trzeci – W klassie pierwszej jedna dwugodzinna lekcya na tydzień, w której zajmuje uczniów tylko czytaniem głośnem i odmawianiem z pamięci wybranych miejsc z krainskiego i łacińskiego – potrzeba zaczynania od tego po... ...kazuje się widoczna, albowiem w innych szkołach, gdzie czytaniu gdo się wchowuść

nauczyciela

w obecności nauczyciela, i w osobnych godzi-
nach nie ma miejsca, źle bardzo wypisują, bez
uwagi na interpunkcyję, nie znanie ortogra-
fii ścisłe, i bez zastosowania tonu do mowy.
Czytanie w tej klasie równie jak mówienie
rzpanniej idzie całe dobrze. W klasie II także
jedna lekcya dwugodzinna: daje się gramma-
tyka. – Ponieważ tu język polski od Łaciń-
skiego jest odłączony, P. Bartłowicz z urzędu
potrzeby ułożenia osobnej ~~ogólnej~~ grammatyki na
~~języka~~ ~~polski~~ polski według prawideł dawniej ele-
~~ment~~ mentarnej, w której odrzuciwszy oderwa-
ne rozumowania, przez całą przez pyta-
nia i odpowiedzi stosując do pojęcia uczniów
wyłożył. – Tej swojej grammatyki używał
przed wprowadzeniem Grammatyki P.
Jakubowicza. – Opisaniu wszystkich
części mowy i ich własności, oraz wprawie
uczniów w poznaniu dokładnie form przypad-
kowania i czasowania, zajmuje klasę
drugą. W klasie III cztery godziny we
dwuch zmianach: daje się części gramma-
tyki o składni, i nieco o przypadkach i okresach.
W tej klasie wykładaną była historya
polska z dzieła Mikłaszewskiego wileń-
skiego wydania, aż do panowania Micha-
ła Korybuta, poprzedzona krótkim opi-
sem geografii starożytnej ludów Słowiań-
skich. W klasie IV godzin sześć we dwuch
zmianach: daje się wymowa z własnych

sekterunz

ułożonych według Golańskiego Piramowi-
~~[illegible]~~ po łacinie, ~~[illegible]~~ o stylu
i różnych rodzajach pism w prozie. W trzeciej
klasie Historya ~~Lit~~ [starożytna] Greckiej, chrono-
logicznym porządkiem ułożona, według
dzieła rzeczonego pr: Grodka; z geografii
opisaniu Grecyi Starożytnej, oraz dzieje
Grecyi według Lelewela, i dzieje ludów
wschodnich ułożone według Anquetila,
gdzie się wiadomości ~~zastępuje~~ [dopełnia] niedosta-
tek wiadomości o Fenicyanach, Egip-
cyanach, tudzież prostując błędy po-
dania ~~[illegible]~~ wczytywany dotąd po szko-
łach z elementarnej książce o Assyryj-
czykach babilońskich. W klasie piątej go-
dzin sześć na tydzień we trzech zmianach:
wymowa właściwa, i prawidła wszelkie-
go rodzaju mowy. Historya Litteratury
Rzymskiej z szczególnością krótko ułożonych
według lekcyi pr: Grodka – Z geografii
opisaniu Italii, z Historyi dzieje Rzym-
skie według Lelewela. Uczniowie drugiej
lekcyi klasy piątej w tych samych godzi-
[zebrana (z ~~[illegible]~~ dzieła Krasickiego o Rymotworstwie ~~[illegible]~~]
nach mają wykładaną poetykę, ~~geo~~
[illegible]
Geografię Starożytną. i dzieje powszechne
wieków średnich według Schrocha. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Wszystkie lekcye P. Bartoszewicz
daje z nader wielkim pożytkiem. Uczy
też polskiego starannie ~~[illegible]~~ ćwiczy nie-
mniej

(naznaczane im częstych)
ćwiczyć uczniów przez robotę napisanie
Sekretna do wyuczenia poezyi ~~le~~ jako
też historyi ułożone, zalecając, zwięzło-
ścią jasnością i wyborem przepisów i
faktów do pożytku uczniów zastosowa-
nych. Do Geografii Starożytnej uczniow-
wie obowiązani są sami rysować Karty nie-
me, co też wielu używają do ich sprawowania.
Sposób tłumaczenia się P. Bartoszewicza
pełen przepisy— Obyście się poważnej
przyzwoite. Polecając jego zastępy ~~kto~~ Wiadomości Wizy-
wszystkim oświadczam się prosić, aby z tąd im przy-
znany był ~~ali~~ aktualnego nauczyciela,
na który że w swoim miar zastępuje— ~~Osoba~~
Młody ten nauczyciel ~~P. Bartoszewicz~~ tyle pokazuje usposobie-
nia i gruntownych wiadomości, że ~~z~~
z czasem mógłby z pożytkiem zająć
miejsce wyższej jakiej Szkole.

Geografia — Lekcyę Geografii w dwóch pierwszych
klassach jako substytut dawał po 3
godziny każdej klasie P. Barykin
Manarzyński regens Konwiktu—
w Klassie pierwszej Opisanie ogólne i
szczególne Europy, w drugiej innych
części świata na pamięć z pokazywa-
niem na mappach— Doświadczenie
pokazało że tam tylko Geografia idzie
dobrze gdzie się do niej używa rysowa-
nia kart ~~nie~~ ~~ma~~ niemniej; jakoż
geografię Starożytną dawano ~~po~~ Łaci-

tym sposobem przez P. Bartoszewicza

idzie lepiej dalej bo od nowo urządzony —

Język Rossyjski i historya. Język Rossyjski daje P. Julian Kowalew-

ski do roku etatowy szkoły Międzybo-

skiej, wieku lat 33 żonaty. Nauki od-

bywał w Uniwersytecie Wileńskim na ko-

szt skarbowym jako Kandydat do stanu

nauczycielskiego i sposobił się do tego w In-

stytucie pedagogicznym w St Petersburgu

gdzie też obrany został na członka rzeczy-

wistego Towarzystwa cesarskiego Mineralo-

gicznego — Nauczycielem w różnych szkołach

wydziału Wileńskiego Uniwersytetu na-

znaczony ma rangę Kollegialnego Sekre-

tarza zatwierdzoną od 1818. r. — Ję-

zyk rossyjski daje się w godzinach klassycz-

nych trzecią od uczniów Klassy dru-

giej, którzy mają w tydzień dwie na tydzień

w dwóch zmianach, i uczą się tylko czy-

tać i pisać — w Klassie III cztery godzi-

ny na tydzień w dwóch zmianach: Gram-

matyka i tłumaczenie wypisów —

w klassie IV dwie godziny na tydzień:

Historya Rossyjska wykłada przeglądowo

szkół Rząd, od początku do roku 1613.

oraz tłumaczenie wypisów Grecza;

w Klassie piątej ćwiczeni są ... absolutnie

dwie godziny na tydzień, a więc czytali się

wypisami, Roboty uczniów rozbierane

były na lekcyi przez Nauczyciela — U-

czniowie

Uczniom w klasach IV. i V. dawała się lekcya w języku rossyjskim — Nauczyciel ~~P. Kowalewski~~ posiada gruntowną znajomość języka rossyjskiego, tłumaczyć zdolny się, i uczynił wielkiej korzyści odnośnie — P. Kowalewski spólnie z P. Bobrowskim ~~jest~~ przetłumaczył na polski język z rossyjskiego skrócenie historyi rossyjskiej Karamzyna we dwóch tomach Pr: Tappa — Jan wolno w czasach Dozoru etatowego jako i nauczyciela języka rossyjskiego ~~P. Kowalewski~~ P. Kowalewski wielce jest gorliwy i pilny — Teraz więc jego zasługi i jedynaście lat służby mówią za nim o podniesienie do rangi jakiej by nie się prawnie należał ~~dla tego~~ W tym celu postanowiono ~~przedstawić go Radzie do rangi~~ ~~[illegible]~~ ~~kolejnego radcy~~ przedstawić go względom Rady Uniwersytetu.

Geometrya Fizyka i historya Naturalna

Nauczyciel Geometryi Fizyki i historyi Naturalnej P. Michał Iwanowski — początkowe nauki odbył w Gymnazium Wileńskim, w Uniwersytecie Wileńskim zostawał lat sześć, a w Seminarium nauczycielskim nakładem Uniwersytetu lat 4. — W ciągu tego czasu był pomocnikiem przy gabinecie Fizycznym i Mineralogicznym. — Otrzymał akcessit do nagrody w Oddziale fizyczno-matematycznym

Matematycznym, i stopień Kandydata
filozofii — Rok drugi Nauczycielem ~~[illegible]~~
w szkole międzyborskiej. W klassie pierwszej
raz na tydzień ~~przez~~ dwie godziny da
wał ogrodnictwo zwłaszcza Schedowa.
w klassie II podobnież raz na tydzień:
z Zoologii podział zwierząt podług
Dumerila, i opisanie czterech pierwszych
rzędów. Z Geometryi Definicye ogólne
i kilka pierwszych podań; w Klassie
III godzin 4 na tydzień w dwóch zmia
nach: z Geometryi dwie pierwsze księgi
Euklidesa, i z Zoologii resztę dalszych
rzędów Klassy zwierząt ssących — w Klassie
IV godzin 6 na tydzień we trzech zmia
nach: z Geometryi podania księgi 3.
4 i 6tej Euklidesa. — z Fizyki wykła
danie zasad ruchu, własności i praw
ogólnych ~~praw~~ materyi. — Z Zoologii
Klassa ptaków i opisanie niektórych
szczególnych gatunków. — z Botaniki
Terminologią roślinną, z zastosowa
niem do determin~~...~~owania roślin. w Klassie
godzin 6. we trzech zmianach:
5. z Geometryi Euklidesa księga 11,
z Fizyki szczególnej o pierwiastku ognia
cieplika, z Geografii Astronomicznej
wstęp i dwa pierwsze rozdziały z dzieła
Śniadeckiego — Dla uczniów ~~[illegible]~~ dru
gatunku

Dla uczniów dwuroletnich nauczyciel dawał
księgę 12. geometryi Euklidesa i dodatki pij
rarda. z Fizyki o Swietle. ~~traktat~~ Geometryja prakty
czna dawała się według ~~prawideł~~ Zuborowskie
~~[illegible]~~
go i zdejmowaniu ~~był~~ planu Kusanowiec wsi
bliskiej Międzyboża. Oba oddziały klassy
piątej mają razem sześć godzin na tydzień
we trzech zmianach. – W Klassie pierwszej
ogrodnictwa bardzo się ochoczo uczą i więcej
z tej lekcyi korzystają, aniżeli ~~bywa~~ pospolicie
bywa po innych szkołach gdzie je dają uczniom
klassy VI – Zoologia będąc rzeczą pamięci
idzie równie dobrze w klassach drugiej trzeciej
i czwartej – Tak do ogrodnictwa ~~jako tak~~ Zo
ologii jako też do Fizyki nauczyciel ułożył własne sklepie
na, które dla dwóch klass niższych dyk
tuje się w Klassie, w wyższych dając się
~~uczniom~~ do przepisywania. Geometrya ~~dając~~ idzie
pożytecznie. Do Fizyki braku potrzebnych narzędzi
w Gabinecie bowiem znajduje się tylko elektryczna i pneu
matyczna machina. w Historyi naturalnej
wiozą się układaniem zielników, a w czasie wa
kacyjnym wypychaniem ptaków i zbieraniem
owadów. P. Iwanowski obowiązek swój
pełni chwalebnie. Prosi Rządu Uniwersyte
tu aby mu rok 182⅔ w którym dawał lekcye
w Gymnazium Wileńskim na miejscu zmarłe
go nauczyciela Kondratowicza do służby był
policzony –

Arytmetyka Algebra i trygono metrya. P. Michał Gruszecki Nauczyciel arytmetyki
wieku lat 41 żonaty. Nauki odbywał w Łuc
ku, Międzyrzeczu Koreckim i Krzemieńcu. – w Mię
dzybożu od roku 1819. naprzód jako zastępca
a od roku 1822 jako aktualny nauczyciel
w służbie publicznej rok szósty – przed tem
był przy Liceum Wołyńskim trudniąc się do
zorem domowym i powtarzaniem lekcyi –

w Klassie

w klassie pierwszej godzin(ma) ~~[illegible]~~ pięć we
trzech zmianach, przechodził cztery działa-
nia liczb jednorodnych i różnorodnych. w dru-
giej 6 godzin we trzech zmianach: o ułam-
kach zwyczajnych, i dziesiętnych, o stosunk[ach]
i proporcyi, z zastosowaniem do reguły trz[ech]
w klassie trzeciej godzin trzy we dwóch zmi-
anach: o wynoszeniu do drugiej i trzeciej po[tę]-
gi, wyciąganiu pierwiastków; w czwartej
godzin trzy we dwóch zmianach: o potęgach
i Logarytmach, z zastosowaniem do Tryg[o]-
nometryi płaskiej dającej się w tej klassie za-
ta Ks. Polinskiego. W piątej 3 godziny we
dwóch zmianach: uczniowie pierwszoletni
z Algebry (mieli) wiadomości wstępne, działania al-
gebraiczne, rozwiązanie zrównań stopnia pier-
szego, o pytaniach nieoznaczonych i zastoso-
waniu ich do Eliminacyi zrównań stopn[ia]
pierwszego; i drugoletni w tych samych go-
dzinach, (mieli) o wynoszeniu do potęgi ilości lub
funkcyi i wyciąganiu z nich pierwiastków, o-
raz rozwiązaniu zrównań stopnia drugiego
trzeciego i czwartego — P. Gresiecki ułożył
do Arytmetyki zbiór zadań praktycznych
(przydatnych) do handlowych i gospodarskich rachunków
pospolitszego użycia ~~przydatnych~~. Prze[dmiot]
swoję wykłada dobrze, tłumaczeniu zdatn[y]
sicz — pilnym w obowiązkach — w obejściu z
przyzwoity — porządku uczniów znaczny.

Kaligrafia Topografia i Architektura. Nauczyciel Kaligrafii rysunków to-
pograficznych i architektury P. Wojciech [illegible]-
rzewski wieku lat 30 żonaty. Nauk
kursowych słuchał w Liceum wołyńskiem
lat sześć — W szkole Międzybożskiej był
nauczycielem na szosty z pensyą Rub. sr. 200
Oprócz ~~pracy~~ (lekcyi rysunku) (wrzeszczonym) łożonej w Liceum Wołyńskiem
~~uczynilo~~

~~toto~~
~~rysunku i Architektury~~, usposobienie
swoje winien szczególniej własnej ochocie i
pracy, i ~~[illegible] ręczność jako nied komplet[illegible]~~
Nadto ~~zaś~~ będąc w Wilnie w czasie choroby za jedno-
rocznym uwolnieniem Rządu Uniwersytetu
~~mimo zezwoleń wystawianiem się~~ lekcyom się
od obowiązku i w czasie ~~[illegible]~~ kilkakrotnie brał
niezawodnie. swojej bytności ~~w Warszawie w czasie~~
~~wakacyi~~ – posiada język francuski nie-
miecki i Angielski – W klasie I II i III
daje po godzinie na tydzień Kaligrafią,
do tego używa wielkiej kratkowanej ołów-
nymi liniami tablicy na której litery o-
sobne jak związki pisze, a uczniowie
według tego wzoru piszą na mniejszych kra-
tkowanych tabliczkach – Sposób ten wymyślo-
ny przez P. Zboromirskiego ten ma zaletę
że kształty liter nie są dowolne ale forma ich
pewna i oznaczona – ~~Tablica~~ linie drobniej
gęsto ukratkowane i stanowiące się nimi
niejako prowadzenie nie do tego które, aby
się ich niewolniczo trzymać, ale aby tylko
za ich pomocą pewniej przekonać się o
kształcie liter – W klasie III i IV daje się
po godzinie na tydzień rysunki topograficzne.
Do tej lekcyi tego samego sposobu nauczy-
ciel używa co do kaligrafii, rysując uczniom
na dużej kratkowanej tablicy na wielkiej
skali wzory przedmiotów samych i ca-
łych planów, według których uczniowie
na mniejszej skali rysują – Do topograficz-
nych rysunków używa także wzorów
Moëtta – W klasie piątej pierwszoletnim
i drugoletnim uczniom, oprócz rysunków
topograficznych, daje jeszcze naukę o
materyałach używanych w budownictwie
i rzemiosłach zbudowanie ćwiczenia
mających

związek mających, jako to ciesielstwo stola-
stwo kowalstwo ślusarstwo etc. i zasa-
dy Budownictwa, ~~[illegible]~~ rzecz o organach archi-
tektonicznych i sposobach ich szykowania
oraz zasady Geometryi rysunkowej z u-
życiem modelów przez siebie wynalezionych
do wytłumaczenia teoryi cieniów roz-
maitego kształtu i położenia – W wykłada-
nych wszystkich lekcyi P. Zbonowski u-
wa własnych sztychowników – Jest to jedyna
szkoła gdzie lekcya Kalligrafii i to pogra-
dzienie porządniej i według pewnych pra-
wideł. P. Zborowski jest jedynym z naj-
lepszych nauczycieli i wiele bardzo nad
swoim przedmiotem pracuje – Zarzucić mu
tylko można iż w dawaniu lekcyi uczniom
klass niższych przez duże ich niewczesnym ~~tłum-~~
~~czeniem~~ niestosownych prawideł, dla początkujących
uczniów nie mających jeszcze wprawy
w pisaniu i rysowaniu, ~~nie~~ ~~nie słownych~~
i że używa języka naukowego przechodzące-
go ich pojęcie. Od tej wady nie są wolne
sztychowania P. Zbonowskiego, w których ubie-
gając się za zbytnią dokładnością używa
wyrażeń ciemnych, często trudnych niewłaściwych
~~nich~~ i niezrozumiałych
~~i mniej potrzebnych~~ – Wady te które przy
pisaniu należy zbytniemu zamiłowaniu rzeczy
wewnętrznej, nie raz jeszcze wyrzucane P. Zbo-
nowskiemu, i zdaje się że dziś już
mniej w nie wpada. Tym więcej życzyć
trzeba aby się zupełnie od nich ~~[illegible]~~ uwolnił
że ma talent nie pospolity, zamiłowanie
wprawy, gorliwość niczem nieodstępującą zdol-

i że zau-

sposoby ułatwiające

i że ~~zawsze~~ naukę, albo przez swego samego umyślnie, albo trafunkiem chybione, iżby one są dobre, i wytłumaczone językiem możliwie jasnym i zrozumiałym, mogą być wielce przydatne. — P. Zborowski zebrał znaczną kollekcyę minerałów krajowych, a nawet większej części zwłaszcza księdzy zbieraj, i nie brać materiały do budownictwa użyć się mogące, i sprawił pewny zbiór organów architektonicznych i narzędzi różnego rodzaju. Jednocześnie składa mały gabinet modelowi materiałów architektonicznych —

Języki

Język francuski —

Lekcye języka francuskiego daje jako zastępca P. Adamary Laurent rodem z Francyi od r: 1821. za paszportem od Rządu królestwa polskiego w tutejszym kraju zamieszkały — Od roku 1822 zapewniony przez Rząd Uniwersytetu daje lekcye w szkole wydziałowej z płacą pensyi nauczycielskiej rs. zł: 100. Examen odbył w Lyceum i świadectwo dostatecznej znajomości prawideł języka francuskiego otrzymał. — Uczniowie są podzieleni na trzy oddziały, pierwszy ma godzin trzy, drugi dwie, trzeci jednę tygodniowie — Uczniów w pierwszym oddziale uczniów 30, w drugim 16, w trzecim 6. Ponieważ P. Adamary Laurent mało bardzo z językiem polskim jest oswojony nie może zatem uczniom wytłumaczyć się.

Ladwodzien

co do odmian form i myślenia uczniowie
mają poprawę, lecz do prawideł języka i
tłumaczenia, i tylko mogą zastosować,
którzy skąd inąd mają początki języka
francuzkiego –

Język niemiecki

Ludwik Mainglet daje języka
niemieckiego, jako zastępca nauczyciela n
płatny pensyi rubli 100. – Rodem
ze Strasburga, wieku ma lat 28, żo
naty. Examen zdawał w Gymnazium
podolskim i stamtąd świadectwo otrzy
mał – Daje lekcyą publiczną w Między
bożu za upoważnieniem Szkoły ~~Krzemienieckiej~~
roku drugi – Uczniowie podzieleni są
na trzy oddziały – pierwszy ma 42 uczniów
i godzin 3 na tydzień, drugi 16 i godzin
dwie, trzeci 5, godzina jedna. Uży
~~wał~~ wa do lekcyi w oddziale ~~klasie~~ pierwszej
Grammatyki Krzemienieckiej – wypisów
języka, w oddziałach wyższych Gram
matyki Gottscheda, skąd się biorą
przykłady do tłumaczenia z wszelkiej
najlepszych niemieckich – i historyi Litera
tury niemieckiej krótko zebranej
przez Ben: Hamsteina – Uczniowie
nie dobrze, tłumaczą z tłumaczenia przy
z największą dokładnością języka pol
go ~~z pilności~~ i pilności, lecz całą tego
niemieckiego – Język uczniów zmieniony
z dwóch ~~niemieckich~~ zastępców nie
mieckiego języka ~~PP. Hamstein i Mainglet~~

Panny
~~P.~~ Laurentz i Mainglet, którym się uba-
gazego miejsca wakującego aktualnego
nauczyciela w Szkole międzyborskiej
słusznie należy. P. Mainglet pierwszeństwo
raz że dla znajomości przyzwoitszego
go może dawać lekcye szlachcicom,
drugi raz że jest już naturalizowa-
ny i wykonała przysięgę na wierność
Tronowi. Należałoby że sam jako Al-
zacezyk znając równie dobrze francuzki,
i niemiecki język mógłby zarazem
~~każdy język~~ dawać ~~lekcye~~ obu języ-
ków.

Rozkład nauk

Ponadto nauka w Szkole międzyborskiej
inaczej jest ułożony aniżeli we wszystkich
innych powiatowych szkołach. Od dawna
uczuć się dawała niedogodność rozdziału
na klasy i przedmiotów na wyższe i
niższe – Nauczyciele klas niższych, kto
zwykle pospolicie innego trybu trzymają,
rzadko się zgadzali z nauczycielami klas
wyższych. a mniejsze usposobienie niż-
szych nauczycieli przyczyniało się wyższym
powtarzać to, czego się w niższych klasach
z mniejszym pożytkiem uczono. – Przy-
stąpiłem zatem uznawszy, że od początku
do końca Szkoły jedna nauka przez
wszystkie klasy przez jednego nauczyciela
jest wykładana. – Porównanie Nauczycie-
li pozwoliło jeszcze do zgodniejszego rozkładu

rozkład nauk uczynił — Dawniej pierwsze
klassy według dawnego urządzenia mia-
ły tylko grammatykę, arytmetykę i geo-
grafią; Dzisiaj dajemy w nich jeszcze
ogrodnictwo, i historyą naturalną, które
całe dobrze przypadają do pojęcia i żywo-
ści pamięci młodych uczniów. — W tem
nowym urządzeniu, głowna nadmieniana że
arytmetyka i Algebra odłączono [illegible]
od Fizyki i Matematyki, a język Łaciń-
ski od polskiego i wymowy, a przez to
jedno i drugie możemy obszerniej i po-
rządniej dawać — Teraz zatem, arytme-
tyka i język Łaciński więcej [illegible]
zajmuje w klassie 1:2 VI a fizyka
i wymowa w klassach wyższych. Lekcyj
godzin nie więcej się daje jak dawniej,
bo tylko przed południem od 8 do 11.
a po południu od 2–5. razem z języ-
kami Rossyjskim i greckim — Jeszcze
się przed tem nowy rozkład zapobiegło
nieprzyzwoitości klass dwuletnich, kto-
re w dzisiejszych szkołach powinno [illegible]
[illegible]. Wprawdzie klassy
piąta i te dwuletnia, ale że w niej
pospolicie jest mniejsza liczba uczniów
nieprzyzwoitość tak wynikająca
mniejsza się zdaje. Stosownie nowy rozkład
nauk który był podany [przedsięwzięty] Klassie [illegible]
przez dzisiejszego Dozorcę [illegible] Płoc-
kiego w porównaniu z dawniejszym rozkła-
dem nauk, skład powiatowych wydziałów

=/ wakacyi. ~~i pierwszeństwo~~

Szkoła wzajemnego uczenia

Liczba znaczna uczniów nieprzysposobionych do klassy pierwszej w [illegible] potrzebę zaprowadzenia szkoły wzajemnego uczenia, która się już rok piąty przy szkole w tym obwodzie utrzymuje – Nauczycielem jest P. Marceli Radzimowski wiekiem lat 24. uczeń szkoły Lubarskiej. Sposobił się na Nauczyciela szkoły Lankastra w Warszawie. Pensyi rocznej pobiera z kassy Mia: Czartoryjskiego rub: 90. Uczniów w szkole wzajemnego uczenia w roku przeszłym w ~~było~~ szkolnym było 62 – W czasie wizyty w pierwszej połowie września, było ich tylko 22. Uczniowie nie regularnie się zapisują do szkoły, i liczba ich powiększa się w następnych miesiącach. – Szkoła ta tam co do dzisiejszego pomieszczenia jako i prowadzenia wiele jeszcze do życzenia zostawia. P. Radzimowski który żadnej innej ~~[illegible]~~ szkoły wzajemnego uczenia prócz Warszawskiej nie widział, nie dosyć jest przejęty duchem tej metody. – ~~Wyprowadza sposobem Katechistycznym~~ Grammatykę ~~języka polskiego i Geografią – Sposób ten i~~ i nie chce się ściśle do niej stosować wprowadza niektóre odmiany ~~&~~ i jak mu się zdaje ulepszenia. Zamiast ograniczania się czytaniem, pisaniem i arytmetyką dziatkom daje [illegible] jeszcze Grammatykę Polską Łacińską i Naukę Chrześciańską. pierwsze zgoła nie potrzebne; ostatnia nie powinna się dawać w szkole Lankastra sposobem wzajemnego uczenia którym się tylko daje rzeczy pamięci i mechanicznej wprawy – Modlitwa zwy-

zwyczajna przed zaczęciem lekcyi, i krótka nauka, czytaniem [albo słowami] ~~przez~~ nauczyciela opowiedziana na pożyteczniejszy by była i przyzwoitsza. Lekcyi w szkole dwie godziny rano, dwie po południu. Ponieważ w szkole odbywa się razem lekcye i ćwiczenia, należy po 3 godziny przynajmniej rano i po południu [uczniów] ~~trzymać~~ w klasie, a mniej już ich zatrudniać w domu, gdzie się oni [una] ~~przepolicznie~~ sposobem zwyczajnym [wierzone przez] ~~w mniejszy~~ korzyści metody, i zatrzymują się w postępie. Sala dziś przez nowo na na Szkołę Seminastra nie jest zamała — ławeczki i pod obrazów tylko sześć, kiedy liczba uczniów jest wielka jak w latach przeszłych [bo] ~~kiedy~~ ich i po 80 bywało, nie mogą się wszyscy w tych ławkach pomieścić. Nie ma Sali osobnej do zbierania się uczniów przed lekcyą; to wszystko nie pozwala utrzymać potrzebnego porządku a zatem i korzyści znacznie umniejsza — Tym nieprzyzwoitościom można zapobiedz przez wystawienie nowej obszerniejszej sali i przyległych izb do zbierania się uczniów przed lekcyą. i razem mieszkania dla nauczyciela — P. Radzikowski jeśli mniej trafnie prowadzi szkołę, gdyż tylko mało znajomości ma, i zbytecznie gorliwości, chciałby bowiem wiele mieć razem uczniów na

naukę. Oprócz tego ułożył Gramatykę Polską, Arytmetykę i Geografii opisanie krótkie powiatów guberni podolskiej ~~z prawem Katolickiem~~ przez pytania i odpowiedzi dla uczniów i nauczycielów. Jakkolwiek ta robota nie jest bez pomyłek i przywar, zasługuje pracowitości piszącego, wskutek czego k wzajemnego uczenia z którym się wyżej zgadza. W robocie tej okazuje Składkowskiego pokazuje się zdolność niemała, i jest nadzieja, że przy prawdziwie kierowaniu mógłby się wprowadzić naprzód użytecznego Nauczyciela; i dla tego zasługuje na uwagę rządu Uniwersytetu.

~~Talenta~~ Melodie ~~Muzyka i Tańce~~

Muzyka i Tańce

Lekcye muzyki dające kilku ochotniejszym uczniom przez jednego z przychodzących nauczycieli muzycznego ciągle w miejscu, który też uczniów sposobi do śpiewu kościelnego. Lekcye tańców bywają czasem dawane przez nauczyciela, który na dwa miesiące latem tu i zwiedzaj ~~Szkołami~~ do tej szkoły przyjeżdżają.

Nabożeństwo

Nabożeństwo odbywa się w kaplicy przy kościele katolickim potocznym nad dziedzińcem szkolnym, ~~skąd~~ Widać to jest dla uczniów dogodnie, że w każdej porze mieć mogą kaplicę. Kapłan

Kantem mający mieszkanie. W murach szkolnych codziennie msza odprawia [illegible] wszystkich, nie zaniedbując przed spowiedzią, miewa kazania Kantorowa w dopełnianiu uczniów. — W czasie nabożeństwa uczniowie śpiewają na dni powszednie pieśni nabożne; w niedziele święta przygrywa muzyka z uczniów złożona. — W uroczystości większe idą uczniowie na Nabożeństwo do Kościoła parafialnego. — Spowiedź, Komunie i modlitwy w szkole i w domach ~~[illegible]~~ odbywają się stosownie do przepisów zwierzchności

Karność Szkolna

Porządek szkolny wewnętrzny i zewnętrzny utrzymuje się zwykłą staranności. — Sprawiedliwie ~~[illegible]~~ przyznać można należycie Panu Kowalewskiemu, iż nie oszczędza dla utrzymania przyzwoitej karności, lubo tym akomodował się przepisanej instrukcyi dla Dozorców w Klassach i dla Dozorców domowych, którzy mają wielorakiego rodzaju księgi do zapisywania wszelkich szczegółów tyczących się uczniów, jedne ~~[illegible]~~ z tych zapisują się w Kancelaryi, drugie zostają u Dozorców domowych i służą potem do konfrontowania

do konfrontowania raportów tygodniowych
etatowemu dozorcy podanych. Nauczy-
ciele wspólnie z dozorcą dzielą prace
i gorliwości w względzie utrzymania karności
ku swojej szkoły. — P. Kowalewski
~~od~~ z wielką pracą utrzymuje szczątki
archiwa czyli akta składające się ze 30
przeszło ksiąg osobnych, które w akcie
wszystkie są wymienione —

Dozorcowie domowi

Dozorców domowych 26 — Liczba
ich zdaje się dostateczną, że jednak
uczniowie nie równo są między nimi
rozdzieleni, jedni zatem ~~[illegible]~~ po kilku
drudzy po kilkunastu i dwudziestu
mają, pospolicie nawet nie razem
mieszkających. Etatowy dozorca wraz z
dziekanem Kondycyi ma wzgląd na
usposobienie i charakter dozorców —
Ci którzy mają prawo do większego
zaufania, więcej pospolicie mieć mają
uczniów — Trzech jest dozorców którzy
bawią przy Szkole po ukończeniu nauk,
17 dozorców z klassy piątej, a 6
z klassy czwartej — Dozorcowie mają
sobie przepisane osobne instrukcye,
w których ich obowiązki są dokładnie
opisane, a które ich zmianowanie
ściągają do postrzegania uczniów wed-

ług

uczniów i zadaniem i zapisywaniem
wszystkich szczegółów dziennych wo-
wyszło nato sporządzenie księgi generalnej —
Oprócz do dozorców domowych ~~nauczyciel~~
~~skich~~ nad nauczaniem (w Warszawie) ustanowieni ma-
ją swoich pomocników, każdy
z tych pomocników ma pod swym
dozorem 10 uczniów — Instrukcye
~~dla~~ dozorcom (domowym) obejmujące ich obowiąz-
ki (ciurowców i uczniów) ~~jego powinni po uczniach wy-~~
~~magać — Instrukcye te~~ cytując się
wykonanie co miesiąc — Sessye
cotygodniowe dozorców z dozorcami domo-
wymi mają miejsce (raz na) ~~w komisyi~~, na
które Sessye dozorcowie domowi
przynoszą szkole ~~uwagi pedagogi-~~ (na piśmie swoje uwagi)
o ~~czynności~~ przedmiotach pedagogicznych
ne, — . — .

Uczniowie

Uczniów w tym punkcie szkolnym
zapisało się 319 — 23 wcześniej
ubyło, 10 ~~z tych~~ otrzymało 16 (świadectwa,
13 oddaliło się bez świadectwa —
W końcu roku szkolnego 7 uczniów
ukończyło cały bieg nauk — W ro-
ku 1824/5 w czasie wizyty było 203
niedysponowanych było 13 mieszczan
i tylko włościan — Z tej liczby 210

jest z Gubernii podlaskiej a między niemi 130 z samego powiatu Łukowskiego, 29 z [illegible]skiego 49 z innych powiatów a 25 z Gubernii Wołyńskiej. — W roku przeszłym powtarzającym także, 296 uczniów, i ich był podział na klassy —

Szkoła wstępnej uczniów	62.
Klassa pierwsza	77.
Klassa druga	59
Klassa trzecia	42.
Klassa czwarta	32.
Klassa piąta	24.

Porównywając klassy między sobą, [illegible] niami przybywającymi do klassy pierwszej trzecia część prawie uczniów każdej szkoły — w roku ostatnim szkolnym w klassie pierwszej było 60 — w Vtej 29. uczniów

Mieszkanie Uczniów

Stancyj w mieście przez uczniów zajmowanych w przeszłym roku szkolnym było 53. a w nich mieszkało uczniów 200 — Na tych mieszkaniach mało jest mniej dobrych i niewygodnych. Wszakże wiele jest niewygodności z odległości niektórych domów od szkoły, co w porze zimowej, w tym kraju po [illegible] stolnej, [illegible] rozciągnionej jesieni, i wiosny wilgotnej dla uczniów jest niedogodne

Nieprzyzwoitości w sprawie tej, zapobieżono przez brukowanie, i urządzenie nowej ulicy bliskiej szkoły, na której stawiają domy przeznaczone do użycia na mieszkania ~~dla uczniów~~ Kilka już takich domów stanęło. Oprócz 200 uczniów zajmujących mieszkania w mieście 57 mieszkało przy Rodzicach lub familii, 38 uczniów w domu wielkim z korepetytorami, 10 u Nauczycieli; 14 przy Rodzicach Uczonych lub na usługach — Stąd, Stancyja wynosi od osoby od 30 do 40 rubli, u Nauczycieli razem z korepetycją od 120 do 150.

Fizyczne wychowanie

Staranie o fizycznym wychowaniu i dozór względem zdrowia przystojności i ochędóstwa wielce zajmuje szkolnego dozorcę — Zabawy uczniów oprócz zwyczajnych przechadzek w dni rekreacyjne, odbywają się w godziny wolne od nauk na dziedzińcu zamkowym w przytomności Dozorcy i nauczycieli — Uczniowie kąpali się wspólnie w miejscu bezpiecznym osobnym blisko samej szkoły, Wybudowanie projektowanej Sali gymnastycznej, pozwoli przyjąć stałe prawidła względem ćwiczenia ciała w każdej porze roku. O chorych uczniach ma staranie p. Walenty Witkowski który urzędo-

Lekarz ——

nym

Witkowski

którÿ urzędowÿm ~~[illegible]~~ oświadczeniem obowiązał się leczyć bezpłatnie uczniów szkoły międzyborskiej. – P. Witkowski Nadto starszym uczniom daje lekcyą walcyny. – P. Józef Rebitzer właściciel apteki w Międzyborzu

apteka – – –

~~daje~~ ubozszym uczniom daje lekarstwa bezpłatnie, a służącą sobie od dostatniejszych należność rub. sr. 71. – 65 kop. ofiarował na zakupienie instrumentów dla szkoły. Pieniądze te wybrane od uczniów złożono w kassie szkolnej – Trafiany ~~i pomnie~~ dla szkoły P.P. Witkowskiego i Rebitzera, jako ~~wiele dla szkoły pożyteczne~~ zasługują na polecenie i nagrodę urzędom Uniwersytetu. ~~jako zastugę i innną honorową nagrodę~~ – –

Konwikt

w murach szkolnych osobno przeznaczone jest miejsce na ~~pomieszczenie~~ Konwiktu za opłatą od uczniów. Mieszkanie to zawiera na dzisiaj dwie sale obszerne, 11 izbę dla regensa konwiktu, i ~~jedna~~ inna izba na infirmaryą, ~~tej~~ izbÿ na mieszkanie utrzymującego Konwikt, dwie kuchnie spiżarnie i miejsce na składy. Część ta murów szkolnych wypuszczanie w dzierżawę roczną za rub. sr. 100. które się liczą ~~na pożytek szkoły~~ do ~~[illegible]~~ szkolnych i wchodzą do jej kassy. Rozporządzenie temi pieniędzmi na pożytek szkoły ~~[illegible]~~ ~~zachował~~ – zachował sobie dziedzic Międzyboża X. Adam Czartoryski – Uczniowie mieszkający w Konwikcie zostają pod osobnym dozorem regensa konwiktu P. Bazylego Manaczyńskiego. Do pomocy jemu wdrożone i do powtarzania lekcyi utrzymujące w Konwikcie tylu korrepetytorów ile jest dziesiątków uczniów – Opłata od jednego ucznia ~~[illegible]~~ rocznie rub. sr. 61 – 50 kop. z których sześć rubli i dwa ~~[illegible]~~ kop. 4 – 50. płaci się na korrepetytora, a 51 rubli ~~[illegible]~~ utrzymującemu konwikt

komitetu, ze mieszkanie, stąd, oprócz światła
i ogrzewanie – ~~urządzenie całego komitetu~~
~~urządzenie komitetu i [illegible]~~
~~przepisy, przytaczające się wszystkie pod liter~~
~~a, b, c,~~ – W szkole przez tym szkolnym
było uczniów 32. w komitecie, z których
11, utrzymywało się nakoszcie Księcia Czarto-
ryjskiego; widzącym wolne warunki więcej ty
znajdowało się 18. a między nimi 8 na
nakoszcie Księcia; liczba wszakże komitet-
rów w następnych miesiącach zawsze po-
większa. Z dwóch sal w komitecie dla ucz-
niów przeznaczonych, z których każda wygod-
nie mieści może 30, ~~uczniów~~ dotąd jedna
tylko była zajęta, druga służyła za izbę
stołową. Sale te dwie przedziela sienia.
mieszkanie regensa w ~~jednej~~ [końcu sali w] stronie ~~[illegible]~~
[sieni umieszczone] ~~izbie [illegible]~~, tak że regens nie może
mieć naoku wszystkich uczniów i ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ i przestrzegać aby bez jego ~~[illegible]~~ wiedzy
nie wychodzili. Infirmarium przy izbie
regensa niedogodnie umieszczone: ~~jedne do niej~~
~~[illegible]~~ wejście [do niego] przez salę i izbę regensa. Tym
niedogodnościom z mniej szczęśliwego [roz]~~po~~łożenia
wynikającym, chcąc zapobiedz, zamierzono
wewnątrz ~~urządzenie innej o rozporządze-~~
~~nie innej urządzić~~ rozpołożenie [komitetu] inaczej
~~[illegible]~~ urządzić. Z sieni ma się zrobić izba dla
Regensa, z której drzwi szklanne [do] ~~[illegible]~~
i drugiej sali, pozwolą mieć oko na uczniów;
[drugą izbę na] Infirmarium ma się przerobić, przy miesz-
kaniu utrzymującego komitet, zewnątrz ści-
ściany, [aby] chorzy potrzebujący pilnej posługi
i pomocy zawsze ją mieć ~~[illegible]~~ [mogli] od Gospoda-
rza. – Obydwie sale przeznaczone [odbywające] na [illegible]
repetycje. – Projektowano wobec [illegible]

podawać przepisania aby ~~tylko~~ [także] szkoła,
i tenże każdego ucznia były wiadome. —
~~Złato~~ Zwyczajnie takowe przepisania,
lubo się do nich dzieci dość dokładnie
przeszkadzają Regensowi widzieć z powodu
swojego co się w salach dzieje; Jeżeli się
by mu zdawać nie umiejąc by powinny
tylko jako ~~klatki~~ [wezwane] wygodności do tyka
aby przestrzegać ~~przeszkadzania~~ [przestrzegania] ~~Kara~~
~~wszystkiego~~ do każdemu uczniu uczciwemu
~~[illegible]~~ i aby każdy ~~uczeń~~ ze swojej
[części] ~~kasy~~ swojej odpowiadać — Dzisiejszy re-
gens Konwiktu P. Manarzyński Bazyli-
anin niegdyś szkoły Barskiej i Międzybor-
skiej, wobec że liczba długi, w dozorze
uczniów jest pilny, i gorliwy, lubo nie
zdaje się mieć tej ścisłości, jakiej wymaga
utrzymanie ścisłej subordynacji z mnóstwa
ganiąc najmniejszych szczegółów ponadkrzyż
[karności] ~~przepisów~~. Przykład tego jest na prze-
szłości jak się już wyżej nadmieniło w
względzie rozporządzenia domu — Ten sam
P. Manarzyński daje lekcyą Geografii
dla pierwszej i drugiej klasy. — Opatrzenie
konwiktorów w dostatku jest przyzwoite.
3 potrawy na obiad dwie na wieczerzę;
śniadanie ~~[illegible]~~ ciepłe i podwieczorek —
Mieszkanie światłe obszerne i zdrowe,
wyjąwszy szczupłości jeno tylko jest na
dziedzińcu szkolnym nad którym wychodzą
okna dozorcy Etatowego i wszystkich
nauczycieli; żaden przeto uczeń, nie może
[wyjść] ~~wejść~~ ~~przed oko~~ ~~ku~~ oka starszych.
Życzyćby należało aby wszystkie miejsca
w tym Konwikcie, w których mógłby być
się

mogło bydź, bo uczniów powinni, były zajęte
Nauczyciele bez wyjątku zmuszeni byli przy nich
opatrznie przypatrzyć, i dozór tak co do nauk
jako co do obyczajów —

Pomoce naukowe

Szkoła ta ~~niedostateczna~~ jest jeszcze dostatecznie opatrzona
w potrzebne do nauk pomocy — Gabinet fi-
zyczny bardzo uwagi: ma tylko zepsutą ma-
chinę elektryczną i jedną pompę matyczną
i mikroskop. — Zeb chodzi Szkoła wyższej
pi... stoliki geometryczne, zupełnie ~~...~~
do tego narzędziami. Biblioteka ~~...~~ ma
432 dzieł, ~~których~~ najwięcej potrzebnych do
Litteratury, ~~wszystkie na~~ dobre słowniki,
atlasy i mappy ~~ogólne~~ szczególne — Sala Biblioteki
na blisko ukończenia — Książki które są w tym
czasowie w mieszkaniu nauczyciela wyznaczonego
mającego dozór biblioteki — Gabinet mo-
delów architektonicznych, tablice potrzebne
do kalligrafii i rysunków topograficznych
są pod dozorem staraniem P. Zbonarskiego
i zebrana z naczelna ilość ministeriów arcy-
wych i materiałów budowniczych —
P. Zbonarski sprowadził zwarcowaną litogra-
fią do wybijania wzorów kalligraficznych,
topograficznych i architektonicznych. ale
uprowadzenia dowolnego jej ~~...~~ uży-
wania jeszcze nie miał od [Rządu] Komitetu.
Pisma periodyczne w przeszłym roku utrzy-
mywane Kuryer Litewski i Dziennik Wi-
leński —.—
Miejsce na Ogród Botaniczny wskazane jest obo-
to zamku, część ~~wiersza~~ [znaczna] tego placu od Zamku [do rzeki,]
stronyście dostatecznie na to obrócić można byłoby 15

A szkoła

a przyległości szkole pozwoliła by, ~~iż uczniowie~~ uczniom w każdym czasie, bądź dla ćwiczeń ogrodniczych w niższych klassach, bądź dla doświadczeń botanicznych w klassach wyższych ~~wszy-stkiego~~ z tego ogrodu korzystać. Nic jeszcze dotąd na tym placu nie zrobiono — X Dyrektor Maciejowski w raporcie swoim z roku 1822 proponował, aby plac ten podzielić na kilka równych części, i oddać ~~je~~ na czynsz wieczny, aby na nich mogły stanąć domy na mieszkanie dla uczniów. Projekt ten zdaje mi się ani byłby z pożytkiem szkoły dla straty ogrodu, ani ~~były~~ by się tak łatwo dał ~~on~~ przywieść do skutku. — Niedogodności z odległych mieszkań zapobiegać jeż przez stawianie nowych domów blisko szkoły —.

~~P. Rebitzer aptekarz międzyboski ofiarował na założenie gabinetu mineralogicznego uzbierane sobie ze składek od dostatniejszych uczniów około zł: 71 — pieniądze te złożone przez uczniów w kasie czekają użycia według przeznaczenia darczyńcy.~~

Zabudowania Szkolne

Szkoła Międzybożska pomieszczona jest w obszernym starożytnym zamku, przez dziedzica Międzyboża JO Xcia Adama Czartoryskiego ofiarowanym ~~z~~ na skutek tranzakcyi z 1818. między umocowanym od Rządu ~~U~~ Uniwersytetu to wizytatorem P. Wyleżyńskim, a pełnomocnikiem ~~Xcia~~ P ~~[illegible]~~ Pickalskim — Zamek ten stosownie do podanego planu przerestaurowany z dodaniem wielu nowych budowli — zawiera dziś: 1. Kościół Szkolny 2. Sal do dawania lekcyi sześć wszystkie wygodnie porządnie ławkami — 3. Salę na Gabinet fizyczny jedną. 4° Mieszkania dla pięciu nauczycieli, Dozorcy i Kapelana, z potrzebnemi wygodami. 5. ~~Dwie~~ Mieszkanie ~~sale na konwikt, pomieszczenie~~ dla ~~Regensa~~ i

[illegible]

~~intynującego komitet, Inspektorowi mie-~~
~~dwie komnaty ze spiżarnią.~~ zgruchowani
6. Sala Architektoniczna i jedno mieszkanie
dla nauczyciela języków, przeszłej jesieni bli-
skie były ukończenia. Otóż mieszkanie do-
pominające dające język francuski i nie-
miecki pobierający połowę pensyi. — Oprócz
konwiktu dzisiaj będącego, ~~[illegible]~~ według pier-
wszego planu miano budować jeszcze jeden ko-
wikt — Tym czasem kilkoletnie doświadczenie
pokazało że i ten który jest teraz, ledwo bi-
~~by~~ miał połowę uczniów których w sobie
pomieścić może, ~~bo albowiem może się~~
~~zmieścić wygodnie w obu salach konwiktowych~~
Projektujemy zatem ze strony dziedzica aby tej
strony zamku przy której miał się budować
drugi konwikt, zostawić otwartą galeryą,
a jako wynagrodzenie muru któryby się z tej
strony nie stawić, w innych stronach zamku
albo nowe wystawić budowle, albo projekto-
wane na planie rozszerzyć i wygodniej urządzić
a mianowicie: 1. Sala Architektoniczna i gy-
mnasium z galeryą żelazną zewnątrz ~~[illegible]~~
dziś już bliska ukończenia której nie ma
na pierwszym planie — 2. Sala i gabinet
na litografią przy rozszerzonym mieszkaniu
nauczyciela — 3. Mieszkanie dla Nauczyciela
Rosyjskiego Niemieckiego i Francuzkiego (każ-
de każde ze dwóch izb złożone. 4. Nowa sala
dla Szkoły wzajemnego uczenia — przy niej
mieszkanie dla nauczyciela i izba do zbie-
rania się uczniów — 5. Wjazd do zamku [illegible]
pierwszy mieszkanie ~~[illegible]~~ odźwiernego 6. Ba-
szta zamkowa przy wjeździe, ~~przeznaczona~~
przeznaczona dawniej na skład drzew, ma się
przerobić na salę popisową i uroczystości Gym-
nazyalnych — Te wszystkie projektowane do

do stawienia lub przerobienia budowy nagrod zgodzić się na stratę budowy na drugi ~~komitetu~~, który się dziś nie wszystkim okazuje, alboż nad to więcej bez wątpienia wyniesie będzie, aniżeli wystawienie komitetu według pierwszego planu. Oprócz tego przez zbicie wysokiego muru którym się dziś zabudowanie szkolne zamyka, i danie na tem miejscu galeryi, nieznacznie zamknięty skalistym czystości powietrza i otwór wyda być bez pośrednio komunikacyi z placem nagrod botanicznego przeznaczonym. Plan ten nowo projektowany który administracya dóbr Międzyborza w imieniu ~~[illegible]~~ dziedzica Księcia Czartoryskiego podała do przedstawienia Rządowi Uniwersytetu, i wyjednania potwierdzenia niektóre powinien już złożyć Prefektowi =||

=|| razem z kopiją pierwszego planu

Tutaj przystępuję tylko złożenie przez Pie niepotrzebne kwestii, w ekstrakcie przyjęcia murów zamkowych dla Szkoły. — a zaś w Roku 1822. X Maciejowski Dyrektor szkół podolskich i sprawujący wówczas obowiązki Wizytatora w raporcie swoim przedstawił Rządowi Uniwersytetu żądanie dozoru tej Uniwersytetu względem wygód mieszkania, sal naukowych i ich opatrzenia. — od czasu tej wizyty X Maciejowskiego Administracya niej uczyniła zadosyć wszystkim, czego dozorca od niej wymagał. Także mieszkania nauczycielskie są dziś dobrze opatrzone i nic nie ma już skargi na ich piece i okna. Sale szkolne wszystkie są opatrzone w swoje porządniejsze ławki i każda ma osobny ~~[illegible]~~ stolik i krzesło, ~~dla nauczyciela~~. Wszyscy nauczyciele już ~~sobie~~ wyskarżeni sobie stale zajmują mieszkania, którego

zaś

nie dostaje ~~tylko~~ jeszcze niemniej całości wymowy i rysunków spiżarni i składów które się mają dla nich wkrótce wyporządzić. Dozorca cłatowy uskarża się tylko iż jedna część murów szkolnych właśnie nad salami klasycznemi pokryta jest dachem dawniejszym dawną strukturą, na którym w porze zimowej zawsze wiele się śniegu zatrzymuje a od dłuższej wodą zacieka.

Administracja nie [illegible] wadzi ~~żadnej~~ pomocy do zmiatania śniegu, ~~ale to nie może przeszkodzić [illegible] da-chu a pod nim sufitów i utrzymania wilgoci~~, ale że pomoc i posługa rzetelny administratora jest tylko czasowa; przypomnę dozorca iżby ~~aby~~ staty obowiązane przywiązano do miasta, ~~aby~~ dawania szkole ~~dawaki~~ potrzebnej liczby ludzi do zrzucenia śniegów z dachu, i kominiarza do czyszczenia kominów w każdej potrzebie ~~zamurowanego tygodnia, i kiedy tego wyjątkowa potrzeba natrafi do kominiarzy miejskich~~ i aby od miasta mógł być przeznaczony ~~utrzymywany~~ ciągły jeden stróż dla utrzymania czystości w murach szkolnych wewnątrz i zewnątrz.

Fundusz Kassy

Dochód szkoły składający z summy etatowej opłacanej kwartałami z izby skarbowej kamienieckiej — 2820 rubli srebrem, i nadto po rsr 4–70 każdego kwartału na opłatę procentu za przyjęcie pieniędzy z kamienica podolskiego dla Latyczowa — Oprócz tego stałego docho

du

dochodu za nayem domu Konwiktowego rub: sr: 100. rocznie, ktorych więcey niemasz sam w skarbie Kurator Xiężę Czartoryski. Nadto przypadkowego dochodu z apteki Aptekarza Międzyborzskiego P. Rebikowa rub 71 – 65 ½ – nawet innych ratów – Wszystkie wszystky przychodu od 1. Stycznia 1824. do dnia 16. września tego roku okazało się rub 3,266 – 74 5/6 rozchodu 2880 – 15 3/6. pozostałości rub: 386 – 59 1/3 – Pieniądze te pod temu Kuratora Etatowego dozorcy i [w kasie zamknięte] i rachuni dwoch nauczycieli – Kassa utrzymywana według przepisów. ~~Postrzegam tylko [...] w zachowaniu porządnego układu, ktory dla łatwości Rachunku należałoby wszystko zapisywać zaraz w księgach, a potem by Szkoły potrzebowały tego rozchod przyjęcie pieniędzy z kassy szkolnej kamienieckiej rub: 13 – 50 ktory dozorca Szkoły kamienieckiej wnosić [...] pieniądze w każdym kwartale, tyleż równie musi nadać Kassy Szkoły międzyborskiey.~~

Pensya Żeńska

Państwo Jan i Eleonora Häusel w Mieście Uniwersytetu otrzymali wroku 1821. dnia 1 Maja za N 1409 pozwolenie otworzenia pensyi panien w Kamieńcu, skąd w roku przeszłym przeniosłszy się do Międzyboża – Liczy teraz pensyi ~~[...]~~ i nauczycielek przy niey: Nauki chrześcijańskiey daje X Jaremiński Kapelan Szkoły

Język polski i ~~Litteratury~~ historyi P. Bartoszewicz
uczył — znamienicie [illegible]
Język rossyjski Arytmetykę i Geografię
P. Radzikowski uczył Szkoły [illegible]
wypracowania.
Język francuski Pani Hänsel.
Szkoła niemiecka i uczenia P. Hänsel
Uczennic 13. — 10 mieszka na pensyi, a 3 dochodzące. — Opłata roczna
za lekcyi i utrzymanie na pensyi złp 120
od osoby, oprócz lekcyi muzyki, tańców
i rysunków —. Dozór nad Pannami
ma sama Pani Hänsel — Mieszka-
nie we własnym domu wygodne obszerne
z przyległym ogrodem. Pensya ta tak co do
sposobu uczenia, wewnętrznego porządku, oby-
czajów i ułożenia uczennic, jako też co do
wygód utrzymania, i [illegible] Wi-
zytatorów, szczególniej uwagę zasługuje
na pochwałę —

Szkoły Parafialne

Do Szkoły Międzyboskiej należą
szkółki parafialne dwóch powiatów
Latyczowskiego i Płoskirowskiego —
Wszystkie szkoły w obu powiatach utrzy-
mują się przez Duchowieństwo świec-
kie i zakonne, z [illegible] Kapi-
tuły Duchowieństwa w Kamieńcu Podol-
skim r. 1803 ~~[illegible]~~ i [illegible] r. 1811
wypłacanie Latyczowskim ~~[illegible]~~
przy probostwach

~~Szkoły przy probostwach i tak wszystkie~~

~~w roku 1823/4.~~

a) Szkółki ~~przy probostwach~~ przy kościołach znane

1. w Derażni uczniów męż. 11. żeńs. 5. Nauczycielem Jakób Tomaszewski od Proboszcza wezwany

2. w Michałpolu uczni: męż. 7 żeńs. 1. Nauczycielem Jan Kastelli wezwany od proboszcza —

3. w Zinkowie ucz. męż. 13 żeńs. 2. Nauczycielem Jan ~~Kwaszniewski~~ Kwaszniewski wezwany od X Prałata i proboszcza Zinkowieckiego

~~5 w Międzyborzu także jest miejsce naznaczone na szkółkę przy parafii jednak od czasu zaprowadzenia szkoły wraz z innego uczenia parafialnie nie utrzymujący —~~

4. w Kryniawce kościół parafialny do probostwa Zinkowieckiego należący — Fundusz na szkołę we wsi Kryniawce Biskupa Cieszkowskiego 6000 złotych na szkołę zapisany, którego procentu — te. 500 złotych opłacane były do roku 1810 organiście w Kryniawce, potem przyłączony był organista do Kościoła Zinkowieckiego przez Proboszcza. ~~Zdaje się że tego~~ połączenie nie godzi się robić przeciwko woli Testatora, który chciał mieć osobną Szkołę w Kryniawce ~~tym więcej~~ protestacya ze Zinków zobowiązku

zobowiązała duchownego ma zważać szkołę —

~~w Powiecie Płoskirowskim~~

~~przy Kościołach Świeckich~~

~~1. w Płoskirowie~~

~~5. w Międzyborzu licz. płci męs. 9~~

~~Żeńsk. 1.~~

5. w Międzyborzu lubo jest więcej urządzono na Szkołę parafialną przy probostwie, od czasu jednak zaprowadzenia Szkoły wyższej szkoła parafialna nie utrzymuje się —.

~~Przy Kościołach~~ ~~Łacińskich~~

6). przy Zamo[illegible]

6. w Latyczowie u XX Dominikanów
z otrzymaniem wezwania Xawiera Zielińsk[illegible] 180[illegible]
licz. płci męs. 22. Nauczycielem Paweł Sczierska od klasztoru wezwany —

w Powiecie Płoskirowskim

a). przy kościołach Świeckich.

1. w Płoskirowie męs. płci męs: 13 Żeńs: 2. Nauczycielem Józef Wilamowski wezwany przez Proboszcza, ani świadectwa odbytych nauk nie ma, ani upoważnienia nie mający w Przejeździe przez Płoskirów zważał dział ten szkołę — ~~[illegible]~~ w domu

pomieszczona w domu proboszcza, połowa tegoż domu zajęta na szpital. Sposobienie Nauczyciela i przybór uczniów mały. X Dyrektor Missijonarski zwrócił wszystkie szkół parafialnych 1822 czynił odezwę do Magistratu miasta powiatowego Płoskirowa o przyjęcie winy do założenia tam szkoły urzędowego ucznia ale magistrat w tej mierze nic nie postanowił. —

2 w Czarnym ostrowie Uczniów płci męzkiej 9 — Nauczycielem Adam Piotrowski. Szkółka ma swojego własnego funduszu z zapisu X Macieja Nawroc[kiego] rb 5618. czyli Rub 842 — 27. ubezpieczony na dobrach Czarnego ostrowia. Przez [illegible] [illegible] domu na Szkołę przeznaczył.

3. w ~~Felsztynie~~ Felsztynie uczniów płci męzkiej 13 żeńskiej 3. Nauczyciel Chlebowicz.

4 w Mikołajowie Ucz: płci męz. 9. żeńskiej 4. Nauczyciel Jabłoński Dom danego od Dziedzica Xcia Adama Czartoryjskiego —.

5. w Satanowie Uczniów 26 — płci męzkiej 22. żeńskiej 4 — Fundusz na szkołę rub 5 92. Anny i Katarzyny Kostkowny dziany przez probierznia dziedzicy ze wsią Lipnicy, Korówki, i Kad

i Markowiczy — Dziesięcina ta wzamian od Biskupa Machiewicza z P.
Sobańskim oznaczona została na
Zł 1159. gr 4. czyli Rub 173 — 27
Funduszem który pozwala w takowym miejscu [porządną]
~~dobrą~~ posadzić
szkołę i dobrze [opatrzyć] w sposobniejszego
Nauczyciela ~~powziąć~~ [zastąpić] ~~zwrócić~~ [na]
uwagę Rządu oczekuje —

6. w Tarnowcu uczniów 25
płci męz: 19. żeńskiej 6. Nauczy-
ciel Faustyn Błahowski —

6.) przy Kościele Zelwowych

7. w Jaworlińcach od X Bis-
kupa obowiązani utrzymywać
szkołę, ale tego obowiązku nie
dopełniają — Szkoła która się tu
utrzymuje uważać można jest wdowim
daniem od dziedzica P Ostrowskiego
który też nauczycielowi daje wraz
po Zł 50. — wszakże gdy do tego za-
daniem akten nie jest obowiązany
polegać ~~na tym~~ nie można [na tem] ~~[illegible]~~
[mowa i] od tego ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ zależy
w czasie wizyty podczas przejazdu
przez Jaworlińce Nauczyciel
~~już~~ się wziął ze dziedzicem [już] [illegible]
[mu] odmawia opłaty — Uczniów
34 płci męz: [kiej] 31. żeńs: [kiej] 3 —
Nauczycielem Mikołaj Teslicki

rodem z Galicyi — nie uczył pierw
po polsku, po łacinie, ani
którego po niemiecku — Język
niemiecki ~~w~~ w niektórych szkołach
~~w miasteczkach~~
parafialnych potrzebnym jest z po-
wodu bliżej zamieszkałych ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~po niemiecku~~ niemców niemiec-
ków. Po miastach i miasteczkach, ~~tez~~
i gdzie tylko są mieszkańcy z Ga-
licyi tam się język niemiecki
daje — Nauczyciel w Jarmo-
lińcach dobrze usposobiony
ale ekonomicznie nigdzie nie ustalony
i uposażenia nie ma —

8 w Szarawce ks. ks. Domini-
kanie nie utrzymują Szkół ki-
tylko dotyczą się obowiązku [należycie temu] —

Uczniów w 11 Szkołkach Parafialnych
obu Dekanatów Latyczowskiego
i Proskurowskiego 193 — w tem męz-
kiej 163 żeńskiej 30 —

Dozór Honorowy

Dozorcą honorowym Pow. Latyczow-
skiego mianowany jest P. Jan Witkow-
ski b. Marszałek Latyczowski ale
dotąd ani Dyrekcya Szkół Podolskich ani
Szkoła Międzyborska nie odebra-

ły

o tym Rzadowi od Rzadu Uni-
wersytetu zalecenia — Opis
Szkolney p. W. Tellego przy
łączam

Szkoła powiatu mohilowskiego w mieście skarbowem Barze utrzymywana przez XX Bazylianów

Czas wizyty od 17 do 20 września 1824 roku. I. Zgromadzenie nauczycielskie

Szkoła barska utrzymywana przez XX Bazylianów zobowiązku przy jakiego odbytej kommissyi edukacyjnej r. 1781 przy objęciu murów pojezuickich. Zostaje ~~utrzymywanie~~ na stopniu Gymnazium na klass sześć i jedną wstępną miejsce parafialnej zastępującą. Nauczycieli duchownych 7, bojąt: sześciu w klassach, i jeden nauczyciel rysunków; nauczycieli świeckich 4: na język rossyjski, francuzki, niemiecki i klassę wstępną. Wszystkich osób zgromadzenia nauczycielskiego wraz z nauczycielem Religii dla uczniów grecko-rossyjskiego wyznania dwanaście –

Zgromadzenie nauczycielskie

1) Przełożony Klasztoru i Szkoły X. Józef Rubanowicz
2) Dozorca Etatowy N. Fizyki X. Andrzej Aleksandrowicz
3) N. W. P. i J. L. X. Teodozy Korczewski Kan. Fil.
4 N. M. X. Gerwazy Lichowski K. filo–
5) N. R. hist. X. Wincenty Wiśniewski
6) N. Klassy 1. X. Stefan Latcher
7) N. Klas. 2 X. Pafnucy Brzozowski
8) N. R. dla U. Gre–R. X. P. Bielicki
9) N. J. R. P. Jan Umieszewski
10 N. J. F. P. Jan Czeykowski
11 N. J. N. P. Michał Fe...
12 N. Rysunków P. Ignacy Aleksandrowski
13 Korepetytor J. Fr. z Kommissyi Jan Bethl–
14 Nauczyciel Klassy wstępnej P. Józef Łukaszewicz.

I. Nauki

2a) Nauka Chrześciańska

Szkoła barska nie ma osobnego nauczyciela Religii. W klassie pierwszej i drugiej naukę Religii dla uczniów rzymsko-katolickiego ~~wyznania~~ daje nauczyciel arytmetyki i geografii, a dla czterech klass wyższych daje ją nauczyciel historyi. W klassie pierwszej jest pierwsza Katechizm Fleurego, w klassie drugiej część druga historyczna.

w klassie III i IV razem dzieje ka
techizm Albertrandego. w klassie V
i VI z dziela X Chodaniego z pierwszej
i drugiej części po kilka rozdziałów.
wszystkiego tego uczyli się tylko na
pamięć – Naukę Religii uprzednio
przeszłym dawał przez X Bolin
skiego niegdyś nauczyciela szkoły
owruckiej
Bazyliańskiej, w tym roku daje jąk
Wincenty o którym niżej –
Dla uczniów grekorossyjskiego wy
znania podzielonych na 3 oddziały
dziecinnych, dla pierwszego po 4ry,
a dla trzeciego z kolei wypraszkach
działów po dwie godziny na tydzień,
X Paweł Betulinski proboszcz Barski
Do wykładu używa skróconego i ob
szerniejszego Katechizmu, i histo
ryi świętej. W obowiązku pilny,
ma sobie przeznaczonych 200 Rubli
asygnacyjnymi. Obyczajów dobrych i obyczaj
się przystojnie –

V. Klassa wstępna

Klassa wstępna

Niższe szkoły parafialnej za
stępuje klassa wstępna. Nauczy
cielem jest Józef Łukaszewicz ro
dem z guberni podolskiej wieku
lat 36 żonaty – Nauki odbywał
w szkole Barskiej, w obowiązku jest
lat 9, żadnej płacy za to nie biorąc
utrzymuje się z własnego dworu

Oprócz czytania, pisania, i kate-
chizmu, dzieci (w tey klassie) z arytmetyki ~~to~~
~~w w klassie pierwszey~~ i Gramma-
tyki (to samo w w klassie niższey) ~~z arytmetyki mało mają~~
Z arytmetyki mało wprawy, a gramma-
~~wprawy z grammatyki którą~~
tyki żadney i [illegible].
~~bez potrzeby dziś żadnego pożytku~~

Uczniów w klassie wstępnej roku przeszłego było 88. Liczba ta zawsze nie jest stała, wielu w ciągu roku ubywa, wielu później do szkoł przyjeżdża. Uczenie sposobem zwyczajnym czytania i pisania nader mało korzyści przynosi, i nie pozwala utrzymania porządku i karności w klassie. Z powodu tey znacznej liczby uczniów, nieodbita zdaje się potrzeba urządzenia osobney szkoły parafialney na sposób wzajemnego uczenia, do tego zbyłaby zapewne wielu uczniów klassy pierwszey i drugiey ~~[illegible]~~ przestało. Nauczyciel dzisieyszy pilny, obyczajów nie nayczystszych, Obchodzi się z uczniami przyzwoicie.

~~III~~ Klassy wyższe

2. Grammatyka

Z przyczyny obłożney choroby nauczyciela grammatyki, mieysce jego w ciągu więcey zastępował jeden z dozorców domowych, który już na-

uki

nauki przy Szkole Barskiej ukoń-
czyli. Grammatyka na klassę
pierwszą i drugą, i wypisy Gedyke,
albo języka Łacińskiego gramma-
tyka Konarskiego używane ~~tylko~~ w klas-
sach. Na pamięć się tylko uczą; w tłu-
maczeniu i rozbiorze mało wprawy
i małą znajomość prawideł. Najwięcej
ćwiczeniem zadając na pamięć
bajki Krasickiego, na ćwiczenia
domowe i kalligraficzne ~~wprawne~~ pisali odmia-
ny słów polskich i łacińskich. Na-
uczycielem tego przedmiotu jest
X. Pafnucy Berezyński rodem z gu-
bernii wołyńskiej wieku lat
38. Nauki odbywał tylko
w szkołach zakonnych, Nauczy-
cielem w różnych Bazyliańskich
szkołach jest rok 9.ty. Sądząc
z postępu uczniów, nie można
mieć pochlebnego wyobrażenia
o usposobieniu nauczyciela.

3. Arytmetyki Geografii. Nauczyciel X. Jan Zatcher rodem
z Gubernii wołyńskiej wieku lat 43.
Nauki kończył w Gymnazium Łacińskim
Krzemienieckim, i świadectwo otrzymał.
Obowiązku nauczyciela w różnych szkołach
Bazyliańskich pełni rok 15. Z Arytmetyki

wyłożył

w Klassie pierwszej cztery działania liczb prostych i różnorodnych, w drugiej ułamki zwyczajne i dziesiętne. Arytmetykę dające mechanicznie, bez wyłożenia przyczyn działania, jakoż uczniowie życia tego nie znają i w działaniach mało mają wprawy. Nauczyciel zamiast arytmetyki Czecha używa dawniejszej dla szkół narodowych, lubo doświadczenie przekonało, że dzieło Czecha dobre przez nauczyciela zrozumiane i objaśniane, jest dla uczniów ~~jest~~ najpożyteczniejsze, i nie trudne ~~takie~~ nawet dla uczniów do pojęcia. Z Geografii w Klassie pierwszej Europę ogólnie, i opisanie Cesarstwa Rossyjskiego w szczególności i Królestwa Polskiego. W Klassie drugiej opisanie innych krajów Europy: wszystko to na pamięć bez żadnego prawie pożytku. Z Kartami Geograficznemi które się nakleja przynoszą uczniowie bardzo mało są obeznani. Postępowanie nauczyciela z uczniami przyzwoite, ale z wyprawą uczenia mała, i ochota wyjścia żałości nie wielka. Widziemy w tej szkółce w czasie wizyty w Klassie pierwszej było uczniów ~~[illegible]~~ 130. w drugiej 87. W tak licznych Klassach jeden i najlepiej usposobiony nauczyciel nie może dawać wszystkim lekcyi; w obu Klassach wielu ucz-

uczniów

F) Są w tych klassach ~~Niektórzy uczniowie tych klas do lat 18 mają wieku dochodzą~~

po lat kilka będących, niektórzy po lat 3 i 4 – F) ~~Niektórzy w tych klassach do lat 18 wieku dochodzą~~ –

IV. ~~III~~ Klassy wyższe

D) Język Łaciński i wymowa.

Nauczycielem języka Łacińskiego i wymowy jest X. Teodozy Kozarzewski rodem z Gubernii wołyńskiej, wieku lat 35. nauki odbywał w Gymnazium Krzemienieckim, a potem w Uniwersytecie wileńskim, gdzie stopień Kandydata filozofii otrzymał. W klassach założonych obowiązki nauczyciela ~~tych~~ przedmiotów pełni rok 12. W klassie III przechodził grammatykę zwyczajną, używając do pomocy Grammatyki pijarskiej, i themata z wypisy dawniej na tę klassę przepisane; z polskiego na łaciński przekład krótkich zdania z łacińskich autorów wprowadzy przez siebie ~~nauczyciela~~ wythematowane. w klassie 4tej tłumaczy ~~tłumaczy~~ z Łacińskiego listy Cycerona, Pliniusza, i wyjątki ~~z~~ z Kurcyusza i Liwiusza – w klassie ~~5~~ 5tej wybrane ody Horacego i Eneidy wyjątki z księgi VIII i IX ~~księgi~~ oraz ~~liczne~~, wybrane elegie Owidiusza, ody Horacego, oraz z Cycerona mowę pro lege Manilia. ~~w 3ciej klassach~~ wyjątki

~~uczniowie ćwiczeń łacińskich nie pi-
sali~~ Wymowy i Poezyi dawał
z łatwych sekstowców ułożonych
według dzieł Golańskiego, Piramowicza
i Potockiego. Ćwiczenia domowe u=
czniowie pisali tematy z uniwersytetu
przepisane, i wiele robót wierszem
z własnej ochoty. Usposobienie x. Ko=
rzeniowskiego i ~~talent jest~~ zdatności nie ~~pospolity~~ mała
znajomość języka łacińskiego ~~wielka~~ znaczna,
i wyboru autorów umiejętny i trafny;
Lekcya wymowy traktowana przecież
chociaż bez względu na potrzebę i
pożytek uczniów, ani poświęcono
do tej czasu na wprawę ~~uczniów~~ ich
w pisaniu. Ćwiczenia w języku łaciń-
skim w klassach 3ª wyższych zupeł-
nie zaniedbane — Więcej niż potrzeba
uczniowie poświęcali czasu, i okazy-
wali ochoty do robót wierszem bez-
pożytecznych, i które odwracały od
ćwiczenia w prozie — Sposób tłuma-
czenia Nauczyciela bardzo łatwy
i przyjemny, obejście w całe przy-
zwoite, ale ochota może niezbyt
wielka ~~jak~~ tak i postęp uczniów nie
bardzo znaczny —

5. Historyi i Geografii — x. Wincenty Wiśnicki rodem z Gu-
bernii Wileńskiej, wieku lat 21. zacze-
li odbywać w zakonnych szkołach
Nauczycielem raz pierwszy, i dalej

historyi geografia. w klassie trzeciéy
w roku przeszłym przechodzili z histo-
ryi polskiey z Mikołaja Piotrowskiego, z geogra-
fii opisanie Azyi, w 4tey historyą
Greków z Goldszmitta, z geografii
opisanie Afryki i Grecyi starożytney, i opi-
sanie Afryki, w 5tey historyą Rzym-
ską z Goldszmitta, i dzieje średnich
wieków z Szrecka, oraz opisanie
Ameryki, w szóstey dalszy ciąg Szre-
cka i opisanie Azyi starożytney. Histo-
ryą daie się z dzieł autorów drukowanych
przez nauczyciela i dyktuiącego według
geografii przedtem tylko i bez po-
rządku — Nauczyciel ten nie może znać
mocą naturalnych zdolności i pracy,
ale nie będąc w szkołach publicznych
mało wprawił się — Z czasem mógł
by się usposobić na dobrego nauczyciela
i pozbyć się zarozumiałości od której
dziś nie jest wolnym. Ale każdey
klassy daie lekcyi po godzin dwie
na tydzień — Tenże jest nauczyciel
który daie także naukę religii po
jedney godzinie na tydzień w każdey
klassie —

6. Matematyka - - - - Nauczycielem matematyki od
pierwszey klassy Cichocki rodem
z Galicyi wieku lat 32 — odbywał
nauki w szkole Krzemienieckiey,
w Liceum

w Lyceum Wołyńskim, i w Uniwer-
sytecie, gdzie stopień kandydata filo-
zofii otrzymał. Nauczycielem po ro-
żnych szkołach Bazyliańskich ro-
żnych przedmiotów lat 7. – w klasie III
przechodził:
Arytmetyki o ułamkach dziesiętnych,
o potęgach, wyciąganiu pierwiastków
drugiej i 3ciej potęgi, o stosunkach
proporcyach, regule trzech, i początkach
~~i logarytmach~~. z Urbana – z Geometryi
Euklidesa dwie księgi pierwsze, go-
dzin 3 na tydzień. w klasie IV go-
dzina jedna na tydzień: z Euklidesa
cztery księgi następujące i Trygonometrya
płaska według dzieła Professora
Polińskiego – Geometrya praktyczna
według Zaborowskiego i wymierzanie
na gruncie. – w klasie V na tydzień
godzin 2. z Euklidesa księgi 11. i 12,
z Algebry rozdział pierwszy Śniade-
ckiego. w VI. na tydzień godzin trzy,
rozwiązanie zrównań 2go stopnia
i początki Geometryi analitycznej
z zastosowaniem Algebry do zadań
geometrycznych, i wzajemnie. w klasie
czwartej i piątej bardzo mało czasu
na Matematykę, Arytmetyka
szczególniej i Trygonometrya niedo

stą

nie dowięść się absurdu nie daje, aby z tego pożytku zaczerpnąć, na którym więcej się czasu poświęca w klassie szóstej, nie może być znaczny. Nauczyciel ~~mało rozwiązujący~~ przestając na rozwiązaniu zrównań drugiego stopnia, przechodzi do Geometryi Analitycznej, która dla szkół powiatowych nie jest przepisana, szczędząc w tem samej przepisanej pożytku. Nauczyciel sam zna przedmiot i tłumaczy się jasno, zdaje się tylko mu można że uczniów nie dość zasadza do uwagi i wystawiania, i za najmniejsze uchybienia przestając ~~do~~ przypominaniem, że zawsze się uczeń na swojego nauczyciela spuszcza. W klassach trzeciej i czwartej ~~trzecia~~ część ledwo uczniów nie ma ścisłej elementarnych, nie można zatem wielkiego spodziewać się pożytku — Algebra dającą z sekstansem obyczaj się tu nauczyciela przyzwoitej pilności chwalebna

7. Fizyka — Nauczyciel Fizyki X. Andrzej Aleksandrowicz, ~~[illegible]~~ dawniey dozorca etatowy w Szkole Bazyliańskiej Owruckiej, a dziś nauczyciel i dozorca etatowego Bazy[illegible] III czterech godzin na tydzień: z historyi

naturalney

naturalnej o zwierzętach ssą-
cych i ptakach z dzieła X.
Jundziłła szkolnego skrócony,
dyktowany uczniom, obejmujący
znakomitsze rodzaje i gatunki klas-
ki; tylko wyobrażenia ogrodnictwa
z Kraszewskiego. W klassie czwartej
na tydzień godzin 4. o płazach, rybach
i owadach; z Fizyki ogólne własności
ciał. W klassie piątej na tydzień go-
dzin 6.: z Fizyki o powietrzu i wodzie
według Fiszera, z Botaniki Termino-
logię roślin według X. Jundziłła. W klassie
szóstej godzin 4.: z Fizyki o Elektry-
czności, nauka o Galwanizmie, wszystkie
te przedmioty daje ze swoich sekstern.
X. Aleksandrowicz, był w Uniwersytecie
Wileńskim i stopień magistra otrzy-
mał, ogólnych wiadomości ma nie mało
ale źle postawione, dla tego lekcyą
swoją daje raczej w sposób konwer-
sacyi nie zgłębiając rzeczy, ani
się trzymając porządku nauki, zam-
kniętej w przyzwoitych granicach, sto-
sownie do usposobienia i potrzeby u-
czniów. Do Botaniki okazują u-
czniowie wiele ochoty: pilniejsi dobro-
wolnie zbierali zioła, wielu ma swoje
zielniki. Z Fizyki pojęcia mało.
Gabinet fizyczny źle opatrzony. Do
Historyi naturalnej cała pomoc
opisy z obrazami wydanemi u
Moritza.

V. Języki

1. Język Rossyjski

Uczniowie języka rossyjskiego podzieleni są na trzy oddziały, a oddział pierwszy ma przeszło do 200 uczniów, dla tego początkujących uczy czytać i pisać jeden z dozorców domowych — Nauczycielem języka rossyjskiego jest Jan Wawrzkowski rodem z Gubernii podolskiej, wieku lat 34. Nauki odbywał w szkole Kamienieckiej; ~~daje lek~~ uczy w tej szkole rok 10ty; pensyi rocznej od Zgromadzenia bierze rub: 45 srebrem. Daje lekcye 4 według Grammatyki przez Główny Zarząd wydanej i używa wypisów Ostrowskiego — w oddziale tym daje jeszcze historyę literatury rossyjskiego — Za ćwiczenia służą przepisywania i tłumaczenia z polskiego na Rossyjskie — Lubo Nauczyciel nie miał sposobności nabrać wyższego naukowego usposobienia, ma jednak dar ~~nie przyspo ...~~ uczenia, tłumaczy z łatwością, mówi czysto po rossyjsku, umie obudzić uwagę w uczniach, ~~[illegible]~~ jest gorliwy i pilny — postęp uczniów znaczny — Żądać-by tylko należało, aby uczniowie więcej robili ćwiczeń na piśmie — Niższe ~~oddziały~~ klassy stanowią oddział pierwszy, klassa III i IV oddział drugi, który

Stąd

wszystkich oddziałach ma po godzin 3 na ~~tey~~ tydzień. Klassa piąta i szósta składa oddział trzeci który ma godzin 4 na tydzień. — —

2. Język francuski

Nauczyciel Józef Grzybowski rodem z gubernii podolskiej wieku lat 35, ~~bez żony~~ początkowe nauki brał w szkole Barskiej, potem się doskonalił w Kamieńcu, skąd ma dla siebie chlubne świadectwa. — Nauczycielem w Barze roku 8. W pierwszym oddziale dawał Grammatykę Kamińskiego i wypisy Gedyke, w drugich Zielińskiego, też same wypisy, i nawiczenia tematu z polskiego z pomienionej grammatyki wyjęte. — Dawał oraz uczniom do tłumaczenia ~~z pol~~ z francuskiego lekcye Noela. — Pracowitość Nauczyciela i pilność uczniów nader wielka, usposobienie dosyć dobre, ~~mających~~ ~~w trudności uczniów~~ uczniowie okazują ochotę, i którzy się nie mało odnoszą się, ~~lubo~~ wiele wszakże jeszcze zostaje do żądania, ~~jednak~~ wszelako mając wzgląd na trudności uczenia języków po szkołach powiatowych, przyznać trzeba że język francuski lepiej idzie w tej szkole od wielu innych. — Lekcyi daje się na tydzień godzin 10. Uczniów we wszystkich oddziałach w ogólności

Było

wszystkich było 66. Nauczyciel ma
pensyi rocznej od OO. Bazylianów
75 rubli srebrnych —

~~10.~~ e) Język niemiecki. Nauczyciel Michał Zaborowicz
z Gubernii wołyńskiej wieku lat 39.
żonaty. Uczył się we Lwowie, zda
wał examin w Krzemieńcu i otrzymał
pozwolenie uczenia niemieckiego
języka, daje lekcye w szkole Bazy[lian]
~~[illegible]~~ 3ch trzymając się Grammatyki
Kuminskiego i wypisów Gedyke.
bardzo jest pilny i oddany uczniom.
~~[illegible]~~ Lekcye stopniowanie stosownie
~~jest~~ do usposobienia uczniów jest
zachowane, jednak [wszyscy] uczniowie język
za początkowych uwagi się mogą:
zdaje się nawet że nauczyciel sposobniej
szym jest do dawania początkowych le
kcyi i praw i [wrażania] reguł grammatycznych, aniżeli
ich użycia w tłumaczeniu i pisaniu.
Jakoż żadnego uczniowi, oprócz pi
sania koniugacyi i deklinacyi i rozbio
ru z wypisów — [ćwiczeń nie robią] ~~[illegible]~~ Wyznaczanie nau
czyciela ~~nadto~~ prowincyonalne —
Uczniów przykładających się do ję
zyka niemieckiego trzecia część
więcej jak do francuzkiego — Ogólnie
dawało się postrzegać że językiem nie

niemieckiego więcey czuią potrzebę
w całej gubernii podolskiey aniżeli
francuzkiego, mianowicie z powodu
sąsiedztwa Galicyi, i że wiele bar
dzo zamieszkałych z Galicyi ~~osia~~
~~dłych~~ na podolu osob prywatną
edukacyą bawiących się oswoiło
mieszkańców ~~jących~~ z językiem niemiec
kim. Pan Fedorowicz bierze pensyi
od zgromadzenia rubli srebrnych
sto i mieszkanie — —

~~VI. Rysunki~~ VI. ~~Sztuki~~ Talenta ~~piękne~~

*1. Rysunki ~~Rysunki~~

Nauczyciel X. Innocenty Morozowski
z Gubernii wołyńskiey wieku lat 32.
nauki kończył w Krzemieńcu, da
wał Rysunki naprzód w Owruczu
potem w Barze lat 7. – Talent nie
pospolity i prawdziwe powołanie.
Szkoda że nie miał dobrych wzo
rów i przewodników; własną chęcią
powodowany przykładach i wiele
poprawiał. Rysunki Topograficzne
daje ze wzorow przez główny Sztab woj
skowy wydanych – Uczniów ma bliz
ko półtorasta – figur uczy też ry
sować do 30 uczniów – Znając
trudności Sztuki ważności i dobrych przewodników
można domyślać się, że przy naj
lepszych chęciach nauczyciela, pożytku
wielkiego zwłaszcza w rysowaniu ~~w wykonywaniu~~ figur u

uczniów

uczniowie odmienić nie mogli, ~~gdyż~~ [illegible]
znać wszakże potrzeba, że wyprawa-
nie z uczniami szkół innych, i ocho-
ta i postęp uczniów znaczniejszy —
X. Morozowski własnym kosztem
sprowadził sobie warsztat w gotowym
sztabie w Tulczynie Litografię, na
~~(III za dzień pozwolenia)~~
której jeden kamień ... od [illegible]
~~już odbija [illegible]~~ kilka
mógł nie wypisał. + kilka mniejszych
~~kopii [illegible] obrazków [illegible]~~
nowo odbijał na litografii warszawskiej
~~na tydzień godzin 12~~.

2) Opłata Nauczycieli

VIII. Opłata nauczycieli

Siedmiu nauczycieli zakonnych
biorą po Rub. sr. 45 razem 315.
Nauczyciel języka francuskiego 75.
Niemieckiego 60, rossyjskiego 45
całego rocznego wydatku na opłatę
nauczycieli rub. sr. 495. —

F) ~~Muzyka~~
2. Muzyka

~~VIII. Muzyka~~

Dwóch jest ciągle utrzymujących się
przy szkole należących do orkiestry
klasztornej muzyków — P. Mankow-
ski na skrzypce, a P. Naczyński
na dęte instrumenta. Oba nie mało
go usposobienia — Wrolin musiały
17 uczniów brało lekcye prywatne
muzyki — VIII ~~IX~~. Rozkład nauk

IX Rozkład nauk

w Szkole Barskiej, podobnie jak
w wielu innych powiatowych szko-
łach zakonnych tem usunąć

Rozkład Gym

nazwanych ~~[illegible]~~ szkół Gymnazialnych, nauki rozłożone są na klass sześć, przedmioty rozdrobnione są i rozdzielone między wielu nauczycieli a jednak niedające ~~i nie mogą się dawać~~ w przyzwoitej ~~raz~~ ~~[illegible]~~ obszerności i rozpędzie, ludzi bowiem usposobionych do tego urzędu nie dobrano ~~nie ma~~, ~~i potrzeba miejsca~~ ~~wyżej [illegible] nie wymagałoby~~ tego
Jedna ta szkoła stosownie do mniejszej liczby ~~[illegible] byłaby [illegible]~~ się i liczny publiczności z powołaniem ~~[illegible] przez ustawienie Gymnazjalnej~~ utrzymać się mogła, nauczyciele dzisiaj ~~[illegible] nauczycieli przedmiotami, klass~~ forma rzeczy jej ~~[illegible]~~ nie tylko formą ale i naukę ~~[illegible] osobnego [illegible]~~ do szkoły niższej zbliżona.. ~~[illegible]~~ osobno ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

IX. Nabożeństwo

Nabożeństwo ~~Nabożeństwo~~ —

Nabożeństwo zwyczajne odbywane między powszednie o godzinie 7, a w dzień świąt od godziny 9, w obszernej kaplicy w środku linii murów klasztornych będącej — Kapelana osobnego nie ma, a religijne posługi nauczyciele Księża odbywają — Kazanie raz na miesiąc. — W czasie ~~nabożeństwa~~ mszy śpiewają pieśni nabożne, albo też przygrywa muzyka z uczniów i klasztornych muzyków złożona — Modlitwy uczniowie odmawiają, ~~[illegible]~~ w klassach i w domu stosownie do przepisów —

XI. Dozorcy domowi

~~Dozorcy domowi~~ —

Dozorców domowych jest 33. to jest 14 uczniów klassy 5. 12 z klassy 6tej i siedmiu innych dozorców co pokończyli nauki i obrali sobie ten stan za sposób do życia, ~~x~~ [illegible] przez lat kilkanaście tymże obowiązkiem

trudni. — Tamże tutaj, równie jak po in-
nych szkołach, za najlepsi — obrawszy
sobie z domowego dozoru stan i sposób
do życia, własnym powodowani inte-
resem, starający obowiązek swój dob-
rze spełniać. — Zwiedzić to po większej części
po szkołach rządowych wybierający
nauczyciele klassy wstępnej; i przylim
wiele dojrzalszy czyni ich sposobniej-
szymi i jest zaręczeniem ich dobrego
postępowania. — Liczba dozorców do-
mowych nie odpowiada potrzebie. —
Trzy ~~Tych~~ czwarte części mają po kilkuna-
stu, dwudziestu, a niektórzy dwudzie-
stu kilku uczniów, często po kilku
stancyach mieszkających, których do-
pilnować dobrze nie podobna. — Po-
nieważ uczniowie tej szkoły są po
większej części bardzo małego mienia,
opłata dozorców przeto jest bardzo ma-
ła, większa część uczniów płaci po złp. 3
na rok, niewielu po 6, a bardzo mało
po 9. ... 69 ubogich uczniów dozorowa-
no bez płatnie —

Dozorca Etatowy —

~~Dozorca Etatowy. Nauczyciele i Karności~~

XII ~~Dozorca Etatowy, Nauczyciele i Karności~~ Karności i Szkolny

A. Aleksandrowicz [illegible] dozorca szko-
ły Wileńskiej, postanowieniem Rząd-
du Uniwersytetu względem tej szkoły
~~[illegible]~~ usunięty od obowiązku
dozorcy z zastrzeżeniem, aby nigdzie
na dozorcę naznaczony nie był. — Wła

Wła

Władza prowincyonalna zakonna
uczyniła przełożenie swoje Rządowi
Uniwersytetu, iż dla niedostatku osób
zdatnych na prefektów przymuszona
była X. Alexandrowiczowi poruczyć
obowiązek dozoru w Barze - Rząd
Uniwersytetu uważa postanowienia
swego nie zmienił, a X. Alexandro
wicz urzędu dozorcy nie przestaje spra
wować - o Przymiotach i ~~Talentach~~ wadach jego,
zdana już sprawa w raporcie o Szko
le Owruckiej - Co do osób zgroma
dzenia zewnętrznego zgoda i dobra har

1. Przełożony klasztoru

monia w niem się utrzymuje - Przeło
żony klasztoru X. Józef Hubanowicz sprawują
cy przedtem lat kilkanaście obowiązki
nauczyciela a już od lat 10 będący
starszym w zgromadzeniu XX Bazy
lianów w Barze, ~~człowiek zwyczajnego cha
rakteru nie poszlakowanego~~, interessom
szkoły sprzyja, a lubo więcej w tytule
przełożonego szkoły, do karności we
wnętrznej jednak i porządku szkolne
go zajęta się nie miesza, a nawet
dla słabości charakteru nie może
potrzebnej powagi w zgromadzeniu
utrzymać; wszystko zatem co się
do uczniów ściąga ~~[illegible]~~ należy do X. A
lexandrowicza; który jakokolwiek
utrzymuje po niedbałości porządek

2) Nauczyciele

i karność - Co się zaś tycze nauczy

ciel

nauczyciel, żaden z nich nad sobą powagi nie czuje, a lubo żadna większa nieprzyzwoitość stąd nie wynikała, wszelako opuszczenie się w obowiązkach i lenistwo jest widoczne —

XIII. Uczniowie

Uczniowie. Liczba uczniów w tej szkole większa
1. Liczba uczniów jest, aniżeli w innej jakiejkolwiek powiatowej — Bar położony na pograniczu dwóch powiatów Mohylowskiego i Latyczowskiego, pośród licznej osiadłej szlachty, sprowadzał zawsze nader wielką liczbę uczniów — W dawniejszych czasach przed zaprowadzeniem szkoły w Międzybożu odległym od Baru na wiorst 50 niespełna miewał ich do 800 — najmniejsza liczba w ostatnich latach zawsze do 500 prawie dochodziła. Większa[?] uczniów szlachcicy bliskich dwóch powiatów — Klassa tam nazwana wstępna do sta, czasem półtorasta, a niekiedy do 200 miewała uczniów — Klassa pierwsza rzadko mniej jak półtorasta; w klassie drugiej ubywa już trzecia część; stosunek pierwszej do drugiej i trzeciej jak 3:2. Klassa 3cia do czwartej i 5tej jak 2:1 — Klassa szósta ma tylko kilkanaście uczniów po większej części dozorców domowych — piąta już część uczniów na klassie trzeciej przestaje. 20sta część klassy piątej dochodzi, a 30sta kończy nauki — wielu na klassie wstępnej

wstępnej przestaje – Z Uczniów nawet
klassy szostej połowa ledwo bierze
swiadectwa; z różnych klass ucznió
wie najwięcej opuszczają szkołę niebio
rąc swiadectw, – ~~w dwóch ostatnich~~
~~sami się przenoszą~~
~~klassach najwięcej jest domowych do~~
~~zorów~~ – ~~Zamiast utrzymywania klass~~
~~szescin jak w Gymnazjach pożyteczniej~~
~~byłoby porównać i z pierwszemi powia~~
~~towemi swieckiemi albo zaprowadzić~~
~~szkołę parafialną miejską~~. – Ucznio
wie co do karności i postępowania
swojego dalecy byli od wszelkiej zdro
żności, ale też nie widać na nich po
żytku nauki i wychowania – Bez
gorliwości i pracy w nauczycielach, pil
ności w uczniach nie ma, a przy ma
łej karności i rozzwolnionym ponadto
szkolnym, obojętność na wszystkie obo
wiązki ucznia jest największa; i w ża
dnej szkole nie ma tak wielkiej de
zertacji jak w Barze – Jeżeli się ucznio
wie nie dopuszczają żadnej zdrożności,
przyczyną tego jest zapewne bliskość
domów rodzicielskich, do których też
uchodzący uczniowie ze szkoły uda
ją się – Najwięcej z tej szkoły uczniów
idzie do palestry, do Kancelaryj i na
obowiązki prywatne; ubożsi i któ
rzy mało w naukach postąpili po
wracają do domów pomagać rodzi
com w pracach rolniczych – Różnica
wszakże Szlachty Barskiej od innej

okoli szlacheckich jest to że mają większe zaufanie w szkołach, dawnych jeszcze czasów i wpływem między... od Jezuitów wzbudzone, i chętnie dzieci oddają do szkoły w której się Ojcu i dziadowi ich tworzyli – Wieśniacy przeciwnie równie owiadłych okolicach szlacheckich jak np. w Owruckim Rzyte potrzeby nauki nie znają i wstręt od szkoły – Gdyby zaś szkoły parafialnej w Bazie, i da nie potrzebnych wiadomości uczono miałoby wielki wpływ na podniesienie stanu szlachty tam nie szkolącej i obudzenie przemysłu –

2. Mieszkania uczniów. Domów mieszczan przez uczniów zajętych jest 37. ~~nie wszystkie jednostajnie do bre i wygodne~~ w których dość wygodnie, a niektóre nawet całe przystojne [illegible] nadto wielka liczba uczniów się mieści – ~~tutaj mieście więcej aniżeli w innych mozna znaleźć domów wygodnych~~ Ludzi dostatniejsi pospolici lepszej obszerniejsze zajmują domy, w których nie wielu razem uczniów, uboższym zostają mieszkania ciasne i mniej wygodne, w których nadwie izby nie wielkie często jest kilkunastu uczniów – Łóżka stoją jedno za drugiem i stykają się tylko ścianą, około ścian izby pieców i okien, które kiedy są zabite izby przewietrzone być nie mogą

kiedy za

kiedy się zaś tłoczą, ciągłe powietrze w szkodzi bardzo śpiącym ~~tuż~~ pod oknami — właśnie to gromadne ścieśnienie mieszkania ~~sprawia~~ przyczynia się do ~~wielu~~ różnych chorób — Ponieważ uczniowie opłacają już sobie lekarza, potrzeba by było osobny dom dla chorych apteczkę. Opłata za mieszkanie ze stołem od 7 do 10 rubli na rok od osoby. — XX. Bazylianie w klasztorze utrzymują konwikt, który w dawnych czasach bywał dość liczny, dziś pięciu ma tylko uczniów. Opłata 75 rub: rocznie — Konwiktorowie są dobrze utrzymani, dozór ma nad nimi jeden zakonny, oraz osobny przydany do nich nauczyciel ~~z~~ francuskiego i niemieckiego języka Jan Bohl rodem z Prus, który pensyi ma rub: 25 z klasztoru — Czterech uczniów mieszka u nauczycieli świeckich. Płacą za stół, stancyę, dozór, powtarzanie lekcyi i wszelkie wygody rub: 120 sr. od osoby. Sześciu ubogich uczniów utrzymuje się w klasztorze bez płacenia, i razem posługę w klasztorze pełnią.

3. Lekarz Szkolny

Szkoła ta prawie jest jedyną w której uczniowie utrzymują płatnego lekarza Pana Mądrowskiego. ~~Lekarzowi~~ Na to idą pieniądze ~~[illegible]~~ ze składki od uczniów, która ~~[illegible]~~ zrobiona

wyższej zwierzchności ~~[illegible]~~ inne przedmioty
[illegible] wzięte; jednakże ich liczba ~~[illegible]~~
jest większa aniżeli w innych szkołach
i składka wynosi tamże około 300 200 rocznie
rub sr.; ~~z których~~ ~~200~~ i choć najczęściej
leczenia. Osobny chirurg bierze
15 rubli srebr: rocznie — Jeżeli skład-
kowe pieniądze, z których się też inne
potrzeby szkoły opatrują nie wystar-
czają na opłatę leczenia, Kurator do-
płaca ~~który też~~ i daje jeszcze ze swojej strony
~~daje~~ P. Radziszewskiemu nieznaczne
[illegible] — Potrzeba stałego leczenia
dzieci jest mocna w [illegible], gdzie
dla niezdrowego położenia miejsca
i bliskości bagna, dla większej
liczby uczniów których ~~[illegible]~~ czasem 8 i 10
jak się już rzekło w ciasnej izbie mieści się — ~~[illegible]~~ częste ~~[illegible]~~
wynikają choroby. W roku przeszłym pa-
nowała szkarlatyna; lecz trudniej na nią
uczniów chorowało i wszyscy wrócili do zdrowia.

4 Ospa

Na 403 uczniach, 384 miało ospę
szczepioną, naturalną 27, a [illegible] którzy
świeżo byli zapisani do szkoły
nie miało żadnej — Liczba tu uczniów
mających szczepioną ospę bardzo znaczna
wprowadzeniem [illegible] szkołami gdzie
pospolicie panowała ~~uczniów~~ ~~[illegible]~~ ospa
naturalna —

5 Zabawy uczniów

Zabawy uczniowie przechadzki
pod względem zdrowia dobrze urządzone.
Ogólnie mówiąc, w szkołach zabawy

w szkołach rzeczonych więcej ile czasu poświęca niezbędnemu uczniowi aniżeli w szkołach świeckich –

XIV. Pomocy Naukowe

1. Biblioteka

Szkoła ta najuboższym jest w potrzebne do nauk pomocy – Biblioteka po większej części złożona z ksiąg zakonnych, mało bardzo dzieł naukowych – Słowników i kart geograficznych dobrych zgoła prawie nie ma – Stosownie do przepisu instrukcji ogólnej zostawiłem zalecenie aby regestr ksiąg przez posiedzenie dyrekcyi przesłano do Rządu Uniwersytetu. Z pism periodycznych utrzymywany się dzieje dobroczynności.

2. Gabinet fizyczny

Gabinet fizyczny ma tylko machinę elektryczną, i pneumatyczną nie w najlepszym stanie będącą, stos galwaniczny, dwa zwierciadła wklęsłe metalowe, niekczemny mikroskop, i kilka innych mniej ważnych narzędzi – Narzędzia miernicze odpowiadają potrzebie. Na pomnożenie Biblioteki i Gabinet fizyczny z.p. części wyjednano od XX Bazylianów ofiarę rocznej złotym 1000, co w protokole komissyi Sąd: Eduk: Wołyńskiej dnia 12 paździer: 1810 roku zapisano. Księgi ogólnej na wydawanie tych pieniędzy nie ma, i nie można znaleźć w księgach rachunkowych żadnego wydatku na pomnożenie Biblioteki szkolnej, a nawet przełożony oświadczył że o tej ofierze zgoła nie wie – Gdyby stan funduszów klasztoru

Klasztoru XX Bazylianów w Barze
dozwalał, można byłoby żądać opła
ty zaległej ofiary, a przynajmniej Bi
blioteki Klasztornej od tej czyli na rachu
nek potrzebne książki dla szkoły –
W Bliskości szkoły jest ogród XX
Bazylianów 10 ~~morgów~~ zajmujący, opatrzony
w dobre gatunki drzew owocowych
i mała oranżerya, w o ~~nie~~ ~~wiele~~ której
roślin ozdobnych, mogłyby służyć ucz[niom]
za ogród Botaniczny i do doświadczeń
ogrodniczych, gdyby kto umiał się
nim zająć i miał do tego ochotę; do
tąd uczniowie z niego nie korzystali –

XV. Zabudowanie szkolne

Zabudowania szkolne

Jedno dwupiętrowe służyło kla
sztoru przeznaczone jest na sale do da
wania lekcyi; ma komunikacyą
bez-pośrednią z klasztorem; Wejście do
sal z korytarzy obszernych i galeryi
murowanych. Na dole jest sal pięć,
na górze dwie, i jedna w samym kla
sztorze; a tam wszystkie klassy, i klassa
wstępna mają wygodne i obszerne
sale. osobna sala na Rysunki ~~kro~~
~~kro~~ wygodna i światła –.

XVI. Fundusze

Fundusze 1/ Summy i czynsze

XX Bazylianie w Barze mają obowią
zku uczenia podwójny: jako Zgroma
dzenie duchowno-Edukacyjne, i jako
posiadacze klasztoru po-Jezuickiego
w r: 1781. oddanego przez Kom: Eduka[cyjną] wraz z
z warunkiem utrzymywania szkoły – Z po

z powodu szczupłości funduszów XX.
Bazylianów Barskich, zmniejszonych
jeszcze przez nieregularne opłacanie pro
centów od Summ funduszowych, za zezwo
leniem ministra spraw duchownych
i narodowego oświecenia, przyznano
dla nich z ogólnego Edukacyjnego fun
duszu, rocznej dodatkowej płacy dla
łatwiejszego utrzymania szkoły rub: s: 300

2) Ofiary

Kahał Barski z zapisu 1804 ofiaro
wał płacić co rocznie na szkołę r: s: 60
które od roku 1812, przymuszony dekre
tem Kommissyi Ed: eduk: opłaca,
dostarczając w ciąż miejsca dla Klasz
toru; czyli zaległa summa od r: 1804
do 1812. opłaconą została, pewnej
wiadomości nie ma. ~~Zdaje się że~~
pieniądze które od Kahału zapisano na
rzecz szkoły, nie zaś na utrzymanie
[illegible] jako i
Klasztoru; i w innych miejscach gdzie
podobne zapisy Kahał poczynił, ~~po~~
~~winny służyć~~ na utrzymaniu ogrodu
botanicznego i pomnożeniu pomocy
naukowych których szkoła wielce po
trzebuje. Oprócz tego, XX Bazylianie
jak się im [illegible]
ofiarowali się płacić wraz nie na Bi
bliotekę i gabinet fizyczny po rubli
srebr: 150. Dzisiejszy przełożony
Klasztoru X Rubanowicz oświadcza
iż o tym obowiązku zgoła nie wie;
czyli kiedy jakie pieniądze opłacano

na pomnożenie pomocy naukowych,
oprócz mniejszych i mało znaczących
wydatków – Gdyby tedy [niedzieli takie nie można] zapisane od
Rektora 600 Rs: i 150 rubli od XX Ba-
zylianów były opłacane, szkoła mia-
łaby stałego rocznego dochodu r: 750
na pomnożenie Biblioteki i Gabine-
tu fizycznego, oraz zaległości za lata
puste – Tej zaległości sprawiedli-
wie można było by się dopomnieć gdy-
by Zwierzchność Szkolna: [czynna] ~~przez~~ pośred-
nictwo Kom: [niższej] Sądowem Edu: [naszej] dopomogła
do odzyskania zasekwestrowanych
XX Bazylianom Barskim funduszów
umianowicie 1. Jurydyki pojezuickiej
które miasto sobie przywłaszczyło.
2do Summy kapitalnej 56.616 zł p.
na dobrach ~~Mazurówce~~ Studenickiego w powiecie
Uszyckim, i 12,000 zł pol: na do-
brach wsi Kuhajowce w powiecie
Kamienieckim leżących, które niegdyś
prowincya Bazyliańska przeznaczy-
ła na utrzymanie Seminarium swoje-
go w Kamieńcu, a potem oddała XX Ba-
zylianom Barskim, aby mieli czem
opłacać nauczycieli i mogli utworzyć
utrzymać szkołę – Gdy Klasztor Ba-
zyliański [w Kamieńcu] ~~oddany~~ został zakonnikom
Monasteru pierwszej klasy S. Trójcy
Gubernskiego wyznania, biorąc
~~[illegible]~~ fundusze wszystkie do
Klasztoru Kamienieckiego przyjętego

przywiązane, Monaster Sto Trojecki
~~[illegible]~~
dwie summy - a wziąwszy ~~[illegible]~~
~~w Kamieńcu po XX Bazylianach~~
~~klasztor i funduszu do niego przywią~~
zane; do pomi nad się ~~sarum~~ i o te ~~dwie~~ dwie
summy jako do Klasztoru Ka
mienieckiego niby należące ~~przywiązane~~ a XX. Klasztor
~~mu~~ Barskiem ~~[illegible]~~ ~~oddane~~ przywiązanemu. To było
powodem że wierzyciele procentów
płacić zaniechali - Dnia ~~dnia~~ zaś ~~Klasz~~
Studzieńskiego na którem ~~Dekret~~
~~[illegible]~~ dekretem Sądu Głównego
Kamienieckiego Podolskiego zasądzono
na zaległości procentów 34,573.
złotych gr. 18.½ jeszcze przed
oddaniem Klasztoru zakonnikom
Monastyru Sto Trojeckiego zaległo
ści ~~tej~~ nie opłacił ~~nie chciał~~ - Uważając
że zgromadzenie XX Bazylianów
jest Duchowno-edukacyjne że o
dziedziczącej innym pojęciu dla
przyjęto szczególny obowiązek utrzy
mowania szkół, i że zaległości za
pisów dla szkoły służących polega
nasich własnym funduszu, żądać
należy aby Kom: missya Rząd: owe Eduka: cyjna uczy
niła swego zwrot Juryzdyczne przed
zinnych w Barze, i postarała się
o przyspieszenie rozstrzygnienia spo

sporu o summy przez monaster Sto Trójcy zasekwestrowane.

3. Składka od Uczniów

Ze Składki uczniów w roku przeszłym było przychodu Zł 1714. gr 5. wraz z będącym w szkolnym mieście do rąk dozorcy ekonomicznego [z dawnym 342, razem] ~~szkoły od uczniów~~ Zł 2096. gr 5. czyli Rub 314–32½ kop. wydano Rs: 249–12½ kop. pozostało Rs: 65–30 kop. – Lubo przeznaczenie składkowych pieniędzy od uczniów jest na opłatę nauczyciela Religii Grecko ross: wyznania i na pomoce naukowe, jednak te pieniądze obracane były na potrzeby Szkoły, na opał klas, światło, potrzeby kancelaryi, opłatę stróża [oraz na pensyą lekarza] Szkolnego i chirurga, – Kapelan Grekorossyjskiego wyznania do tej pory tylko rs: 30. Składka ta która wynosi czyli około 300 Ru: mogłaby wystarczyć na opłatę Kapelana i lekarza, ale opatrzenie potrzeb Szkoły należy powinno do XX Bazylianów – Rachunek tych pieniędzy zapisujący się w księgę skarbową przystawiona od dyrekcyi. ~~[illegible]~~

~~zapisujący~~

XV. Szkoły parafialne

Szkoły parafialne.

Z postanowienia Biskupa Dyecezyi Kamienieckiej Podolskiej i ułatwienia z X. Sobańskim byłym prezesem Kommis: Edu: Edukacyjnej Wołyńskiej Podolskiej i Kijowskiej, tu miejsca naznaczone w powiecie Mohylewskim gdzie szkoły parafialne przez plebanów mają się utrzymywać to jest: w samym mieście Mohylowie w Żurynie i Kopajgrodzie. W tych dwóch ostatnich miejscach szkoły nigdy nie były zaprowadzone,

Mohilow nad Dniestrem, w Mohilowie zaś X. Mikołaj Monar Kanonik Katedralny obowiązku oświeceniowego utrzymywał dawniej szkołę z wolnych do chłopców, która dla braku pobudek i dozorczego dozoru na jej rozwój zaniedbała się ~~...~~ aż nareszcie w roku 1821 zupełnie się zamknęła

\+ a X. Kanonik Monar proboszcz i administrator Katedry Mohilowskiej nie chcąc obowiązku stosownie do rozporządzenia zwierzchności ~~...~~ ~~...~~ dyecezalnej duchowieństwa R. Katt: — w roku 1823 podczas ~~...~~ przejazdu przez Mohilów Najjaśniejszego Cesarza Imci, Mieszkańcy Mohylowa podali prośbę

nia 19 Października o założeniu szko
ły chociażby prywatnéy w Mohilo
wie. – w Artykule 39. szczególnéy in
strukcyi ~~R.~~ Uniwersytetu polecił
mi zjechać do Mohilowa, abym
nie o tym na stosownego na
szkołę domu oraz porozumiał się z Ma
gistratem miejscowym i plebanem
względem jéj utrzymania – Skoro mi
do tego polecenia obejrzałem wszystkie
należące do Magistratu domy, ale
żadnego z tych których-by oddzielnie ~~można~~
od magistratu żądać, ani tylko
teraz na szkołę nie przydał, ani
byś dał dobrze przerobić ~~wyrestaurować~~ –
Czyliby miasto chciało się przyczynić
i w jakim sposobie do utrzymania
szkoły, widzieć tego nie można,
ani też magistrat przy niej decyzyi
w tem położyć nie mógł – Napo-
~~mor~~ mocy miejscowego proboszcza
jakem już wyraził polegać nie
można – Zostaje więc założyć i
utrzymywać szkołę parafialną
miejską z funduszów edukacyjnych,
nad miasto ze swojéj strony
do płacy, i może się przyczynić do
wystawienia domu – Przeniesienie

podniesienie zaś szkoły parafialnej
stosownie do potrzeby miejsca zale
żało-by od pomocy samychże mie
szkańców miasta. — Dzisiaj w Mohi

b.) Prywatni nauczyciele

lowie wielu jest nauczycieli trudnią
cych się prywatnym instrukcyjnym wy
chowaniem, z nich jeden tylko Fedo
rowicz Józef ma świadectwo i wol
ność uczenia, inni Maass mia
nowicie, Abrahamowski, Sobótko
wski, Troszczański, Skotyński,
dwóch niewiadomego nazwiska,
i jeden nauczyciel dla dzieci Gre
ków, żadnego upoważnienia nie
mają, owszem na wezwanie Dy
rekcyi podolskiej i kilkakrotne
odezwy do miejscowej Policyi, ani
się do examinu stawili, ani też
jakiego kolwiek zwierzchnictwa
władzy edukacyjnej uznać chcie
li. — W tych prywatnych nauczy
cieli uczy się więcej sto uczniów
płci obojej — u Fedorowicza i
Maasa oprócz krajowego i ros
syjskiego uczą jeszcze francuskie
go i niemieckiego języka.
Gdyby tam zważyć ~~przyrostowi~~ liczby
prywatnych nauczycieli widocznie

się

wskazuje potrzeba szkoły Publi-
cznej która bez względu na wie-
rzeniów obu liczniejszych wielce jest
potrzebna dla miasta dosyć ludnego
handlowego i zamożnego —
Szlacheckich domów w Mohilo-
wie jest sto. Greckich 97.
ormiańskich 50, innych nie-
znanych Chrześcian 545. — Żydowskich
585. razem 1387 —

~~6) Otaki~~

Z drugiej strony Dniestru o
wiorstę od miasta leży w Obwo-
dzie Bessarabii drugie Mia-
sto Otaki ludne i obszer-
ne, prawie Mohilowowi
równe; znaczna część uczniów
z Rządnictwa przychodzi do pry-
watnych nauczycieli do Mohi-
lowa —

Dozorca honorowy

Honorowy Dozorca Powiatu
Mohilowskiego P. Stanisław
Komar od lat kilku mieszka
za granicą. Zastępca
Honorowego Dozorcy w niebytności
P. Komara mianowany od Rządu
Uniwersytetu P. Sulatycki
Prezes Sądu Granicznego Po-
wiatu Mohilowskiego —

Szkoły Gubern. Podol. 120

1. Akt wizyty gimnazium Podolskiego —
2. akt wizyty Pensyi Panny Baszow —
3 akt wizyty Pensyi PP. Mozyńskich
4. akt wizyty Szkoły parafialney Badeckiey
5) akt wizyty Szkoły parafialney Jampolskiey
6) akt wizyty Szkoły Niemirowskiey
7) a. w. Szkoły Kamieniec Podolskiey —
8. ak. w. Szkoły Międzyborskiey.
9) Extrakt Urzędowy przyznania Prawa Zamku Międzyborskiego na Szkołę 97
10) Opis edukacyiny P. Dozorcy honorowego Szkół Powiatu Latyczewskiego P. Wizdockiego —
11) akt w. Szkoły Barskiey.
12) Kopia Układu X. Biskupa Macieiowicza z 6 Przełożon. Ks. Bazyl. względem szkół parafialnych.
13) Rachunek składki na szkoły w Lityczie.
14) Punkta podane Biskupowi i duchowieństwu Dyecezyi Kamienieckiey przez X Macieiowskiego względem szkół parafialnych gubernii Podolskiey. w Kopii.
15) Kopia uchwały duchowieństwa Kamieniec Podolskiego r. 1817 o szkołach parafialnych
16) Kopia przedstawienia K. i E. J. W. uczy- r. 1818 do J. Kuratora Wileńskiego Naukowego wydziału z powodu powyższey uchwały.

17) Tabella funduszów Gimnazium i Szkoł ktorych Gubernii Podolskiey —

Fol. 123

Wizytacja szkół podolskich przez Kazimierza Moniuszkę w r. 1824.

Kupno od Gorzyckiego 1920